

OMGEVINGSBALANS 2018

Terugblik op het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018

OMGEVINGSBALANS 2018

Terugblik op het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 17 april 2018

Inhoudsopgave	Pag.
1. Inleiding	5
1.1. De balans in de beleidscyclus	5
1.2. Vormgeving Omgevingsbalans	5
2. Uitvoering Omgevingsplan Zeeland 2012-2018; conclusies en resultaten in hoofdlijnen	6
2.1. De kern van het Omgevingsplan	6
3. Stand van zaken operationele doelen / subdoelen en indicatoren Omgevingsplan	13
4. Stand van zaken acties en prestaties Omgevingsplan	26
5. Toepassing specifieke instrumenten en stand van zaken gebiedsprojecten	51
5.1 Samenwerking met gemeenten / waterschap	51
5.2 Verordeningen en andere instrumenten	51
5.3 Stand van zaken gebiedsprojecten	53
6. Aandachtspunten voor volgend Omgevingsplan	57
Bijlagen	60
Colofon	72

Overzicht thema's Omgevingsplan

Hieronder volgt een overzicht van de hoofdonderwerpen (thema's) zoals vermeld in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018.

Deze onderwerpen komen onder dezelfde nummers aan de orde in de hoofdstukken 3 en 4 van deze Omgevingsbalans.

Hoofdstuk 3: operationele doelen met subdoelen / indicatoren.

Hoofdstuk 4: acties en prestaties.

- 2.2 Duurzame ontwikkeling
- 3.1.1 Haventerreinen en industrie
- 3.1.2 Bedrijventerreinen
- 3.1.3 Nieuwe economische dragers in het landelijk gebied
- 3.1.4 Energie
- 3.1.5 Transportleidingen
- 3.1.6 Verblifsrecreatie
- 3.1.7 Dagrecreatie
- 3.1.8 Voorzieningen
- 3.1.9 Waterrecreatie en jachthavens
- 3.1.10 Landbouw
- 3.1.11 Aquacultuur
- 3.1.12 Glastuinbouw
- 3.1.13 Intensieve veehouderij
- 3.1.14 Visserij, schaal- en schelpdiersector
- 3.2.1 Woningbouw en herstructurering
- 3.2.2 Gezonde leefomgeving
- 3.2.3 Geluid
- 3.2.4 Luchtkwaliteit
- 3.2.5 Geur
- 3.2.6 Licht en duisternis
- 3.2.7 Externe veiligheid
- 3.2.8 Afvalstoffen
- 3.2.9 Hoogwaterveiligheid
- 3.2.10 Medegebruik waterkeringen
- 3.3.1 Oppervlaktewater
- 3.3.2 Grondwater
- 3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden
- 3.3.4 Landschap en erfgoed
- 3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond
- 3.3.6 Archeologie en aardkunde
- 3.3.7 Luchtvaart
- 4.2 Vergunningverlening en handhaving

1. Inleiding

1.1. De Balans in de beleidscyclus

Bij de vaststelling van het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 hebben Provinciale Staten bepaald dat in 2015, halverwege de omgevingsplanperiode en na afloop van de plantermijn, de voortgang en de effectiviteit (van het beleid) worden geëvalueerd.

Gebruikelijk is dat de evaluatie en de beschrijving van de voortgang van het beleid worden vormgegeven in een 3-jarlijkse 'Omgevingsbalans'.

De belangrijkste functies van de Balans zijn:

- Het beantwoorden van de vraag of doelen zijn behaald
- Kennisontwikkeling
- Het beantwoorden van vragen als: kan het beter, efficiënter en zijn er beleidsaanbevelingen (evaluatie).

De Balans is in de eerste plaats een rapportage van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten. Zoals de titel aangeeft is de Balans een terugblik op (de uitvoering van) het geldende Omgevingsplan maar de Balans is ook een vooruitblik naar thema's die voor een volgend Omgevingsplan (een volgende Omgevingsvisie) van belang kunnen zijn. De Balans bevat geen uitgebreide analyse en aanbevelingen voor nieuw beleid. Het nieuwe beleid komt aan de orde in het (ontwerp) Omgevingsplan 2018. Wel bevat de Balans in hoofdstuk 6 enkele praktische aanbevelingen en aandachtspunten.

Bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan 2012-2018 is een zogenaamde 'nulmeting' vastgesteld (GS 15 januari 2013). Deze nulmeting geeft voor de operationele doelen, subdoelen en indicatoren de beginwaarde bij de start van uitvoering van het plan. De laatste Omgevingsbalans dateert van 16 juni 2015 (de tussenbalans). Mede naar aanleiding van de tussenbalans is het Omgevingsplan op 11 maart 2016 herzien. Voorts is op 7 juli 2017 een beperkte deelherziening van het Omgevingsplan vastgesteld. Eerder is al een partiële herziening vastgesteld in verband met de Kaderrichtlijn Water en de Europese richtlijn overstromingsrisico's (PS 6 november 2015). De nu voorliggende Omgevingsbalans 2018 geeft een terugblik op de uitvoering en de resultaten van het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018, inclusief vastgestelde herzieningen.

1.2. Vormgeving Omgevingsbalans

De voorgaande Omgevingsbalansen waren omvangrijke rapportages veelal onderverdeeld in een hoofd- en een achtergrondrapport. Bij de Omgevingsbalans 2018 is de keuze gemaakt voor één beknopte rapportage waarin, naast een korte inhoudelijke beschrijving, zoveel mogelijk in tabelvorm informatie wordt verstrekt bij de doelen, indicatoren, acties en prestaties uit het Omgevingsplan. Hoofdstuk 2 kan worden gezien als een samenvatting van de Balans.

2. Uitvoering Omgevingsplan Zeeland 2012-2018; conclusies en resultaten in hoofdlijnen

Het Omgevingsplan bevat een groot aantal doelen, indicatoren, acties en prestaties. Onderstaand overzicht geeft een getalsmatig beeld van de stand van zaken. In de hoofdstukken 3 en 4 is de inhoudelijke informatie opgenomen. De nummering in deze hoofdstukken correspondeert met de hoofdstukken / paragrafen van het Omgevingsplan.

In de kolom Actie / prestatie is het aantal prestaties vermeld die behoren bij in het Omgevingsplan opgenomen acties (in hoofdstuk 4 is tevens met behulp van een kleurcodering de stand van zaken per prestatie aangegeven). In de opgenomen tabellen is de meest recente informatie gebruikt. In bepaalde gevallen zijn cijfers over 2017 nog niet beschikbaar; dit betreft milieu-informatie ten aanzien waarvan de presentatie van gegevens enkele jaren achterloopt; in die gevallen zijn cijfers over 2015 of 2016 vermeld.

Realisatiefase	Operationeel doel	Actie / prestatie
gerealiseerd	30	163
gedeeltelijk gerealiseerd	18	36
niet gerealiseerd	3	18
Totaal	51	217

2.1. *De kern van het Omgevingsplan: een sterke economie, een goed woon- werkklimaat en kwaliteit van water en landelijk gebied*

Het Omgevingsplan Zeeland 2012- 2018, vastgesteld op 28 september 2012, is een integraal provinciaal beleidsplan voor ruimte, milieu en water. Het plan heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer en de Waterwet en ondersteunt tevens economische-, mobiliteits-, sociale-, culturele en natuurdoelen. Ten tijde van de vaststelling van het plan was nog steeds sprake van een mondiale economische crisis.

In het Omgevingsplan is dan ook, voor zover de Provincie daarop invloed kan uitoefenen, mede ingezet op het versterken van de Zeeuwse economie. Er is focus aangebracht op de kernkwaliteiten van Zeeland volgens het concept van 'Land in Zee'. Daartoe behoort het bieden van ruimte voor bedrijfsmatige ontwikkelingen met name in de zeehavens en het versterken van achterlandverbindingen. Ook is ingezet op het stimuleren van de recreatieve- en omgevingskwaliteit in het kustgebied. Een derde aandachtsgebied vormt de verdere ontwikkeling van de landbouw, veeteelt, visserij, schaal- en schelpdiersector, het behoud van een goed woon- en werkklimaat (inclusief milieuthema's) en kwaliteit van water en landelijk gebied. Aandacht voor kernkwaliteiten komt ook tot uitdrukking in de gebiedsprojecten waarin de Provincie actief is als ontwikkelaar en investeerder. De gebiedsprojecten zijn beschreven in par. 5.3 van deze Balans.

Naast personele inzet zijn financiële middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van doelen in het omgevingsbeleid. (o.a. middelen voor uitvoering Omgevingsplan, voor uitvoering van de Economische Agenda, actieprogramma PVVP, middelen voor waterbeheer en bestedingsplan Natuur en Vitaal Platteland). Specifiek voor bepaalde doelen in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 hebben de staten, bij de vaststelling van het plan in 2012, besloten jaarlijks, vanaf 2013, € 5,4 miljoen beschikbaar te stellen. Voor 2014 en 2015 zijn er bezuinigingen doorgevoerd. Zo is er in 2014 € 750.000,- en in 2015 € 300.000,- bezuinigd op de Provinciale Impuls Wonen. In 2014 is verder € 297.500,- bezuinigd op multifunctioneel gebruik waterkeringen en op gebiedsontwikkeling / relatiebeheer € 250.000,-. Vanaf de Begroting 2017 is gekozen voor een andere prioriteitstelling (zerobased begroting). In de Jaarstukken en in afzonderlijke financiële jaarplannen is daarover (vanaf 2013) gerapporteerd.

Wel en niet behaalde doelen in hoofdlijnen

Uit deze Balans kan worden geconcludeerd dat een groot aantal doelen is behaald of dat de uitvoering op schema ligt. Van de in hoofdstuk 5 van het Omgevingsplan aangegeven operationele doelen zijn er 30 gerealiseerd of ligt de voortgang op schema; 18 operationele doelen zijn gedeeltelijk gerealiseerd of lopen achter op schema; 3 doelen zijn niet behaald.

Belangrijke trends en ontwikkelingen gerelateerd aan de 3 hoofddoelen van het Omgevingsplan

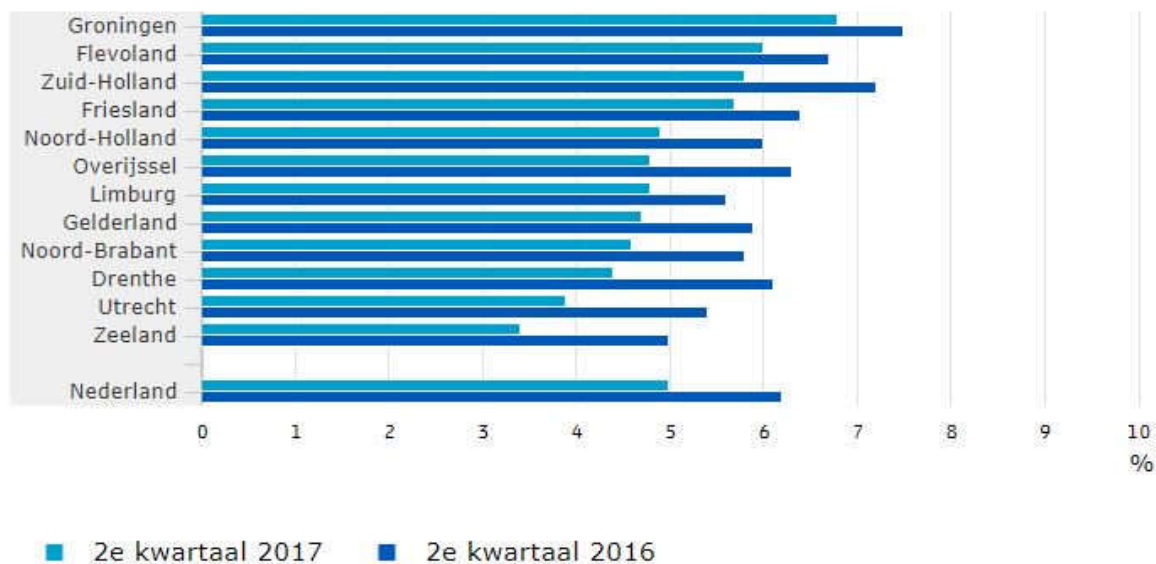
- Sterke economie
- Goed woon- werkklimaat
- Kwaliteit van water en landelijk gebied

Sterke economie

Ten tijde van de vaststelling van het Omgevingsplan Zeeland (2012) was nog steeds sprake van een mondiale economische crisis. In het plan is ruimte geboden voor bedrijfsmatige ontwikkelingen, er is ingezet op het versterken van achterlandverbindingen en het stimuleren van recreatieve- en omgevingskwaliteit in het kustgebied. Naast het bieden van planologische ruimte is er ook sprake geweest van personele inzet en zijn financiële middelen beschikbaar gesteld.

Landelijk gezien is de werkloosheid in Zeeland (ten tijde van de voorbereiding van deze Balans) relatief laag. Het werkloosheidspercentage bedraagt 3,4% (2^e kwartaal 2017) en is daarmee het laagste van alle provincies (Bron: UWV/CBS). Dit is echter mede een gevolg van de leeftijdsverdeling (vergrijzing) in Zeeland; (bron: CBS / ZBplanbureau). De verwachting is ook dat de potentiële beroepsbevolking (15-65 jarigen) tot 2040 met 30% afneemt. (bron: Provinciale Bevolkings- en Huisoudingsprognose 2015).

Werkloosheid naar provincie

Na een periode van daling van het aantal banen, met een dieptepunt in 2014, neemt het aantal banen in Zeeland weer toe. Komende jaren wordt een gestage groei verwacht van het aantal banen (bron: Zeeuwse arbeidsmarktmonitor / ZBplanbureau juli 2016 en prognose UWV/CBS 2017). De afname van de beroepsbevolking en de toename van het aantal banen zal, naar verwachting, komende jaren leiden tot meer krapte op de arbeidsmarkt (bron: Economische Atlas 2017).

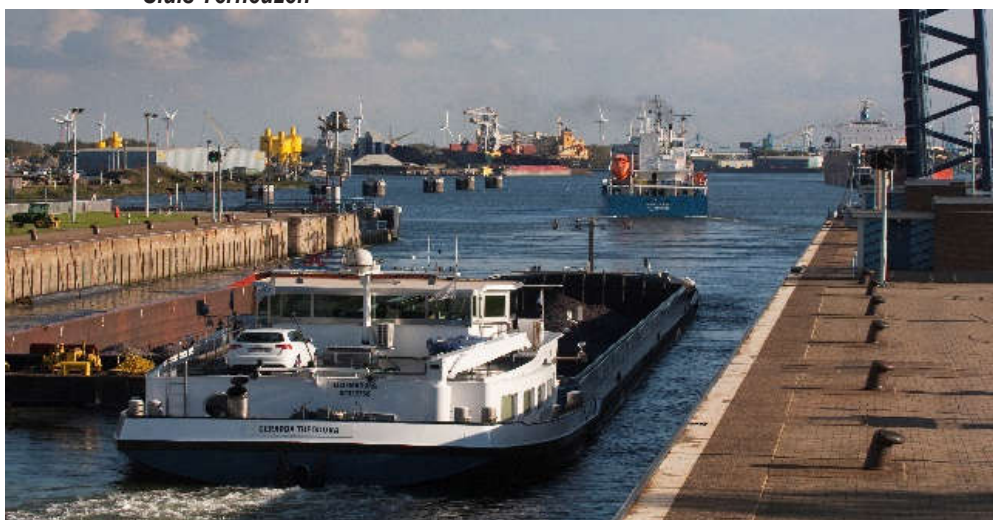
De Zeeuwse economie is in 2016 met 2,3% gegroeid. Dat is net boven het landelijk gemiddelde (2,2%). Van de chemische bedrijven zijn Dow en Yara grote werkgevers. De gehele sector industrie (niet alleen chemische) in Zeeland biedt werk aan bijna 25.000 mensen. Ook de bouwsector telt meer bedrijven (Bron: CBS).

De aanleg van een Westerschelde Containerterminal is tot nu toe echter niet haalbaar gebleken.

Wat de programmering van bedrijventerreinen in de provincie betreft beschikken alle regio's (samenwerkende gemeenten) over een actueel, bekrachtigd bedrijventerreinprogramma. In de periode tot 2018 is 155 ha. bedrijventerrein in herstructureering genomen waarvan ruim 48 ha. mogelijk is gemaakt met subsidie van het provinciale fonds Impuls Bedrijventerreinen.

Wat achterlandverbindingen betreft is in de verslagperiode, met provinciale inzet, gewerkt aan: de capaciteit van het Westerscheldetunneltracé (Sloe- en Tractaatweg), opwaardering N61, de tunnel Sluiskil met toeleidende wegen, nieuwe aansluiting Goes op de A58 en de nieuwe sluis in Terneuzen. Verschillende projecten zijn inmiddels afgerond, andere zijn nog in uitvoering.

Sluis Terneuzen

De bevolkingsomvang van Zeeland is sinds 2005 stabiel met soms lichte groei of lichte daling. Door het oplopende sterfteoverschot zal na 2025 een structurele daling van de bevolking optreden. Deze ontwikkeling verschilt sterk binnen Zeeland, waarbij steden en goed ontsloten dorpen met voorzieningen ook op langere termijn stabiel blijven of licht groeien. Door de vergrijzing neemt het aantal ouderen sterk toe, ook alleenstaande oudere huishoudens. Het aantal gezinshuishoudens neemt juist sterk af (bron: Provinciale Bevolkings- en Huishoudenprognose Zeeland 2015).

Een algemene trend in Nederland is de afname van traditionele winkels met leegstand in de winkelcentra als gevolg. Deze ontwikkeling is ook in Zeeland zichtbaar. Overigens is het winkelbestand in Zeeland (2540 winkels) nog redelijk stabiel ten opzichte van andere regio's (bron: CBS). Voor Zeeuwse winkels zijn toeristen een substantieel deel van het klantenbestand. Tevens is sprake van een transitie op het platteland. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, terwijl de grootte van de resterende bedrijven toeneemt. De schaalvergroting leidt in de praktijk tot een grotere behoefte aan opslagruimte bij die bedrijven. De verwachting is dat de trend van het afnemend aantal bedrijven zich in de nabije toekomst zal voortzetten, gecombineerd met een grote oppervlakte aan vrijkomende bebouwing. Tegelijkertijd zijn nieuwe ontwikkelingen in opkomst zoals duurzame energieopwekking. Wat de landbouw betreft zijn de afgelopen jaren middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van doelstellingen voor het Zeeuwse platteland. Waar mogelijk zijn beschikbare middelen ingezet als cofinanciering van het Europese POP-3 programma (ontwikkeling platteland). Wat aquacultuur betreft zijn beleidsdoelen behaald, waarbij de ontwikkelingen nabij Colijnsplaat centraal hebben gestaan. Bij intensieve veehouderij is nieuwvestiging voorkomen en bestaande bedrijven hebben in een aantal gevallen uitbreidingsruimte gekregen mits er voldoende werd verduurzaamd. Dit laatste was vrijwel altijd het geval in de pluimveehouderij, waar de meeste dynamiek aanwezig was. In het Omgevingsplan is

ruimte geboden voor glastuinbouw in concentratiegebieden en in het glastuinbouwontwikkelingsgebied in de Kanaalzone. Inmiddels zijn vrijwel alle beschikbare gronden verkocht of in optie uitgegeven.

Wat recreatieve ontwikkelingen betreft is in de verslagperiode provinciale personele inzet geleverd bij projecten als de 'hot-spot Breskens, Brouwerseiland (omgeving Brouwersdam) en Cadzand Bad. Het laatstgenoemde project is gerealiseerd. De andere bevinden zich nog in een fase van voorbereiding. Met Europees geld is geïnvesteerd in vernieuwing van de verblijfsrecreatie. Ook heeft de Provincie geïnvesteerd in betere ontsluiting en beleving van toeristisch Zeeland, onder andere door de aanleg van routenetwerken voor fietsers, wandelen en paardrijden (via het jaarplan Economische Agenda).

In 2012 bedroegen de toeristische bestedingen in Zeeland ca. € 1,69 miljard en in 2016 ca. € 1,62 miljard. De oorzaak van de lichte daling zit in minder dag- en kooptoerisme. Het aantal toeristische overnachtingen is sinds 2012 (ca. 8 miljoen) flink gegroeid en bereikte in 2016 een record van 10,1 miljoen overnachtingen (2,4 miljoen gasten). Een gedeelte daarvan betreft hotelovernachtingen. Ook de Zeeuwse hotelsector groeit. In het eerste halfjaar van 2013 werden nog 614.000 hotelovernachtingen geteld. In 2016 kwam dat aantal voor het eerst boven de 700.000. In vijf jaar tijd steeg het aantal overnachtingen met ruim 21 procent. In 2017 was sprake van een daling van het aandeel Nederlandse toeristen in Zeeland. Desondanks stijgt het totale aantal toeristen. Van de buitenlandse toeristen vormen Duitsers (naast Belgen) de grootste groep. In totaal is de toeristische sector in Zeeland goed voor 16.400 banen. Veel Zeeuwen verwerven (al dan niet in deeltijd) inkomen uit het toerisme (bron: CBS / Kenniscentrum Kusttoerisme / Economische Atlas 2017).

Eind 2017 staat er in Zeeland 400 MW opgesteld vermogen aan windenergie. In het Omgevingsplan is als doel vermeld dat Zeeland in 2020 minimaal 500 MW bijdraagt. Inmiddels is met de rijksoverheid afgesproken dat dit in 2020, 570,5 MW ('wind op land') zal zijn. Verwacht wordt dat dit met de lopende projecten kan worden gerealiseerd.

Eind 2017 is er een totaal vermogen van 90 MW zonnepanelen in Zeeland geïnstalleerd (bron Enduris). Projecten voor zonne-energie op de grond zijn een nieuwe ontwikkeling. Eind 2017 is het eerste project van 14 MW nabij Middelburg in aanbouw. Uit onderzoek blijkt dat een getijdencentrale in de Brouwersdam haalbaar is. Financiering daarvan is echter nog niet gereed. De eerste Getijdencentrale Oosterscheldekering is in november 2015 geopend (1.25 MW) en heeft in 2016 duurzame energie opgewekt. In 2016 heeft het project een OP Zuid subsidie en provinciale cofinanciering ontvangen ten behoeve van een tweede getijdencentrale in de Oosterscheldekering. De Flakkeese Spuisluis, ten behoeve van het Tidal Technology Centre Grevelingendam, is sinds 2017 in bedrijf. Voor windparken op zee bestaan inmiddels vergevorderde plannen.

Goed woon- en werkklimaat

Alle Zeeuwse regio's hebben in 2013 en 2014 regionale woningmarktafspraken vastgelegd. Binnenkort worden de regionale afspraken geactualiseerd en aangepast aan veranderingen in de planvoorraad. De Provinciale Impuls Wonen (PIW) is succesvol. In totaal verdwijnen door de PIW tot en met 2017 944 incurante woningen (156 particulier, 788 sociale huur). Hier komen 549 woningen (69 particulier en 480 sociale huur) voor terug die energiezuinig en toekomstbestendig zijn. De PIW is een effectieve impuls gebleken waarmee investeringen door particulieren, corporaties en ondernemers worden gestimuleerd. Door de subsidies wordt een investering van meer dan € 160 miljoen in de bouwsector gegenereerd. Er wordt nog een meer uitgebreide evaluatie over 5 jaar toepassing PIW opgesteld.

In de toelichting bij bestemmingsplannen voor woningbouw en bedrijventerreinen wordt aandacht besteed aan de 'Ladder voor duurzame verstedelijking'. De Ladder voor duurzame verstedelijking is een schema voor zorgvuldig ruimtegebruik: aantonen van de regionale behoefte, ruimte zoeken in bestaand stedelijk gebied en bij noodzaak voor uitbreiding, deze uitbreiding realiseren op goed ontsloten locaties.

Als doelstelling is in het Omgevingsplan verder opgenomen: een leefomgeving die als herkenbaar, prettig, schoon, veilig en aantrekkelijk wordt ervaren zodat mensen er graag wonen, werken en verblijven. Uitgangspunt in het provinciale milieubeleid

is verder gelijke toepassing van milieuregelgeving zodat een gelijk speelveld ontstaat binnen Europa en een daarop aangepaste regelgeving in Nederland.

Sinds 2012 is sprake van een afname van de uitstoot naar de lucht van verontreinigende stoffen alsmede van het aantal klachten en het aantal bedrijven waar overtredingen zijn geconstateerd.

Als meest waarschijnlijke oorzaken worden genoemd:

- De sluiting van (onderdelen) van enkele grote bedrijven
- Voor verschillende bedrijven is de provincie per 1 januari 2014 niet meer het bevoegde gezag; eventuele klachten/overtredingen worden niet meer namens de provincie geconstateerd
- Sinds een aantal landelijk spelende kwesties rondom de milieuvergunningverlening en handhaving van bedrijven (Odfjell, Moerdijk en Thermphos) wordt nog meer aandacht besteed vergunningverlening, toezicht en handhaving

In de hierna in deze Balans opgenomen tabellen (zie ook de bijlagen) worden de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen en de uitstoot van broeikasgassen weergegeven. Bovendien wordt aandacht besteed aan andere onderdelen van het milieubeleid. De RUD Zeeland voert, vanaf 1 januari 2014, provinciaal toezicht en handhaving voor milieu en natuur uit en tevens vergunningverlening voor milieu. De RUD is een samenwerkingsverband tussen Provincie, de Zeeuwse gemeenten en het waterschap. Na aanvankelijke opstartproblemen, waaronder minder controlebezoeken en ICT-problemen is in de loop van 2015 / 2016 verbetering opgetreden. Vanaf 1 juli 2017 is conform het Besluit Omgevingsrecht het ondermandaat van de DCMR aan de RUD voor de Brzo taken ingetrokken. De DCMR is daarmee voor de provincie de uitvoerende instantie.

Onderstaande tabel geeft informatie over de immissiegegevens van het Landelijk Meetnet luchtkwaliteit en de Grootchalige Concentratiekaart Nederland. De wettelijke grenswaarden van de gemeten stoffen worden in Zeeland niet overschreden.

Meetpunt Zierikzee			
Jaar/parameter		NO	NO ₂
2012	49	4	17
	21	3	17
	50	2	15
	49	2	15
	51	2	15
	54	2	15

Meetpunt Philippine					
Jaar/parameter					
	1	21	44	6	18
2013	2				
	2	21	46	4	15
2015	1				
2016	1				
2017	-				

Voor meer informatie: zie tabel 5 in de bijlagen

Kwaliteit van water en landelijk gebied

De ontwerp rijksstructuurvisie Grevelingen, Volkerak-Zoommeer (RGV) gaat uit van verbetering van de waterkwaliteit als motor voor ontwikkeling van ecologische en economische waarden, door middel van herstel van gedempt getij en verzilting. Voorafgaand aan verzilting van Volkerak en Zoommeer moet een goede zoetwatervoorziening voor de landbouw beschikbaar zijn. Er is nog geen concreet uitzicht op voldoende dekking voor uitvoering van het volledige ontwikkelperspectief van de RGV. Samenwerkende partijen hebben aan de Minister van IenW gevraagd de uitvoering ter hand te nemen van die programmadelen waarvan de bekostiging voldoende gehard kan worden. Dit betekent een gefaseerde aanpak, te beginnen met de Grevelingen. Voor de overige onderdelen wordt een vertrouwenwekkend perspectief op de uitvoering gevraagd.

Het Regeerakkoord biedt positieve aanknopingspunten, maar in dit stadium kunnen daarover nog geen concrete uitspraken worden gedaan. (Inmiddels is begin maart 2018 bekend geworden dat het Rijk € 75 miljoen extra beschikbaar stelt voor een doorlaat in de Brouwersdam om de kwaliteit van het water in de Grevelingen te verbeteren).

De realisatie van plannen voor de Grevelingen kan direct starten zodra de ontwerp-RGV definitief is. De regionale ambitie is de aanleg van een doorlaat te combineren met de aanleg van een innovatieve getijdencentrale.

Waterveiligheidsmaatregelen lopen volgens schema (HWBP, MIRT-onderzoek integrale veiligheid Oosterschelde en onderzoek Agenda voor de toekomst Westerschelde VNSC). De zogenaamde 'meekoppelkans' dijkversterking / projectontwikkeling St. Annaland is, via het spoor van 'Meer Met Dijken Doen', beleidsmatig verankerd; de uitvoering is inmiddels geprogrammeerd. Kustsuppleties verlopen volgens schema. De zandsuppletie Brouwersdam is een voorbeeld van suppletie voor een ruimtelijk-economisch doel. Er is een regio-overleg gestart met als doel het opstellen van een plan van aanpak voor ruimtelijke adaptatie (aanpassing) aan de vier ruimtelijk meest relevante onderdelen van klimaatverandering: wateroverlast, overstroming, droogte en hitte. Aan het overleg nemen deel: Provincie, Veiligheidsregio, Rijkswaterstaat, Waterschap en de VZG. Voor Noord-Beveland en Borsele zijn inmiddels klimaatstresstesten uitgevoerd.

Er is inmiddels een nieuwe 'governance' voor het Oosterscheldebekken. Samen met partners wordt gewerkt aan een Oosterscheldevisie. Onder de vlag van de VNSC wordt tevens gewerkt aan een lange termijn perspectief op de natuur van het Westerschelde-estuarium. Er is een provinciale Kustvisie opgesteld en in oktober 2017 is daarvoor een convenant ondertekend. De Kustvisie is tevens een bouwsteen voor het volgende Omgevingsplan.

Samen met het waterschap is gewerkt aan een strategische visie waterbeheer. Verder zijn 4 deelprojecten in uitvoering betreffende de 'proeftuin' zoet water (in relatie tot het Deltaprogramma); 2 projecten bevinden zich in de initiatieffase. De inzet is mede gericht op aanbod en vergroting van de hoeveelheid kwalitatief schoon zoet (grond)water, het behalen van waterkwaliteitsdoelen in oppervlakte- en grondwater, het optimaliseren van het gebruik van zoet water en het laten afnemen van de vraag hiernaar.

Wat waterkwaliteitseisen betreft is de Kaderrichtlijn Water bepalend. Voor het terugdringen van wateroverlast is de aanpak conform het advies Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) leidend. In het vervolg van deze Balans wordt over de stand van zaken gerapporteerd.

Wat regionale waterkeringen betreft wordt per dijkkring gewerkt aan blauwdrukken voor een optimaal stelsel van "droge" regionale keringen inclusief normering. Bij dit project is vertraging opgetreden. Het project Noord-Beveland is afgerond. Normen voor de "natte" regionale waterkeringen zullen eveneens worden vastgesteld.

Tot nu toe vindt in Zeeland geen ongewenst gebruik van de diepe ondergrond plaats. Via de website www.zeeuwsbodemvenster.nl wordt informatie verstrekt over duurzaam bodemgebruik en bodemkwaliteit.

Waardevolle landschappen, landschapselementen en cultuurhistorische elementen worden beschermd door middel van de provinciale Verordening ruimte.

Wat natuur betreft is in 2017 de provinciale Natuurvisie van kracht geworden (vastgesteld PS december 2016) waarin is gestreefd naar het aanbrengen van evenwicht in de belangen van natuur, landschap en economie met aandacht voor de beleevingswaarde van natuur. In de Natuurvisie zijn de ambities opgenomen voor de periode 2017-2022 voor het hele werkveld natuur: natuurbescherming, -beheer, -ontwikkeling, -herstel, -verbreding en natuurbeleving. Daaraan is het onderwerp landschap toegevoegd.

De programmatische aanpak stikstof (PAS) is belangrijk zowel om achteruitgang van biodiversiteit tegen te gaan als om nieuwe economische activiteiten mogelijk te maken. Eind 2015 heeft de Provincie ingestemd met het PAS-programma.

3. Stand van zaken operationele doelen / subdoelen en indicatoren Omgevingsplan

De hieronder gebruikte kleurcodering geeft een indicatie over de mate waarin de operationele doelen zijn bereikt of op schema liggen. Een operationeel doel bestaat soms uit verschillende subdoelen / indicatoren. Als één subdoel niet of niet geheel is behaald en een ander subdoel (behorende bij hetzelfde operationele doel) wel dan leidt dat (ook) tot de kleur oranje. De nummering in dit hoofdstuk correspondeert met nummering hoofdstukken / paragrafen in het Omgevingsplan. Voor een overzicht van de hoofdonderwerpen die hierna aan de orde komen: zie pagina 4.

Gerealiseerd / op schema	
Gedeeltelijk gerealiseerd	
Niet gerealiseerd	

Operatoneel doel	Subdoelen / indicatoren	Stand van zaken
3.1.1		
Groei biobased economy.	Gedurende planperiode is voldoende planologische ruimte aan haven terrein beschikbaar (meer dan 100% van de vraag).	Via Economische Agenda (EA) zijn projecten en initiatieven ondersteund die vallen onder 'biobased economy'. Betreft vanaf 2012 tientallen projecten en initiatieven. Zie voortgangsrapportages EA. Eind 2017 was in totaal 322 hectare zeehaven terrein direct uitgifbaar. Ruimte op zeehavengebonden terrein ZSP wordt als voldoende aangemerkt. Voor Kadegebonden en zeehaven gerelateerde activiteiten wordt nog ruimte gezocht; (bron ZSP); op overige bedrijventerreinen is ook voor biobased bedrijvigheid voldoende ruimte beschikbaar. Voor overzicht zeehaven terrein zie bijlagen, tabel 6.
Vermindering milieubelasting.	Milieubelasting bestaande bedrijven is in 2018 verminderd t.o.v. 2006 (waarden uit Omgevingsbalans 2006).	De uitstoot van bepaalde luchtverontreinigende stoffen is t.o.v. peiljaar 2006 sterk gedaald; zie bijlage tabel 1.
Havens goed toegankelijk.	Toegankelijkheid van de havens is in 2018 tenminste op niveau van 2012; Faciliteiten voor containeroverslag in het Sloegebied zijn verbeterd t.o.v. 2012.	Project nieuwe grote sluis Terneuzen ligt op schema; in het MIRT 2018 is de Wielingen opgenomen (verwijderen drempel monding Westerschelde); uitbreiding capaciteit Volkerak en Krammersluizen is enkele jaren vertraagd. Containeroverslag: de aanleg van de WCT is tot nu toe niet haalbaar gebleken. In het Omgevingsplan zijn belemmerende regels voor een WCT achterwege gelaten. Meer ambtelijke en bestuurlijke inzet van provinciezijde leidt niet tot versnelling van de aanleg van een WCT. ZSP en de Zeeuwse bedrijven zijn aan zet om containerstromen via de Zeeuwse havens te laten lopen. ZSP voert al geruime tijd onderhandelingen met potentiële exploitanten van terminals.
Voldoende capaciteit achterlandverbindingen.	Achterlandverbindingen hebben in de hele periode voldoende capaciteit.	Het provinciale verkeers- en vervoersbeleid zet in op behoud en verbetering van achterlandverbindingen. In planperiode is gewerkt aan tunnel Sluiskil, verdubbeling aansluitende wegen Westerscheldetunnel (Sloe- en Tractaatweg), opwaardering N61 en een nieuwe aansluiting van Goes Zuid op de A58. Capaciteit sluisencomplex Terneuzen wordt vergroot (nieuwe grote sluis).
Betere milieucommunicatie.	Communicatie met omwonenden Sloegebied en Kanaalzone is in	In het verleden zijn er klachten geweest over de communicatie betreffende milieuklachten. Communicatie is verbeterd. Informeren omwonenden vindt thans primair plaats via internet, website Provincie en RUD. In specifieke gevallen is er direct contact. Bijvoorbeeld om de omwonenden van het Industrieterrain Dow-Mosselbanken-Logistiek Park in Terneuzen

	2013 verbeterd en blijft in de periode tot 2018 goed.	te informeren over de vast te stellen Veiligheidscontour werd op 14 april 2016 een inloopmiddag gehouden in het stads-kantoor van de gemeente Terneuzen. De bewoners zijn hiervoor persoonlijk schriftelijk benaderd. Milieu- en handavingsinformatie was tot en met 2013 op de provinciale website te vinden. Per 1 januari 2014 is de RUD van start gegaan. Op de website van RUD Zeeland worden de provinciale omgevingsvergunningen, TUG-ontheffingen, vuurwerkbeschikkingen en bodembeschikkingen getoond. Ook handavingsinformatie is vanaf eind 2016 op de website te vinden.
3.1.2		
Goed na-leefgedrag bedrijven.	Bedrijven houden zich beter aan de milieuregels waardoor het aantal geconstateerde overtredingen in 2018 is afgenomen t.o.v. 2012. Alle handavingspartners voldoen in de hele periode aan de wettelijke kwaliteitscriteria.	Zie bijlagen, tabel 2. De tabel biedt inzicht in het aantal uitgevoerde controles en het percentage van de gecontroleerde bedrijven waar overtredingen zijn geconstateerd (percentage t.o.v. 2012 is lager). De RUD heeft geen informatie geleverd over het exacte aantal geconstateerde overtredingen. Zie verder hieronder bij operationeel doel "Professionele vergunningverlening en handhaving".
Meer bedrijven ondernemen maatschappelijk verantwoord (MVO).	In 2018 zijn minimaal 1000 bedrijven met MVO aan de slag.	Hoewel het aantal bedrijven niet wordt gemonitord is de inschatting wel degelijk dat er minimaal 1000 bedrijven aan de slag zijn met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) ook wel aangeduid als duurzame bedrijfsvoering. Met de nieuwe Economische Agenda 2017-2021 zijn de accenten verschoven als het gaat om MVO naar bedrijven die zich richten op biobased economy / circulaire economie (o.a. via inkoop- en aanbesteding). Het sturen op MVO is op deze manier verbijzonderd.
Professionele vergunningverlening en handhaving.	De Provincie legt het kwaliteitsniveau van de VTH-taken vast in een verordening. Voor wat de basistaken betreft die zijn ondergebracht bij de RUD-Zeeland stemt de Provincie het kwaliteitsniveau af met de Zeeuwse gemeenten en de RUD-Zeeland.	De Provincie heeft medio 2016 de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Zeeland 2016 vastgesteld. Daarbij is uitgangspunt dat voor relevante taken wordt voldaan aan de landelijke kwaliteitscriteria 2.1, tenzij gemotiveerd wordt afgeweken. De meeste werkzaamheden worden voor de Provincie uitgevoerd door de RUD-Zeeland. Deze voldoet aan criteria en voor zo ver dat niet het geval is, wordt een verbeterplan uitgevoerd teneinde uiteindelijk wel te voldoen. De Provincie geeft dezelfde criteria mee aan de DCMR die de Brzo taken vanaf 1 juli 2017 uitvoert. De Provincie is in overleg met de gemeenten zodat ook zij een dergelijke verordening voor hun werkzaamheden op dit werkgebied opstellen.
Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven.	Alle gemeenten zorgen voor zorgvuldig ruimtegebruik door toepassing van de duurzaamheidsladder vanaf 2013 in bestemmingsplannen. Alle regio's baseren hun planning vanaf 2013 op	In bestemmingsplannen wordt aandacht besteed aan de 'ladder voor duurzame verstedelijking' (is ook wettelijk vereiste). Alle regio's beschikken over een actueel / realistisch (door GS bekrachtigd) bedrijventerreinprogramma. In de programma's is aandacht voor het aanbod in kwantitatieve zin maar in toenemende mate ook voor aanbod in kwalitatieve zin.

	<p>een actueel en realistisch bedrijventerreinprogramma.</p> <p>Er is voldoende kwantitatief en kwalitatief aanbod aan bedrijventerreinen in alle regio's</p> <p>In 2018 is tenminste 100 ha. bedrijventerrein in herstructurering genomen.</p>	<p>Er is in de periode tot 2018 155 hectare bedrijventerreinen in herstructurering genomen. Ruim 48 hectare daarvan is mogelijk gemaakt door subsidiëring vanuit het provinciale Fonds Impuls Bedrijventerreinen.</p>
Verbetering kwaliteit en concentratie.	<p>Ten minste 80% van nieuwe oppervlakte aan bedrijventerrein wordt gerealiseerd op grootschalige terreinen.</p>	<p>Er heeft in de afgelopen periode geen of slechts geringe uitbreiding van nieuwe oppervlakte bij grootschalige bedrijventerreinen plaatsgevonden. Hierop is ook niet specifiek gemonitord. Uitgiftecijfers zijn wel gemonitord. De komende periode wordt gewerkt aan een verbeterde IBIS bedrijventerreinen-monitor waarbij meer gegevens beter kunnen worden bijgehouden.</p>
3.1.3		
Versterking plattelands economie.	<p>Alle gemeenten benutten in 2018 de ruimere mogelijkheden voor nieuwe economische dragers (NED) op de manier zoals bedoeld in het Omgevingsplan, waardoor meer initiatieven worden gerealiseerd.</p>	<p>In bestemmingsplannen Buitengebied is een regeling opgenomen voor NED's. Hierover heeft vooroverleg met Provincie plaatsgehad. Ook over bepaalde concrete initiatieven vindt vooroverleg plaats. Aantal initiatieven wordt niet gemonitord.</p>
3.1.4		
Energiebesparing, reductie CO ₂ -uitstoot en meer duurzame energie.	<p>In de hele periode wordt gestreefd naar 2% energiebesparing per jaar en een evenredige reductie van CO₂-uitstoot.</p> <p>In 2018 is zeker gesteld dat in 2020 in Zeeland tenminste 500 MW windenergie wordt geproduceerd.</p> <p>Via het gebiedsproject Zuidwestelijke Delta zijn in 2018 de technische en economische mogelijkheden bekend voor de aanleg van een getijdencentrale in de Brouwersdam.</p>	<p>In het provinciale energiebeleid, zoals dat is verwoord in de Economische Agenda, zijn geen cijfermatige doelen opgenomen; monitoring is niet goed mogelijk; de Provincie kan energiebesparing voor het provinciale grondgebied ook niet direct beïnvloeden. Wel is in de EA bepaald dat Zeeland een wezenlijke bijdrage wil leveren aan nationale en Europese doelen. In de EA zijn daarop gerichte acties opgenomen. De tabellen 7 en 8 in de bijlagen geven informatie over finaal energiegebruik en emissie van CO₂ en alle broeikasgassen in Zeeland.</p> <p>Eind 2017 staat er in Zeeland 400 MW opgesteld vermogen aan windenergie. Inmiddels is met de rijksoverheid afgesproken dat dit in 2020, 570,5 MW ('wind op land') zal zijn. Verwacht wordt dat dit met de lopende projecten kan worden gerealiseerd.</p> <p>Haalbaarheidsonderzoek laat zien dat getijdencentrale haalbaar moet zijn mits overheid zorgt voor herstel getij in het Grevelingenmeer. De realisatie van plannen voor de Grevelingen kan direct starten zodra de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer definitief is. De regionale ambitie is om de aanleg van een doorlaat te combineren met de aanleg van een innovatieve getijdencentrale. Naar verwachting is eind 2018 meer bekend over de mogelijke aanleg van de getijdencentrale.</p>

<p>3.1.5</p> <p>Bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen.</p>	<p>Gemeenten regelen de bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen in bestemmingsplannen en betrekken daarbij de zoneringslijnen t.o.v. gevoelige bestemmingen.</p>	<p>Deze onderwerpen krijgen aandacht in het reguliere overleg over ruimtelijke plannen (met zowel het Rijk als gemeenten).</p>
<p>3.1.6</p> <p>Benutten kansrijke locaties voor recreatie.</p>	<p>De recreatiekansenkaart geeft kansrijke gebieden en ontwikkelingen aan. In 2018 is een zo groot mogelijk deel van deze kansen benut. Het aantal kampeereenheden in Zeeland mag in 2018 niet zijn toegenomen t.o.v. 2012. Het natuurgebiedsproject Natuurlijk Vitaal wordt in 2016 afgerond met als effect de realisatie van kavelruil, kwaliteitsverbetering van de verblijfsrecreatie, aanleg van recreatienatuur en landschapsverbetering.</p>	<p>Provinciale personele inzet is geleverd bij 'hotspot' Breskens, Brouwerseiland en Cadzand Bad. Ook buiten hotspots is afgelopen jaren sprake geweest van recreatieve ontwikkelingen. Provinciale inzet ook geleverd bij aantal projecten met het oog op kwaliteitsverbetering. Een onderzoek vitaliteit verblijfsrecreatie Zeeland is 30 juni 2015 afgerond. Het onderzoek laat zien dat het overgrote deel van de Zeeuwse verblijfsrecreatiesector vitaal is. Tegelijkertijd ontstaat er op dit moment een eenvormig aanbod. Teveel van hetzelfde leidt tot een gebrek aan onderscheidend aanbod. Het niet vitale deel van de verblijfsrecreatie bestaat uit ca. 1400 bungalows en ca. 600 campingplaatsen, die het contact met de markt hebben verloren. Zonder actief beleid gaat dit gepaard met negatieve maatschappelijke effecten zoals verpaupering en imago schade.</p> <p>Kampeerterreinen; in oktober 2013: 452 kampeerterreinen met 106485 slaapplekken; september 2017: 394 kampeerterreinen met 97368 slaapplekken (bron: CBS).</p> <p>Project Natuurlijk Vitaal is inmiddels afgesloten met uitzondering van project Waterdunen.</p>
<p>3.1.7</p> <p>Toename inkomsten uit recreatie.</p>	<p>De toeristische uitgaven in Zeeland zijn in 2018 toegenomen t.o.v. 2012.</p>	<p>In 2012 bedroegen toeristische bestedingen in Zeeland ca. € 1,69 miljard en in 2016 ca. € 1,62 miljard. De oorzaak van lichte daling zit in minder dag- en kooptoerisme. Aantal toeristische overnachtingen is sinds 2012 (ca. 8 miljoen) flink gegroeid en bereikte in 2016 een record van 10,1 miljoen overnachtingen; (bron: Kenniscentrum Kusttoerisme).</p>
<p>3.1.8</p> <p>Voldoende voorzieningen per regio.</p>	<p>In 2013 hebben alle regio's een regionaal masterplan voorzieningen waarmee een adequaat voorzieningenniveau is vastgesteld en kan worden behouden. Detailhandelsvoorzieningen worden vooral gerealiseerd in de kernwinkelgebieden.</p>	<p>Voor Zeeuws-Vlaanderen is masterplan vastgesteld.</p> <p>In collegeprogramma 2015-2019 is detailhandelsvisie aangekondigd. Visie is nog niet opgesteld. Wordt meegenomen in de in Begroting geformuleerde maatschappelijke opgave "Aantrekkelijk Zeeland; Leefbaarheidsagenda".</p> <p>Vestiging detailhandel krijgt aandacht in het reguliere overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen.</p>

	Detailhandel in volumieuze en gevaarlijke goederen wordt in de planperiode geconcentreerd op de aangewezen PDV-locaties.	Zie hierboven bij vestiging detailhandel.	
3.1.9			
Groei watersport binnen kaders.	Het aantal ligplaatsen en watersportvoorzieningen is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012. Watersportontwikkelingen hebben geen significant negatief effect op de natuur of de beroeps-scheepvaart.	Het aantal ligplaatsen is toegenomen. In 2012 waren er 11.486 ligplaatsen en in 2016 waren er 11.736 ligplaatsen (bron: Deltagids). Bij jachthavens waar sprake is van uitbreiding vindt meestal ook herinrichting en kwaliteitsverbetering plaats. Effecten op natuur worden beoordeeld binnen geldende wettelijke en beleidskaders, onder meer de Wet natuurbescherming. In het beheerplan Deltawateren 2016-2022 zijn de kaders voor vrijstelling van vergunningplicht opgenomen. Bij uitbreiding of realisatie van nieuwe jachthavens vindt altijd toetsing plaats. Voor de Westerschelde worden watersportontwikkelingen getoetst aan het nautisch toetsingskader van de vaarwegbeheerder. Dit geldt ook voor de Oosterschelde (binnenvaart scheeproute). Er zijn geen ongewenste situaties bekend.	
3.1.10			
Ondersteuning verbreding en schaalvergroting landbouw.	De Provincie stelt in 2013 met de sector en andere betrokkenen een stimuleringskader op dat inspeelt op het GLB-beleid waardoor optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van EU-middelen. De landinrichtingsprojecten Maelstede-Dekker en Oost-Zeeuws-Vlaanderen worden in de planperiode voortgezet met als resultaat verbetering van de landbouwstructuur en realisatie van wateropgaven.	Ondersteuning verbreding van de landbouw vindt plaats door het beleid voor nieuwe economische dragers en via POP-3, dat als stimuleringskader geldt. De schaalvergroting van de landbouw wordt ondersteund door de activiteiten van het Kavelruilbureau, zoveel mogelijk tegelijk met het realiseren van andere publieke doelen. Kavelruil gebeurt op basis van vrijwilligheid. Nieuwe GLB is in voorbereiding, eerste concepten zijn net verschenen. Looptijd vanaf 2021. Project Maelstede-Dekker is in 2013 beëindigd. Opgave was te smal om een gebiedsgerichte aanpak te rechtvaardigen. Hierover is in de Omgevingsbalans 2015 reeds gerapporteerd. Oost Zeeuws-Vlaanderen: oorspronkelijke planning is (als gevolg van andere prioriteiten) niet gehaald; een voorstel voor aanpak van opgaven wordt in samenspraak met gebiedspartijen voorbereid. Bij deze aanpak is het de bedoeling tot vernieuwende samenwerkingsmogelijkheden te komen voor de grensregio Oost Zeeuws-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen.	
3.1.11			
Stimuleren aquacultuur.	Alle gemeenten bieden in 2013 bestemmingsplanmatig ruimte voor aquacultuur conform het provinciaal beleidskader. Het aantal en oppervlakte aquacultuurbedrijven is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012.	Gemeentelijk bestemmingsplannen bieden inmiddels voldoende ruimte voor aquacultuur. Verschillende projecten aquacultuur zijn ondersteund (o.a. teelt van zilte groenten, kweek van vis, schaal- en schelpdieren). Het Kustlaboratorium wordt momenteel binnen het project Waterdunen gerealiseerd. In het clusteringsgebied nabij Colijnsplaat heeft een substantiële ontwikkeling plaatsgevonden door vestiging van een viskwekerij, een zagerkwekerij en een kwekerij voor zilte groenten. Hiermee is in totaal circa 33 hectare aan nieuwe aquacultuuractiviteiten gerealiseerd.	

3.1.12											
Concentreren glastuinbouw.	Het areaal glastuinbouw in het ontwikkelingsgebied Kanaalzone is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012. Areaal solitaire glastuinbouw in Zeeland is in 2018 niet toegenomen.	Bijna alle gronden in ontwikkelingsgebied Kanaalzone zijn verkocht of in optie uitgegeven. Er is geen sprake van nieuwvestiging van solitaire glastuinbouwbedrijven. Een enkel bedrijf is, conform provinciaal beleid, uitgebreid. Er zijn enkele voorbeelden van sanering conform de ruimte voor ruimte-regeling.									
3.1.13											
Verduurzamen intensieve veehouderij.	In de Omgevingsplanperiode is er geen nieuwvestiging van IV-bedrijven.	Er is geen sprake van nieuwvestiging van IV-bedrijven. De verduurzaming van bedrijven komt tot stand via gemeentelijk maatwerk bij een eventuele uitbreiding. Deze uitbreiding is gelimiteerd op grond van het provinciaal beleid. Ontwikkelingen hebben met name plaatsgevonden in de sector pluimveehouderij.									
3.1.14											
Vernieuwing visserijsectoren.	Uiterlijk in 2018 is het gebiedsproject Oosterschelde afgerond en wordt de uitvoering via een alliantie voortgezet, met als resultaat een effectief gebruik van de Oosterschelde.	Het belangrijkste bijgestelde doel is een integrale Oosterscheldevisie 2018-2024 die, naar verwachting, begin 2018 gereed is. Dit is weer een belangrijke bouwsteen voor het nieuw op te stellen Omgevingsplan Zeeland. In goed overleg met de andere betrokken partijen is afgesproken dat de Provincie geen actieve rol meer zal spelen in de Alliantie. Ter uitvoering van de Economische Agenda zijn de afgelopen jaren kansrijke initiatieven op het gebied van visserij en aquacultuur ondersteund. Ook zijn onderzoeken uitgevoerd t.b.v. de Oosterscheldevisserij en heeft aanpassing van locaties voor de invang van mosselzaad plaatsgevonden.									
3.2.1											
Evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen.	In 2013 hebben alle regio's een regionaal woningbouw programma waarin afspraken staan over aantallen en typen te bouwen woningen. Alle gemeenten zorgen voor zorgvuldig ruimtegebruik door toepassing van de duurzaamheidsladder vanaf 2013 in bestemmingsplannen.	Alle Zeeuwse regio's hebben in 2013 / begin 2014 regionale woningmarktafspraken vastgelegd. Inmiddels heeft actualisering plaatsgevonden en is de planvoorraad in kwantitatieve zin in beeld gebracht voor een goede onderbouwing van de 'Ladder voor duurzame verstedelijking'. De vaststelling van de herijkte regionale woningmarktafspraken moet nog plaatsvinden en wordt voor de meeste regio's verwacht voor het eerste kwartaal 2018. Op Walcheren heeft de Provincie (interim) regionale woningmarktafspraken vastgesteld omdat geen overeenstemming bereikt is over welke plannen binnen de woningbehoefte kunnen worden gebracht. In 2018 wordt de kwalitatieve behoefte in beeld gebracht voor alle regio's zodat de kwalitatieve behoefte deel kan uitmaken van de regionale woningmarktafspraken als onderbouwing van de Ladder voor duurzame verstedelijking. Er is ook een onderzoek gestart naar de kwaliteit van de woningvoorraad mede gelet op demografische ontwikkelingen. In de toelichting bij bestemmingsplannen voor woningbouw wordt aandacht besteed aan de ladder voor duurzame verstedelijking.									
3.2.2											
Minimale milieuoverlast voor burgers.	Het aantal klachten, waarvan de oorzaak van de overlast wordt gevonden, is in 2018 lager dan in 2012.	De milieuoverlast voor burgers wordt gemeten aan de hand van het aantal klachten en klachtensituaties. <table border="1" data-bbox="437 1783 1329 1845"> <thead> <tr> <th>Aantal klachten bij aantal klachtensituaties</th> <th>2012</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>628/460</td> <td>343/84</td> <td>213/35</td> </tr> </tbody> </table> Het aantal klachten en het aantal klachtensituaties zijn gedaald. Ten opzichte van de situatie in 2012 is de productie of zijn onderdelen daarvan bij enkele grote bedrijven in het Sloegebied gestaakt (Zalco / Thermphos). Dit heeft geleid tot vermindering van klachten. In 2017 zijn 68 klachten ontvangen m.b.t. Scheepswerf Reimerswaal.	Aantal klachten bij aantal klachtensituaties	2012	2016	2017		628/460	343/84	213/35	
Aantal klachten bij aantal klachtensituaties	2012	2016	2017								
	628/460	343/84	213/35								

		Daarnaast zijn, door het afschaffen van de verklaring van geen bedenkingen (vvgb), de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en de BRZO-bedrijven. De Provincie is nu nog voor 78 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven.	
3.2.3			
Goede akoestische kwaliteit.	In 2013 wordt een geluidbelastingkaart gemaakt voor 120 km provinciale weg en een actieplan voor woningen met een geluidbelasting van meer dan 65 dBL. In 2013 zijn voor alle regionale industrieterreinen beleidsmaatregelen opgesteld waardoor de geluidruimte optimaal wordt verdeeld. Knelpunt geluidoverlast Kanaalzone is opgelost in 2018.	<p>Geluidbelastingkaart moet om de 5 jaar worden vastgesteld. De geluidbelastingkaart is in 2017 vastgesteld. Het actieplan wordt in het eerste halfjaar van 2018 vastgesteld.</p> <p>Eenmaal in de 5 jaar worden beleidsregels van de regionale industrieterreinen geëvalueerd. Evaluatie Axelse Vlakte II heeft niet plaatsgevonden omdat gemeente Terneuzen het akoestisch inrichtingsplan heeft opgenomen in de beheersverordening voor Axelse Vlakte II. (beheersverordening is conserverend / kent geen wijzigingsbevoegdheid).</p> <p>Ook voor de industrieterreinen Vlissingen-Oost en De Schelde/Buitenhaven is het akoestisch inrichtingsplan in de gemeentelijke beheersverordening opgenomen. De evaluatie voor Vlissingen-Oost heeft in 2014 plaatsgevonden. De evaluatie voor De Schelde/Buitenhaven is gepland voor 2017 maar omdat ook deze beleidsregel in de beheersverordening is opgenomen is evaluatie niet zinvol. Evaluatie is daarnaast niet zinvol omdat de gemeente bezig is met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied. In het bestemmingsplan worden de grenzen van het gezoneerde industrieterrein aangepast en dat heeft tot gevolg dat na of gelijktijdig met het vaststellen van het bestemmingsplan ook de beleidsregel moet worden aangepast.</p> <p>Het knelpunt Kanaalzone is nog niet opgelost. De gemeente Terneuzen zoekt binnen de kaders van het bestemmingsplan Plus, dat op dit moment wordt opgesteld, naar een oplossing. Daarbij worden ook de mogelijkheden die de Omgevingswet zal bieden in beschouwing genomen.</p>	
3.2.4			
Goede luchtkwaliteit.	Bedrijven voldoen in 2018 aan de wettelijke normen en streefwaarden.	Zie bijlage tabel 4 voor aantal overtreden luchtvoorschriften bij bedrijven waarvoor de Provincie het bevoegd gezag is.	
3.2.5			
Minder ernstige geurhinder.	Gemelde geurhinder is in 2018 afgenomen t.o.v. 2012. In 2018 zijn er geen nieuwe locaties met gemelde geuroverlast t.o.v. 2012.	<p>Een in Nederland wel gehanteerde beoordelingsmethode (NVN 2818) voor geurhinder gaat ervan uit dat ernstige geurhinder optreedt bij een hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever (toelichting: hedonische waarde is een maat voor (on)aangenaamheid van geur; de waarde wordt bepaald door een panel van waarnemers; de (on)aangenaamheid van geuren hangt samen met de geurconcentratie, uitgedrukt in ou_n (geureenheden per m^3 gas). Beleidsmatig doel is een acceptabel niveau van geuroverlast. Bij de vergunningverlening wordt aandacht besteed aan het voorkomen van geurhinder, zo nodig door het opnemen van geurvoorschriften.</p> <p>Geurbeleving is zeer persoonsgebonden. Ook de persoonlijke omstandigheden op het desbetreffende moment kunnen medebepalend zijn of iemand een klacht indient of niet. Conclusies trekken uit het aantal klachten is daarom niet altijd eenvoudig. Het aantal klachten is gedaald. Zie bijlage tabel 2a.</p> <p>Naast incidentele gebeurtenissen, zoals geuroverlast als gevolg van mest, zijn er geen nieuwe locaties met gemelde geuroverlast. Er zijn geen nieuwe bedrijven bijgekomen die een potentiële relevante geuremissie hebben.</p> <p>Bij TOP Union in 's- Gravenpolder zijn er stappen gezet om de geuremissie verder te verlagen door het plaatsen van een ontgeuringsinstallatie.</p>	
3.2.6			
Minder lichthinder.	Bij grootschalige lichttoepassingen worden de beste technieken toegepast om lichthinder te voorkomen.	Bij herziening Omgevingsplan 2016 is indicator toepassing beste technieken bij vergunningverlening aan bedrijven geschrapt. Het voorkomen van lichthinder bij grootschalige lichttoepassing (vooral in of aan de rand van het landelijk gebied) krijgt wel aandacht in het periodieke overleg met gemeenten over ruimtelijke plannen.	

3.2.7																																						
Minder risico's voor burgers.	In de planperiode blijven de risico's door bedrijfs- en transportactiviteiten waaraan burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6).	In 2017 is geconstateerd dat een kwetsbaar object zich binnen de PR 10-6 contour bevindt van een LPG-tankstation in Sint Laurens. Er vindt overleg plaats tussen de gemeente Middelburg en de exploitant om deze situatie op te lossen. Voor zover bekend is er in Zeeland verder geen sprake van kwetsbare objecten binnen de 10-6 contour.																																				
3.2.8	Goede afvalverwerking en toename hergebruik. Alle nazorglocaties zijn afdoende beschermd.	<p>Het uitgangspunt is dat de 30 provinciale afvalverwerkers in 2016 voldoen aan de wettelijke eisen, ze zijn vergunningplichtig of vallen onder het Activiteitenbesluit. Voor zover zij in overtreding waren is daartegen opgetreden.</p> <table border="1" data-bbox="437 752 1329 1003"> <thead> <tr> <th>Wijze van optreden tegen overtredingen</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Formele waarschuwing gestuurd</td> <td>5</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Last onder dwangsom gestuurd</td> <td>3</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Last onder dwangsom verbeuren</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Omgevingsvergunning aangevraagd</td> <td>1</td> <td>16</td> <td>10*</td> <td>11**</td> <td>13***</td> </tr> <tr> <td>Maatwerkvoorschriften opgelegd</td> <td>3</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p>* aantal bedrijven in kwestie: 8 (een bedrijf heeft in de loop van 2015 drie omgevingsvergunningen aangevraagd) ** 1 aanvraag is weer ingetrokken *** aantal bedrijven: 9</p> <p>Feitelijk hoeveelheid afval die wordt hergebruikt wordt niet gemonitord. Er is sprake van stimuleringsbeleid en aandacht bij vergunningverlening en ontheffingen. Zie hiervoor hoofdstuk 4 (acties en prestaties), onderdeel 3.2.8.</p> <p>Wat nazorglocaties betreft heeft de stortplaatsbeheerder in de periode 2013/2016 de eindafdekking van de stortplaats Koegorspolder te Terneuzen aangebracht. Vervolgens heeft de eindinspectie plaats gevonden op grond waarvan het definitieve nazorgplan (inclusief nazorgfonds) is opgesteld.</p> <p>De Provincie zal sluitingsverklaring opstellen en tegelijkertijd zal de eigendom van de stortplaats worden overgenomen. De vergunning in het kader van de Wet Milieubeheer zal op naam van de Provincie komen. Daarna zal de Provincie organisatorisch, financieel en bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaats.</p> <p>Ditzelfde traject zal worden gevolgd voor de andere nu nog in gebruik zijnde stortplaats Noord- en Midden-Zeeland bij Nieuwdorp.</p> <p>Verschillende jaren geleden is bij alle ca. 200 oude stortplaatsen (Navos-locaties; nazorgbeleid voormalige stortplaatsen) onderzocht of de afdekking afdoende is en er geen omvangrijk grondwaterprobleem aanwezig is. Behalve de reeds bekende locaties zijn er geen nieuwe spoedeisende te saneren locaties gevonden.</p> <p>Op een locatie waar bodemsanering heeft plaats gevonden moeten in sommige gevallen instandhoudingsmaatregelen worden getroffen. Deze locaties worden jaarlijks bezocht om te controleren of de voorzieningen nog aanwezig zijn. Dit betreft voornamelijk passieve (bijvoorbeeld in stand houden vloestofdichte vloer) en enkele actieve nazorglocaties (bijvoorbeeld een grondwaterbeheerssysteem).</p>	Wijze van optreden tegen overtredingen	2013	2014	2015	2016	2017	Formele waarschuwing gestuurd	5	3	1	1	0	Last onder dwangsom gestuurd	3	0	1	0	0	Last onder dwangsom verbeuren	1	1	0	0	0	Omgevingsvergunning aangevraagd	1	16	10*	11**	13***	Maatwerkvoorschriften opgelegd	3	0	0	0	0
Wijze van optreden tegen overtredingen	2013	2014	2015	2016	2017																																	
Formele waarschuwing gestuurd	5	3	1	1	0																																	
Last onder dwangsom gestuurd	3	0	1	0	0																																	
Last onder dwangsom verbeuren	1	1	0	0	0																																	
Omgevingsvergunning aangevraagd	1	16	10*	11**	13***																																	
Maatwerkvoorschriften opgelegd	3	0	0	0	0																																	
3.2.9																																						
Bescherming tegen overstromingen.	Alle gemeenten beschermen de regionale waterkeringen via het bestemmingsplan. De nieuwe normen voor regionale	Bescherming regionale keringen is onderdeel van provinciale Verordening ruimte; deze werkt door in gemeentelijke bestemmingsplannen. Krijgt aandacht in het reguliere overleg over gemeentelijke plannen.																																				

	waterkeringen worden uiterlijk in 2020 vastgelegd in de waterverordening.	Er wordt gewerkt aan het project Normering Regionale Waterkeringen met als doel nieuwe normen uiterlijk in 2022 vast te leggen in de Omgevingsverordening. Normen voor de "natte" regionale waterkeringen zullen al eerder in het Omgevingsplan en de Omgevingsverordening 2018 worden vastgelegd.
3.2.10		
Meer meedegebruik waterkeringen.	Bij kustversterking in de planperiode wordt onderzocht welke andere belangen kunnen worden gediend. Het Nationaal Deltaprogramma zorgt voor veiligheid op langere termijn en biedt meer mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de waterkeringen. Zeeuwse bedrijven profiteren van de kennisontwikkeling in het delta-programma.	<p>De zogenaamde 'meekoppelkans' dijkversterking / projectontwikkeling St. Annaland is geprogrammeerd. Kustsuppleties verlopen volgens schema. De zandsuppletie Brouwersdam is een voorbeeld van suppletie voor een ruimtelijk-economisch doel. De overige Zeeuwse "Parels" uit de Nationale Visie Kust zijn, met uitzondering van Zuidwestkust-Walcheren, in uitvoering dan wel in voorbereiding. Hier ligt ook een duidelijke link naar de Zeeuwse Kustvisie waarvoor in oktober 2017 een convenant is ondertekend. Voor de randen van de Deltawateren wordt gewerkt met het concept 'Meer Met Dijken Doen'; dit wordt gecontinueerd.</p> <p>Bij bepaalde ontwikkelingen (onderzoek en proeven) wordt samengewerkt met Zeeuwse bedrijven. Van een verbeterde zoetwatervoorziening zal de landbouw profiteren; als Grevelingen en Volkerak-Zoommeer zout worden kunnen de schelpdiersector en de recreatie daarvan profiteren.</p>
3.3.1		
Veilige zwemlocaties.	Alle bad- en zwemgelegenheden voldoen in de planperiode aan de veiligheidseisen.	Bad- en zwemgelegenheden worden periodiek gecontroleerd. In hoge mate wordt voldaan aan veiligheidseisen. Zo nodig wordt handhavend opgetreden. Zie bijlagen, tabel 3.
Terugdringen regionale wateroverlast in het landelijk en stedelijk gebied.	<p>Het waterschap zorgt dat uiterlijk 2020 wordt voldaan aan de Waterbeheer 21^e eeuw normering.</p> <p>Uiterlijk in 2020 heeft het waterschap alle peilbesluiten geactualiseerd op basis van de gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR)-normen.</p>	<p>Op 1-1-2017 voldoet 52 % van beheergebied aan WB21 normering. De uitvoering loopt achter op schema.</p> <p>Op 1-1-2017 heeft 47 % van beheergebied een actueel peilbesluit. Aan eind omgevingsplanperiode is Zeeuwse gebied naar verwachting nog niet op orde.</p> <p>Provincie heeft aan Waterschap uitstel WB21-termijn toegezegd op voorwaarde dat prioritaire gebieden (met wateroverlast) in 2020 op orde zijn. Het is nog onzeker of daaraan kan worden voldaan.</p>
Een goed en efficiënt functionerende waterketen.	Vanaf 2012 wordt op basis van een convenant de samenwerking met de partners in de waterketen verbeterd t.o.v. 2012.	<p>Convenant Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ) is ondertekend (8-3-2013) en op 2 april 2015 opnieuw bekrachtigd na toetreding Evides waterbedrijf. SAZ+ draagt vanaf 2020 € 12 miljoen per jaar (prijsspeel 2013) bij aan landelijke besparingsopgave.</p> <p>Hiermee wordt een meer doelmatige en efficiënte afvalwaterketen gerealiseerd.</p>
Goede ecologische en	Alle regionale binnenwateren voldoen uiterlijk in 2027 aan de gestelde	<p>Stand van zaken uitvoering KRW-maatregelenpakket (tot 2027) door het waterschap per 1-1-2017 gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 238 van de 381 km. natuurvriendelijke oever - 19 van de 43 vispassages

chemische kwaliteit oppervlaktewater.	<p>waterkwaliteitseisen van de Kaderrichtlijn Water (KRW).</p> <p>In 2027 is 87,9 km natte ecologische verbindingen en 24,5 km brede natte (20 m breed) ecologische verbindingen gerealiseerd. In 2018 is hiervan tenminste 20% gerealiseerd.</p>	<p>- 155 ha. gerealiseerd t.b.v. visstandbeheer (oorspronkelijk doel was: 111 ha.; er is dus meer gerealiseerd)</p> <p>Voortgang ligt iets achter op schema. Onderscheid tussen natte ecologische verbindingen en KRW-oeveren is niet goed in beeld. Financieringsgrondslag brede verbindingen is vervallen, waardoor realisatie daarvan is stilgevallen.</p>	
Minder verdroging natuurgebieden.	In 2027 is 3192 ha. natuur qua waterhuishouding op orde.	Door decentralisatie van natuurtaken naar Provincies is TOP-lijst verdroging vervallen. Tot 2015 zijn voor ca. 50% van het beoogde gebied anti-verdrogingsmaatregelen uitgevoerd (zijn op orde). Vanaf 2015 wordt ingezet op uitvoering hydrologische maatregelen gekoppeld aan Natura 2000/PAS.	
3.3.2			
Behoud zoete grondwater voorraad.	Grondwatervoorkomens zijn beschermd en nemen in omvang niet af.	Grondwatervoorkomens zijn beschermd door middel van de Provinciale Milieuverordening. Er is geen sprake van afname van de omvang van grondwaterhoeveelheden.	
3.3.3			
Voltooiën natuurontwikkeling.	<p>De herijking van het EHS-beleid is in 2012 afgerond en vastgelegd in een wijziging van het natuurbeheerplan.</p> <p>De herijking is bepalend voor de doelstelling ontwikkeling EHS. Hieruit volgt ook de oppervlakte te verwerven en in te richten EHS.</p> <p>Afhankelijk van de landelijke besluitvorming wordt in de planperiode het Natuurpakket Westerschelde gerealiseerd.</p>	<p>De herijking van de EHS is afgerond en op 24-9-2013 vastgelegd in een wijziging van het Natuurbeheerplan. De resterende taakstelling is vastgesteld op 5713 ha. nieuwe natuur. Hiervan is ca. 4780 ha. gerealiseerd. Tot 2027 resteert nog een opgave van ca. 930 ha. natuurontwikkeling. Dit is een realistische opgave met als resultaat een EHS die voldoet aan Europese natuurverplichtingen. EHS wordt nu aangeduid als: Natuurnetwerk Zeeland.</p> <p>Natuurpakket Westerschelde:</p> <p>Hedwige: uit het arrest van de Hoge Raad van 5 januari 2018 blijkt dat de Staat mag doorgaan met de onteigening van de Hedwigepolder. Start van de uitvoering is, naar verwachting, najaar 2018;</p> <p>Project Groot Saefthinge is goedgekeurd en van start gegaan;</p> <p>Het Zwin: project is in maart 2016 van start gegaan; afronding voorzien in 2018;</p> <p>Middengebied: werkzaamheden Perkpolder zijn in 2015 afgerond; Waterdunen wordt in 2019 afgerond; buitendijkse maatregelen bij Baalhoek en Knuitershoek zijn in 2017 afgerond; overige maatregelen nog in voorbereiding.</p>	
Goed beheer natuurgebieden.	Alle bestaande EHS-natuurgebieden worden in de planperiode goed en efficiënt beheerd op basis van de subsidieregeling natuur en landschap (SNL).	<p>Het beheer van bestaande natuurgebieden op basis van de SNL wordt voortgezet. Er wordt gestuurd op efficiency en effectiviteit. De oppervlakte natuurgebied onder de SNL is toegenomen tot 17.307 ha in 2017.</p> <p>De spelregels voor het openstellen van beheersubsidie natuurgebieden zijn aangescherpt en vastgelegd in het Natuurbeheerplan Zeeland.</p>	

	<p>Alle EHS-gebieden worden in de planperiode bekeken op mogelijkheden om de toegankelijkheid te verbeteren. Op basis daarvan wordt een streefbeeld voor medegebruik opgesteld en via de SNL en inrichtingsmaatregelen uitgevoerd.</p>	<p>Via beheersubsidies worden eisen gesteld aan de toegankelijkheid van natuurgebieden en wordt de aanleg van voorzieningen gestimuleerd. Begin 2016 was bijna 95% van alle bestaande natuur toegankelijk of beleefbaar. In de Natuurvisie is opgenomen dat een onderzoek wordt uitgevoerd naar voorzieningen in natuurgebieden. Dit is in 2017 opgepakt via de opgave Kwaliteitskust (Natuurbeleving en –branding), waarbij met belanghebbenden wordt onderzocht hoe de Zeeuwse natuurgebieden worden beleefd en waar behoefte is aan welke recreatieve voorzieningen. Het onderzoek hiernaar is eind 2017 afgerond en zal in 2018 worden doorvertaald.</p>
<p>Bescherming natuurgebieden.</p>	<p>Alle bestaande EHS-natuurgebieden zijn planologisch via de provinciale Verordening ruimte, gemeentelijke bestemmingsplannen en handhaving beschermd. Voor de Zeeuwse Natura-2000 gebieden geldt een aanvullende wettelijke bescherming. De Provincie werkt dit uiterlijk in 2013 uit d.m.v. afronding van de 5 provinciale beheerplannen Natura-2000 en bijbehorende handavingsplannen.</p>	<p>Sinds de decentralisatie van het natuurbeleid van Rijk naar Provincies is de term EHS vervangen door Natuurnetwerk en spreken we van Natuurnetwerk Zeeland (NNZ). Alle bestaande natuurgebieden binnen het NNZ zijn in het Natuurbeheerplan begrensd op kaart. Daarvan is op land gelegen natuur beschermd via de provinciale Verordening ruimte en voor zover het Natura 2000-gebieden betreft ook via de Wet natuurbescherming. Voor het buitendijkse deel van de NNZ-natuurgebieden die onderdeel zijn van Natura 2000 geldt ook de Wet natuurbescherming. Tevens zijn NNZ-natuurgebieden beschermd in gemeentelijke bestemmingsplannen. Handhaving daarvan berust bij colleges van b. en w. van gemeenten. Handhaving Wet Natuurbescherming berust bij Provincie – RUD.</p> <p>Door de ontwikkelingen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof en de doorwerking van dit programma op de Natura 2000-gebieden, lag het opstellen van de beheerplannen stil tot de instemming van de Provincie met het PAS-programma eind 2015. Daarna zijn de beheerplanprocessen weer opgestart.</p> <p>In 2017 zijn twee Natura 2000-beheerplannen vastgesteld (Zwin & Kievittepolder, Drie Kreken (= Groote Gat, Vogelkreek, Canisvliet). In 2018 worden de beheerplannen Yerseke & Kapelse Moer en Manteling van Walcheren vastgesteld. In 2019 volgt het beheerplan Kop van Schouwen. Voor de Kop van Schouwen, de Manteling van Walcheren, de Voordelta en de Deltawateren is een (separaat) handavingsplan opgesteld. Voor de overige gebieden is in de beheerplannen een tekst m.b.t. handhaving opgenomen.</p>
<p>3.3.4</p>		
<p>Bescherming landschapswaarden.</p>	<p>Alle gemeenten beschermen uiterlijk in 2016 de landschappelijke waarden van provinciaal belang conform de provinciale verordening ruimte.</p>	<p>De bescherming van landschapswaarden (van provinciaal belang) wordt geborgd in gemeentelijke bestemmingsplannen. In grote mate gebeurt dit zorgvuldig. Dit aspect krijgt aandacht in het periodieke overleg over gemeentelijke bestemmingsplannen.</p>
<p>Verbeteren landschapskwaliteit.</p>	<p>In 2013 is bekend welke alternatieve financieringsmogelijkheden er zijn voor behoud en ontwikkeling van landschapskwaliteiten in Zeeland. Alle provinciale gebiedsprojecten besteden in de planperiode aandacht</p>	<p>Er zijn geen nieuwe mogelijkheden voor alternatieve financiering van landschapskwaliteiten gevonden. Voor landschapsbehoud en ontwikkeling van landschapskwaliteiten spelen organisaties als Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Het Zeeuwse Landschap en vrijwilligers van deze organisaties een belangrijke rol. De Provincie ondersteunt deze activiteiten d.m.v. een subsidie. Ook via het nieuwe Collectief Poldernatuur wordt invulling gegeven aan natuur en landschapswaarden binnen het agrarisch bedrijf. Het Collectief ontvangt hiervoor provinciale subsidie met co-financiering vanuit Europa (POP). Genoemde drie partijen werken daarbij ook samen in het Interreg project Partridge Schouwen-west. Tot slot is nog een restant van het eerdere rijksbudget voor Investering Landelijk Gebied (ILG) in een bestemmingsreserve beschikbaar, waarvoor in 2018 een bestedingenplan wordt gemaakt om dit te koppelen aan het POP3 programma.</p>

	aan verbetering van landschapskwaliteiten.	Verbetering van landschapskwaliteit maakt onderdeel uit van de provinciale gebiedsprojecten (zoals Waterdunen, Marienerskazerne, Kanaalzone) en projecten in het kader van de ontwikkelgave Natuurnetwerk Zeeland. Ook bij provinciale infrastructurele projecten is er aandacht voor de verbetering van landschapskwaliteit.																																																			
3.3.5																																																					
Saneren spoedlocaties.	Uiterlijk in 2015 zijn alle spoedeisende locaties gesaneerd of beheersbaar gemaakt. Overige gevallen worden gedurende de planperiode door eigenaren of initiatiefnemers aangepakt. De nazorgverplichtingen voor alle voormalige saneringslocaties worden goed nageleefd.	Sinds eind 2016 staan op de "spoedlocatie" lijst nog 10 locaties. Van die 10 locaties wordt het merendeel inmiddels gesaneerd of zijn de risico's beheersbaar. Alle humane spoedlocaties zijn reeds gesaneerd dan wel zijn risico's beheersbaar. Voor de overige spoedlocaties (met ecologische of verspreidingsrisico's) zijn in 2016 en worden in de jaren tot uiterlijk 2020 maatregelen genomen om de risico's weg te nemen of beheersbaar te maken. Overige gevallen van ernstige bodemverontreiniging, waarbij geen sprake is van onaanvaardbare risico's, worden aangepakt door eigenaren of initiatiefnemers. Voor zover er daarbij sprake is van een maatschappelijk knelpunt kan de provincie, via RUD Zeeland, in sommige gevallen behulpzaam zijn. In 2017 zijn de nazorglocaties geïventariseerd en van actuele gegevens voorzien. Hierna zal worden nagegaan in hoeverre het mogelijk is de nazorgmaatregelen te verminderen of te beëindigen.																																																			
Goede nazorg saneringslocaties.	Saneringen en de nazorg daarvan worden beoordeeld. Er wordt toezicht uitgeoefend en zo nodig wordt handhavend opgetreden.	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bodemsaneringen bezocht</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Aantal bezochte bodemsaneringen in relatie tot totaal aantal in uitvoering zijnde saneringen</td> <td>10/31</td> <td>42/54</td> <td>35/35</td> <td>49/55</td> <td>37/41</td> </tr> <tr> <td>Aantal bezoeken</td> <td>Niet bijgehouden</td> <td>48</td> <td>47</td> <td>51</td> <td>46</td> </tr> </tbody> </table> <p>De meeste van de in uitvoering zijnde saneringen zijn in de afgelopen jaren bezocht. Prioritering in relevantie en tijdsinzet vormen de redenen waarom bepaalde saneringen niet zijn bezocht.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ondernomen acties tegen overtredingen</th> <th>2012</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Aantal formele waarschuwingen</td> <td>6</td> <td>4</td> <td>1</td> <td>3</td> <td>7</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Aantal lasten onder dwangsom</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Het aantal formele waarschuwingen en het aantal opgelegde lasten onder dwangsom was per jaar zeer wisselend.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Controles bodemonderzoek</th> <th>2013</th> <th>2014</th> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uitgevoerde verificatie onderzoeken</td> <td>1</td> <td>9</td> <td>9</td> <td>6</td> <td>4</td> </tr> </tbody> </table> <p>Indien daarvoor aanleiding bestond is de afgelopen jaren in opdracht van de RUD verificatiebemonstering uitgevoerd. Reden hiervan is een check op het behalen van de saneringsdoelstelling.</p>	Bodemsaneringen bezocht	2013	2014	2015	2016	2017	Aantal bezochte bodemsaneringen in relatie tot totaal aantal in uitvoering zijnde saneringen	10/31	42/54	35/35	49/55	37/41	Aantal bezoeken	Niet bijgehouden	48	47	51	46	Ondernomen acties tegen overtredingen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Aantal formele waarschuwingen	6	4	1	3	7	0	Aantal lasten onder dwangsom	3	1	1	0	1	0	Controles bodemonderzoek	2013	2014	2015	2016	2017	Uitgevoerde verificatie onderzoeken	1	9	9	6	4
Bodemsaneringen bezocht	2013	2014	2015	2016	2017																																																
Aantal bezochte bodemsaneringen in relatie tot totaal aantal in uitvoering zijnde saneringen	10/31	42/54	35/35	49/55	37/41																																																
Aantal bezoeken	Niet bijgehouden	48	47	51	46																																																
Ondernomen acties tegen overtredingen	2012	2013	2014	2015	2016	2017																																															
Aantal formele waarschuwingen	6	4	1	3	7	0																																															
Aantal lasten onder dwangsom	3	1	1	0	1	0																																															
Controles bodemonderzoek	2013	2014	2015	2016	2017																																																
Uitgevoerde verificatie onderzoeken	1	9	9	6	4																																																
Informatievoorziening duurzaam bodemgebruik.	Vanaf 2012 wordt bodeminformatie beschikbaar gesteld via www.zeeuwsbodemvenster.nl De informatie wordt continu geactualiseerd.	Medio 2012 is de website 'online gegaan'. De website wordt continu aangevuld en geactualiseerd. Inmiddels is de website de bodemportal voor de Zeeuwse overheden geworden. In 2017 is een plan van aanpak gemaakt (e-strategie) om de site te moderniseren en aan te laten sluiten bij de 'look en feel' van www.zeeland.nl																																																			
Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam	In de planperiode zijn samen met medeoverheden, marktpartijen en kennisinstellingen pilotprojecten en studies uitgevoerd.	Vanaf 2012 zijn diverse pilotprojecten en studies uitgevoerd vooral met het oog op kennisontwikkeling in het belang van een sterke en gezonde agrarische sector: Thema's waren onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren bodemvruchtbaarheid - Tegengaan bodemverdichting - Structuurverbetering van de bodem - Optimaliseren spuitdosering (precisie landbouw) 																																																			

bodemegebruik.		<ul style="list-style-type: none"> - Zoetwatergebruik - Vergroten voorraad zoet grondwater - Passende mest bij de Zeeuwse bodem - Energieopwekking vanuit het bodemsysteem - Belang open bodem in stedelijk gebied met oog op hittestress 	
Geen ongewenst gebruik diepe ondergrond.	Er vindt in de planperiode geen ongewenst gebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats voor permanente opslag van radioactief afval en CO ₂ en winning van schaliegas.	Er vindt in Zeeland geen ongewenst gebruik van de diepe ondergrond plaats.	
3.3.6			
Informatievoorziening archeologie en aardkunde.	Informatie over Zeeuwse archeologische en aardkundige waarden is actueel en goed toegankelijk Archeologische vondsten worden adequaat beheerd.	Informatie over archeologische en aardkundige waarden is ontsloten via de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zeeland en de aardkundige waarden tevens via het Provinciaal Georegister. Archeologische vondsten worden, conform de eisen uit de Erfgoedwet, beheerd door SCEZ in het Zeeuws Archeologisch Depot.	
Bescherming archeologische en aardkundige waarden.	Alle gemeenten beschermen archeologische waarden in het bestemmingsplan. In 2018 zijn de 7 meest waardevolle aardkundige gebieden aangewezen als aardkundig monument.	Alle gemeenten in Zeeland beschikken over een eigen beleidskader voor de archeologie en beschermen archeologische waarden in het bestemmingsplan. Er zijn naast de 3 reeds eerder aangewezen gebieden 2 nieuwe gebieden aangewezen als aardkundig monument. In totaal zijn er nu dus 5 aardkundige monumenten aangewezen. Nog 2 gebieden krijgen, naar verwachting, in 2018 deze status.	
3.3.7			
Reguleren luchtvaartterreinen.	In 2013 zijn er beleidsregels voor gebruik van luchtvaartterreinen vastgesteld en is de handhaving geregeld. Gemeentelijke bestemmingsplannen geven in de planperiode geen beperkingen voor vliegverkeer, zend- en ontvangststations en radiobakens.	De beleidsregels voor ontheffingen tijdelijk en uitzonderlijk gebruik zijn in 2012 van kracht geworden en in 2014 op onderdelen aangepast. Toezicht en handhaving vinden plaats. Er zijn geen gemeentelijke bestemmingsplannen vastgesteld die beperkingen opleveren voor het vliegverkeer, zend- en ontvangststations of radiobakens.	

4. Stand van zaken acties en prestaties Omgevingsplan

Gerealiseerd / op schema	
Gedeeltelijk gerealiseerd	
Niet gestart / niet gerealiseerd	

De nummering in dit hoofdstuk correspondeert met nummering hoofdstukken / paragrafen in het Omgevingsplan.

Voor een overzicht van de hoofdonderwerpen die hierna aan de orde komen: zie pagina 4.

Actie	Prestatie	Stand van zaken	
2.2			
Bevorderen duurzame ontwikkeling.	Ambitiestatement duurzame ontwikkeling.	Ambitiestatement reeds in 2013 vastgesteld met focus op circulaire economie. Inmiddels is circulaire economie, als ambitie én uitvoeringsprogramma, opgenomen in de Economische Agenda 2017-2021. Acties zijn opgenomen en uitgevoerd via het jaarplan Economische Agenda waarover jaarlijks wordt gerapporteerd.	
	Inrichten koploperloket.	Loket gerealiseerd in vorm van verschillende samenwerkingsverbanden (o.a. met bedrijven en onderwijs) gericht op circulaire economie, duurzame ontwikkeling, natuur- en milieueducatie.	
	Opzetten grensoverschrijdend Zeeuws – Vlaams jongerenpanel.	Bij bezuinigingen in 2014 is dit onderdeel geschrapt.	
	Organisatie tweejaarlijks side event bij de four freedoms awards.	Bij bezuinigingen in 2014 is dit onderdeel geschrapt.	
	Stimuleren MVO bij 1000 industriële en midden- en kleinbedrijven.	Hoewel het aantal bedrijven niet wordt gemonitord is de inschatting wel degelijk dat er minimaal 1000 bedrijven aan de slag zijn met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) ook wel aangeduid als duurzame bedrijfsvoering. Met de nieuwe Economische Agenda 2017-2021 zijn de accenten verschoven als het gaat om MVO naar bedrijven die zich richten op biobased economy / circulaire economie (o.a. via inkoop- en aanbesteding). Het sturen op MVO is op deze manier verbijzonderd.	
3.1.1			
Stimuleren Biobased Economy.	Uitvoeren agenda 'Agro meets chemistry'.	Samenwerking vindt plaats binnen stichting 'Biobased Delta'; Zeeland concentreert zich op ontwikkeling, teelt en verwerking van groene grondstoffen en vergroening van de procesindustrie; businesscase richt zich op nieuwe teelten en technieken in de landbouw d.m.v. innovatie en optimalisatie; Stichting Biobased Delta heeft in 2016 en 2017 met name voortgang geboekt op 3 grote programmalijnen: Redefinery, Sugar Delta en Bio-aromaten. Daarnaast werkt Provincie samen met regionale partners in het Uitvoeringsbureau Biobased Zeeland (bestaande uit Impuls, ZSP, KvK, WUR, Bio Base Europe Training Center, HZ Academy of Applied Sciences / Center of Expertise Biobased Economy). Innovatieve biobased initiatieven worden vooral gestimuleerd in agrofood en industrie, inclusief het MKB (voor meer info zie de Economische Agenda 2017-2021).	

	Gebiedsgericht project Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone.	In de Kanaalzone heeft Provincie afgelopen jaren fors geïnvesteerd in economisch vestigingsklimaat; meer informatie in hoofdstuk 5.	
Toezien op naleving milieueisen.	Beperken handhavingslast en verbeteren systeemtoezicht.	<p>Systeemgericht toezicht (SgT) is een manier om de handhavingslast te beperken, waarbij wordt aangesloten bij de bestaande managementsystemen van bedrijven. Deze systemen moeten aan bepaalde eisen voldoen. Als aan de gestelde eisen wordt voldaan verschuift de focus van toezicht op de naleving van voorschriften naar toezicht op het systeem waarin de naleving geborgd is.</p> <p>Er is in 2017 voor gekozen voorlopig te stoppen met systeem gericht toezicht voor nieuwe bedrijven. Het idee is dat systeem gericht toezicht zich eerst moet bewijzen bij de bedrijven die in eerste termijn daarvoor zijn geselecteerd. Het project systeem gericht toezicht is in 2017 echter gestaakt bij de 3 voor dat jaar opgenomen bedrijven, onder meer wegens incidenten / de noodzaak van verscherpt toezicht.</p>	
Uitbreiding havenfaciliteiten faciliteren.	Faciliteren ontwikkeling WCT.	<p>De aanleg van de WCT is tot nu toe niet haalbaar gebleken. In het Omgevingsplan zijn belemmerende regels voor een WCT achterwege gelaten. Meer ambtelijke en bestuurlijke inzet van provinciezijde leidt niet tot versnelling van de aanleg van een WCT.</p> <p>ZSP en de Zeeuwse bedrijven zijn aan zet om containerstromen via de Zeeuwse haven te laten lopen. ZSP voert al geruime tijd onderhandelingen met potentiële exploitanten van terminals.</p>	
Verdere verbetering toegankelijkheid en achterlandverbindingen.	Lobby voor uitbreiding capaciteit A58 Markiezaat- Zoomland.	Krijgt op Rijksniveau tot op heden geen prioriteit (als gevolg van bezuinigingen).	
	Lobby voor spoorverbinding Zeeland- Antwerpen (VEZA).	Krijgt op Rijksniveau tot op heden geen prioriteit (als gevolg van bezuinigingen). Lobby voor VEZA loopt via de MIRT Corridorstudie Rotterdam Antwerpen waarin Zeeland participeert. Voor verbetering spoorontsluiting Gent-Terneuzen zie par. 5.3 (gebiedsproject Kanaalzone).	
	Lobby voor uitbreiding capaciteit sluiscomplexen Terneuzen, Krammer, Volkerak.	Aan project nieuwe Sluis Terneuzen wordt gewerkt; werkzaamheden liggen op schema. Aan de Volkeraksluizen is een budget gekoppeld. Bij de Krammersluizen vooralsnog niet.	
Regulering milieuruimte.	Vaststellen veiligheidscontour en beleidsregels in Kanaalzone.	De veiligheidscontour is in 2016 vastgesteld door de gemeente Terneuzen en de provincie Zeeland. In 2017 heeft de Raad van State een ingesteld beroep ongegrond verklaard. Daarmee is de Veiligheidscontour definitief.	
	Aanpakken kleine milieuknelpunten rond de havens.	<p>Bedoeld is de aanpak van kleinere milieuknelpunten rondom de havens bijvoorbeeld de Schelde/Buitenhaven. De instrumenten om deze kleinere knelpunten aan te pakken zijn de beleidsregels voor geluid; in het Omgevingsplan is ook opgenomen dat deze in de komende periode voor alle havens worden opgesteld.</p> <p>Voor de korte termijn is er te weinig capaciteit om dit op te pakken. Gekozen wordt voor het aanhaken bij "natuurlijke momenten". Voorbeeld hiervan is het voornemen van gemeente Terneuzen om voor het industrieterrein Terneuzen-West een bestemmingsplan op te stellen.</p> <p>Het is niet bekend of er buiten geluid nog andere kleine knelpunten zijn.</p>	

Realiseren reststroomkoppeling.	Steunen aanleg MUP Sloegebied.	In het Sloegebied is in 2015 de restwarmtekoppeling tussen Zeeland Refinery (aanbieder restwarmte) en de bedrijven Martens Cleaning en COVRA (afnemers) gerealiseerd. De koppeling is tot stand gekomen d.m.v. een financiële bijdrage vanuit de Green Deal Zeeland.	
Verbeteren milieucommunicatie.	Omwonenden rond Sloegebied en Kanaalzone beter informeren.	In het verleden zijn er klachten geweest over de communicatie betreffende milieuklachten. Communicatie is verbeterd. Informatieverstrekking vindt plaats via huis aan huis-bladen, website Provincie en RUD-Zeeland; in specifieke gevallen is er direct contact met omwonenden. Overeenkomstig Europese INSPIRE richtlijn wordt algemene milieu-informatie op internet gepubliceerd; ook info over milieubeschikkingen en handhaving worden gepubliceerd op website RUD-Zeeland. Zie ook hoofdstuk 3, subdoel/indicator 3.1.1, betere milieucommunicatie.	
Beschikbaar houden uitbreidingsruimte industrie.	Rekening houden met aanleg industrieterrein op westelijke Kanaalzone.	Ruimtelijke reservering is nog niet benut en blijft gehandhaafd.	
Aanpak knelpunt Oostelijke kanaaloevers.	Geluidknelpunt Kanaalzone aanpakken.	De Provincie onderneemt momenteel geen actie om dit knelpunt op te lossen. De gemeente Terneuzen zoekt binnen kaders bestemmingsplan Plus voor de Kanaalzone naar een oplossing.	
Ruimte reserveren voor uitbreiding Buitenhaven e.o. Vlissingen.	Ruimte voor watergerelateerde bedrijvigheid, verlichting druk op Vlissingen-Oost.	Voor revitalisering Buitenhaven hebben ZSP, Provincie en gemeente een masterplan gemaakt. Is momenteel in uitvoering.	
Opstellen bedrijfsmilieuplanen.	Samen met het bedrijfsleven aansturen op een Zeeuwse variant op de bedrijfsmilieuplanen.	Deze actie is uitgewerkt in het convenant "Ambitie 2030, Duurzaamheid werkt!" dat is ondertekend door PORTIZ, ZMF, Zeeland Seaports en de Provincie Zeeland.	
3.1.2			
Regionale planning en afstemmen.	Effectieve regionale samenwerking.	Alle regio's beschikken over een actueel, bekrachtigd regionaal bedrijventerreinprogramma.	
	Ondersteunen gemeenten bij opstellen regionale bedrijventerreinen-programma's.	Er is veel energie gestoken in het tot stand komen van de programma's. Hiertoe is o.a. een handreiking opgesteld die heeft bijgedragen aan de kwaliteit van de programma's.	
	Inventarisatie uitgifte bedrijventerreinen (IBIS).	De uitgifte van bedrijventerreinen wordt landelijk gemonitord via het systeem IBIS. Het vernieuwde systeem is recent opgeleverd en werkt nog niet optimaal. Aan verdere optimalisatie wordt gewerkt.	
Kwaliteitsverbetering bedrijventerreinen.	Nieuwe plannen verzekeren duurzaam beheer en onderhoud.	Bij nieuwe ontwikkelingen wordt aandacht gevraagd voor duurzaam beheer en onderhoud van bedrijventerreinen. Dit krijgt aandacht in het periodieke overleg met gemeenten over bestemmingsplannen.	
	Correcte toepassing duurzaamheidsladder.	In de toelichting bij in procedure gebrachte bestemmingsplannen wordt aandacht besteed aan de duurzaamheidsladder.	
	Herstructurering van tenminste 100 ha in 2018.	D.m.v. stimulering van herstructurering van bedrijventerreinen draagt de Provincie bij aan kwaliteitsverbetering op bestaande bedrijventerreinen. Eind 2017 is 155 hectare in uitvoering. Ruim 48 hectare is in uitvoering genomen met behulp van een subsidie uit het Fonds Impuls Bedrijventerreinen.	
	Opstellen herstructureringsfonds t.b.v. herstructurering, revitalisering en transformatie van bedrijventerreinen.	Fonds is ingesteld. Inmiddels zijn er twee subsidieronden geweest. Aan zes projecten is subsidie verleend.	
Uitwerking regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer in	(Logistieke) bedrijvigheid sluit goed aan op regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer.	Het Regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer is in 2013 opgesteld en vormt de basis voor investeringen in bereikbaarheid, veiligheid en	

relatie tot (grootschalige) bedrijventerreinen.		leefbaarheid. Is opgenomen in brede investeringsstrategie voor het provinciale wegennet die eind 2017 in concept gereed zal zijn. Kwaliteitsnetwerk is ook uitgangspunt voor ruimtelijk beleid in die zin dat grotere bedrijventerreinen goed ontsloten moeten zijn door het kwaliteitsnet.	
Stimulering en bescherming binnenhavens en laad- en loslocaties.	Behoud & versterking natte overslagmogelijkheden t.b.v. bedrijfsleven.	Behoud en versterking natte overslagmogelijkheden heeft aandacht gekregen in het periodieke overleg over bestemmingsplannen.	
Grootschalige zelfstandige kantoren concentreren in binnensteden Z4.	Goed bereikbare kantoorlocaties.	Grootschalige zelfstandige kantoren worden geconcentreerd in de vier grotere Zeeuwse steden (Z4). In de planperiode heeft vestiging buiten de Z4 niet plaatsgevonden.	
3.1.3			
Versterken vitaliteit landelijk gebied.	Verbeteren herbestemming en sanering vrijkomende agrarische bebouwing.	Door herbestemming van vrijkomende bebouwing voor nieuwe economische dragers (NED's) wordt de vitaliteit van het landelijk gebied behouden en versterkt. In de bestemmingsplannen Buitengebied is een regeling voor NED's opgenomen.	
	Mogelijk maken vestiging passende nieuwe bedrijven in buitengebied.	Beleidsmatig is de nieuwvestiging van een select aantal types NED's toegestaan. De NED regeling gaat in principe uit van hergebruik bestaande bebouwing. In een enkel geval is ook sprake geweest van realisatie nieuw bouwvlak voor een NED. In ruil hiervoor is een bestaand bouwvlak gesaneerd.	
Behoud (agrarisch) cultureel erfgoed.	Stimuleren restauratie en hergebruik waardevolle bebouwing.	Bestemmingsplannen bieden ruimte voor in stand houden waardevolle bebouwing. Krijgt aandacht in het periodieke overleg met gemeenten.	
	Realiseren voorbeeldprojecten behoud waardevolle bebouwing.	Voorbeelden van behoud van agrarisch cultureel erfgoed zijn: de Breydelhoeve in Retranchement, een boerderij (schuur) aan de Oude Rijksweg te 's-Heer Arendskerke en een boerderij in Pieterspolder te Kruinten.	
3.1.4			
Duurzame energie.	Uitvoering programma energie en klimaat (UPEK2).	UPEK2 is in 2013 beëindigd en vervangen door "Beleid voor energie en klimaat", als onderdeel Economische Agenda"; jaarlijks is jaarplan vastgesteld; energie is één van de businesscases waarover ieder jaar een rapportage naar PS is gestuurd. In 2017 is dit onderdeel van de maatschappelijke opgaven: Circulaire Economie en Energietransitie.	
	Planologisch mogelijk maken concentratielocatie Kramer.	Locatie Krammersluizen is aangewezen als concentratielocatie windenergie; project (vermogen 100 MW) is inmiddels in uitvoering en naar verwachting in 2019 operationeel.	
	Planologisch mogelijk maken mestvergisting.	Planvorming mestvergisting heeft plaatsgevonden in Rilland en Axelse Vlakte (in verband met de koppeling aan de glastuinbouwbedrijven). Een initiatiefnemer heeft in 2017 subsidietoezegging van het Rijk ontvangen voor verdere uitwerking van het project in de omgeving van Rilland.	
	Steunen bouw getijdencentrale.	Getijdencentrale Brouwersdam (GCBD): haalbaarheidsonderzoek laat zien dat getijdencentrale haalbaar is mits overheid zorgt voor herstel getij in het Grevelingenmeer. December 2016 heeft minister I&M besloten geen geld (75 miljoen) vanuit Deltafonds te reserveren voor het creëren van een gat in de Brouwersdam. Wordt doorgeschoven naar nieuwe kabinet.	

		<p>Eerste Getijdencentrale Oosterscheldekering is in november 2015 geopend (1.25 MW) en heeft in 2016 duurzame energie opgewekt. In 2016 heeft het project een OP Zuid subsidie en provinciale cofinanciering ontvangen ten behoeve van een tweede getijdencentrale in de Oosterscheldekering.</p> <p>Het Tidal Technology Centre Grevelingendam (TTC-GD: De Flakkeese spuisluis is in mei 2017 officieel in gebruik genomen. Ruim de helft van de benodigde subsidie voor het TTC is toegezegd; uitsluitel andere aanvragen in 2018. Het TTC-GD is een van de projecten in programma Zeeland in Stroomversnelling.</p>	
Energiebesparing.	Stimuleren energiebesparing.	<ul style="list-style-type: none"> • Provincie heeft consortium van ZMF, Zeeuwind en Zeeuws Klimaat Fonds ondersteund bij opzetten Energieservicepunt Zeeland als platform voor lokale duurzame energie-initiatieven. Provincie werkt mee aan Zeeuws energieakkoord met doel voor 2045 alle particuliere woningen energieneutraal te krijgen. Provinciale organisatie is klimaatneutraal, niet 'groene' energie wordt gecompenseerd via Zeeuws Klimaatfonds. Verder in 2016 het platform Smart Delta Resources (SDR) ondersteund, zowel financieel als via deelname aan de SDR-board. Hierbij ontwikkeling businesscases om verbindingen te leggen voor energie en grondstoffen tussen energie intensieve bedrijven. In 2016 is een waterstofsymbiose tussen Dow, Yara en ICL-IPO verder ontwikkeld en een 'green deal' ondertekend. • PORTIZ, ZMF en Zeeland Seaports hebben visie op verduurzaming van het Zeeuwse industrieel logistiek complex met concrete doelen geschreven, getiteld "Ambitie 2030 Duurzaamheid werkt!" Een van de 6 thema's is klimaatverandering en energie, voor dit thema is als doel gesteld: 40% CO2-emissiereductie in vergelijking met 2005 in 2030. De Provincie heeft de ambitie mede ondertekend, zij stimuleert, ondersteunt en faciliteert PORTIZ, ZMF en ZSP in uitvoering van ambities. • In het kader van de greendeal restwarmtebenutting zijn in 2016 subsidieaanvragen ingediend voor twee restwarmteprojecten, te weten het project restwarmtekoppeling LambWeston Meijer met Wiskerke Onions en het project stoomrecompressie Dow. • Er is opdracht gegeven voor het opstellen van een breed gedragen warmteplan, een visie hoe de gebouwde omgeving in de toekomst verwarmd kan worden. Dit warmteplan zal eind 2017 worden gepresenteerd. 	
Klimaatdoelstellingen.	Monitoren klimaatdoelstellingen.	<p>De Klimaatmonitor is een monitoringportaal van het Rijk dat gegevens voor de monitoring van lokaal en regionaal klimaat- en energiebeleid presenteert. Met deze gegevens kunnen gemeenten, regio's en provincies de CO2-uitstoot, het energiegebruik en de opwekking van hernieuwbare energie weergeven. De Klimaatmonitor bevat enkele duizenden indicatoren. Gegevens over emissies CO2 en overige broeikasgasen worden (tevens) verkregen uit de Emissieregistratie (www.emissieregistratie.nl). Zie tabellen 7 en 8 in de bijlagen voor meer informatie.</p>	

Verkenning en opstellen Kansenskaart Duurzame Energie.	Opstellen Kansenskaart Duurzame energie.	In 2017 is samen met een zestal andere initiatiefnemers de zogenaamde Zeeuwse Energie Dialoog (ZED) gestart. Dit als voorloper op de Regionale Energie strategie die iedere regio voor 2020 gereed zal moeten hebben. Tijdens de ZED zijn er in diverse verdiepingssessies kansen en bedreigingen voor de Zeeuwse Energietransitie verkend.	
3.1.5			
Bewaken bundeling buisleidingen.	Aanleg buisleidingen alleen toestaan in buisleidingzones of – straten.	Dit aspect krijgt aandacht in het reguliere overleg over ruimtelijke plannen (met zowel het Rijk als de gemeenten).	
Bevorderen bundeling hoogspanningslijnen.	Bevorderen bundeling in bestaande en nieuwe tracés.	Dit aspect krijgt aandacht in het reguliere overleg over ruimtelijke plannen (met zowel het Rijk als de gemeenten).	
	Voorkomen nieuwe gevoelige bestemmingen in magneetveldzones.	Dit aspect krijgt aandacht in het reguliere overleg over ruimtelijke plannen (met zowel het Rijk als de gemeenten).	
3.1.6			
Combineren kansrijke nieuwe initiatieven in hotspots.	Ruimte bieden aan nieuwe bedrijven.	Provinciale personele inzet geleverd bij projecten: hotspot Breskens, Cadzand-Bad, Brouwerseiland, Veerse Dam.	
	Realiseren Waterdunen.	Afronding voorzien in 2019; zie verder hoofdstuk 5.	
Kwaliteitsverbetering bestaande bedrijven.	Stimuleren revitalisering.	In planperiode gewerkt aan diverse 'businesscases' voor revitalisering verblijfsrecreatie; project is afgerond; zie verder hoofdstuk 5.	
3.1.7			
Verbeteren dagrecreatieve infrastructuur.	Uitbreiding en beheer fietsroutenetwerk en wandelnetwerk.	Provincie heeft afgelopen jaren geïnvesteerd in aanleg routenetwerken voor fietsers en wandelen. Een belangrijk resultaat is dat Zeeland in 2017 een vijf-sterrenfietsprovincie is geworden, zowel op het niveau van voorzieningen als in de waardering door de recreatieve fietser. In 2015 is het wandelnetwerk van 2500 km voltooid door toevoeging van 122 km wandelnetwerk op Tholen.	
	Nieuwe grote dagattracties sluiten aan op hoofdwegenet.	In het reguliere overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen wordt bevorderd dat nieuwe grote dagattracties (met veel bezoekers / verkeersstromen) aansluiten op het hoofdwegenet.	
	Benutten recreatieve vaarroutes.	Recreatieve infrastructuur in Zeeland is afgelopen jaren op verschillende plekken uitgebreid. Tussen overheden en marktpartijen is een overleg opgestart om te komen tot een Cruiseport voor Zuidwest Nederland waarmee de cruisevaart in onze regio verder gestimuleerd wordt en de vaarroutes nog beter worden benut.	
Meerwaarde dagrecreatief product vergroten.	Ruime bieden voor nieuwe kleine en grotere dagrecreatie.	Beleidsmatig is ruimte geboden voor dagrecreatieve ontwikkelingen. Provincie heeft geïnvesteerd in aanleg routenetwerken waarmee kansen worden geboden aan dagrecreatie.	
	Ondersteunen dagrecreatie die leefbaarheid platteland bevordert.	D.m.v. regeling voor nieuwe economische dragers biedt Provincie ruime mogelijkheden voor dagrecreatie die leefbaarheid platteland bevordert.	
	Beperken omvang ondersteunende detailhandel.	D.m.v. Omgevingsplan en Verordening ruimte is omvang detailhandel beperkt tot niet zelfstandig, ondergeschikt onderdeel van bedrijf dan wel bij NED tot kleinschalige activiteit in een bestaand gebouw.	
	Concentratie van lawaaisporten.	Is geregeld in de Verordening ruimte en krijgt aandacht in het periodieke overleg met gemeenten.	

3.1.8			
Verbeteren kwaliteit voorzieningenniveau.	Iedere regio heeft een masterplan voorzieningen.	Voor Zeeuws-Vlaanderen is masterplan vastgesteld. In collegeprogramma 2015-2019 is detailhandelsvisie aangekondigd. Visie is nog niet opgesteld. Wordt meegenomen in de in Begroting geformuleerde maatschappelijke opgave "Aantrekkelijk Zeeland; Leefbaarheidsagenda".	
	Een visie op grote en specialistische voorzieningen.	Een visie op grote en specialistische voorzieningen is nog niet opgesteld (wegens ontbreken capaciteit / andere prioriteiten).	
	Ondersteunen voorzieningen die leefbaarheid platteland bevorderen.	De Provincie biedt, via de regeling voor NED's, mogelijkheden voor voorzieningen in bestaande gebouwen die de leefbaarheid van het platteland ondersteunen. Voorzieningen hoeven overigens niet op het platteland zelf aanwezig te zijn maar moeten wel goed bereikbaar zijn om voldoende publiek te bedienen en om duurzaam in stand te blijven.	
	Concentratie detailhandel in kernwinkelgebied.	Vestiging detailhandel krijgt aandacht in het reguliere overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen.	
Verbeteren bereikbaarheid bovenlokale voorzieningen.	Mobiliteitsbeleid sluit aan op bovenlokale voorzieningen.	Bereikbaarheid van voorzieningen is onderdeel van de provinciale 'Leefbaarheidsagenda'. In dat kader worden acties en processen in gang gezet.	
Concentratie detailhandel in kernwinkelgebieden.	Vitale en attractieve kernwinkelgebieden.	Autonome ontwikkelingen zorgen voor afname van behoefte aan winkelruimte in kernwinkelgebieden. Provinciaal beleid kan onnodige toename winkelaanbod tegengaan maar biedt geen oplossing voor bestaand overaanbod en leegstand. Actief gemeentelijk beleid voor vitaliteit kernwinkelgebieden is gewenst.	
Behoud/ versterken huidige PDV/GDV concentratiegebieden (incl. woonboulevards).	Bundeling PVD/ GDV en woonboulevards, tegengaan versnippering.	Bundeling en tegengaan versnippering krijgen aandacht in het reguliere overleg over gemeentelijke plannen.	
3.1.9			
Stimuleren ontwikkeling watersportsector.	Ruimte bieden in kansrijke gebieden.	Beleidsmatig is ruimte geboden voor ontwikkeling van de watersportsector, onder meer door het beleid voor de 'hotspots' en d.m.v. de recreatiekansenkaart. Personele inzet onder meer geleverd bij plannen voor jachthaven Breskens en Cadzand-Bad.	
	Ondersteunen innovatieve projecten.	Provinciale personele inzet tevens geleverd bij duurzame jachthaven 'Brouwerseiland'.	
Behoud en ontwikkeling recreatietourvaartnetwerk.	Bestaande netwerk onderhouden.	Bij vaarroutenetwerk zijn verschillende partijen betrokken, waaronder Rijkswaterstaat en de Provincies. Waterrecreatie Nederland zet zich in opdracht van deze partijen in voor het behoud van het landelijk routenetwerk voor varen.	
3.1.10			
Omschakeling naar nieuw stelsel GLB faciliteren.	Kansenkaart Landbouw.	N.a.v. de vertraging op nationaal niveau in de uitwerking van het GLB-stelsel is afgezien van het opstellen van een kansenkaart.	
	Ondersteuning binnen kansenkaart passende initiatieven.	Kansenkaart niet opgesteld (zie hiervoor). Het voor een programma platteland beschikbare budget voor 2016 is benut overeenkomstig de oorspronkelijke doelstelling als cofinanciering voor Interreg/POP-projecten in het landelijk gebied.	

	Verbeteren afstemming tussen overheid en ondernemers.	Voor diverse deelsectoren in land- en tuinbouw wordt invulling gegeven aan relatie overheid-ondernemers zoals akkerbouw via ZLTO. Voor glastuinbouw is aparte overlegstructuur in het leven geroepen. Incidenteel vinden ook bedrijfsbezoeken plaats waarbij sprake is van informatie-uitwisseling tussen bestuurders, ambtenaren en ondernemers.	
Faciliteren schaalvergroting.	Verbeteren verkaveling bedrijven.	Kavelruilbureau Zeeland is belangrijk voor deze actie. Verwezen wordt naar rapportages / evaluatie Kavelruilbureau. Uit evaluatie blijkt dat kavelruilen leiden tot verbetering agrarische structuur en dat dit door veranderende grondposities een continue proces is. Zie ook par. 5.2, onderdeel grondinstrumentarium.	
	Verbetering logistieke landbouwroutes.	Diverse knelpunten zijn de afgelopen jaren opgelost of in gang gezet. Inmiddels is het kwaliteitsnet landbouwverkeer in 2017 geactualiseerd.	
	Grootschalige bedrijfsontwikkelingen koppelen aan logistieke landbouwroutes.	Het Coördinatieteam Landbouwverkeer bevordert onder meer samenhang tussen grootschalige ontwikkelingen en logistieke landbouwroutes.	
	Verplaatsing agrarische bouwblokken vereenvoudigen.	Verplaatsing agrarische bouwblokken is beleidsmatig mogelijk; in voorkomende gevallen vindt overleg plaats met het gemeentebestuur.	
Verbetering regionale distributie dierlijke mest.	Mogelijkheid oprichting regionale mestopslag.	Niet gerealiseerd. De Provincie heeft het initiatief genomen voor een breed overleg om te komen tot locaties voor mestopslagen. In verband met het ontbreken van voldoende draagvlak, ook bij marktpartijen, is in overleg met de ZLTO besloten de actie niet verder uit te voeren.	
Ruimte bieden voor huisvesting arbeidskrachten.	Kleinschalige huisvesting in agrarische bebouwing en op een minicamping is mogelijk.	Omgevingsplan en Verordening ruimte bieden mogelijkheden voor huisvesting arbeidskrachten. Gemeenten nemen regeling over in bestemmingsplannen.	
Verkenning hergebruik bestaande bebouwing agrarische sector.	Overzicht praktijkvoorbeelden experiment 'elastiek planologie'.	Actie niet gestart; geen prioriteit aan gegeven i.v.m. gebrek aan capaciteit.	
3.1.11			
Stimuleren ontwikkeling aquacultuur.	Aanwijzing geschikte locaties voor aquacultuur via kanskaart.	Kansenkaart niet opgesteld (zie 3.1.10 hiervoor); aanwijzen geschikte locaties gebeurt, in aansluiting op provinciaal beleid, door gemeenten. In samenwerking tussen Provincie en gemeenten is 'Handreiking inbedding aquacultuur' opgesteld t.b.v. ondernemers.	
	Ondersteunen initiatieven ondernemers.	Januari 2015 is de notitie 'Smart Seafood' opgesteld. Deze geeft richting aan de binnendijkse aquacultuur. Diverse projecten zijn in uitvoering genomen (Tongweek Ja-natuurlijk, Nieuwe Zeeuwse Zilte Kansen, uitbreiding zagerkwekerij en realisatie viskwekerij Colijnsplaat).	
3.1.12			
Concentratie glastuinbouw.	Benutten locatie Kanaalzone.	Vrijwel alle gronden in het glastuinbouwconcentratiegebied zijn verkocht of in optie uitgegeven.	
	Geen extra uitbreiding locaties Oosterland, Sirjansland, St. Annaland, Rilland en Kapelle.	De ruimtelijke mogelijkheden op grond van het provinciaal beleid voor glastuinbouw voor de locaties Sirjansland, St. Annaland, Rilland en Kapelle zijn in het bestemmingsplan opgenomen (omvat geen extra uitbreiding). Voor de locatie Oosterland geldt dat een ruimtelijke en landschappelijke afronding nog door de gemeente geregeld kan worden.	
	Beperkte ontwikkelingsruimte bestaande solitaire glastuinbouw.	Ontwikkelingsruimte is in Verordening ruimte begrensd. Er is geen sprake van nieuwvestiging van solitaire glastuinbouwbedrijven. Een enkel bedrijf is, conform provinciaal beleid, uitgebreid.	

	Ondersteunen sanering solitaire glastuinbouw.	De provinciale ruimte voor ruimte-regeling biedt mogelijkheden voor sanering van solitaire glastuinbouw. Hier is beperkt gebruik van gemaakt.	
3.1.13			
Verminderen milieubelasting intensieve veehouderij.	Geen nieuwvestiging intensieve veehouderij.	In de planperiode is geen sprake van nieuwvestiging van intensieve veehouderij. (Nieuwvestiging is in Omgevingsplan en Verordening ruimte ook uitgesloten).	
	Geen nieuwe neventakken intensieve veehouderij.	Is in de Verordening ruimte geregeld. Nieuwe neventakken intensieve veehouderij worden ook in de gemeentelijke bestemmingsplannen uitgesloten.	
	Uitbreiding neventakken intensieve veehouderij beperken.	De uitbreiding van neventakken is in de Verordening ruimte begrensd.	
3.1.14			
Steunen innovatie in visserij en vis-, schaaldier-, en schelpdierkweek.	Ruimte bieden voor experimenten.	Ter uitvoering van de EA zijn de afgelopen jaren kansrijke initiatieven op het gebied van visserij en aquacultuur ondersteund. Ook zijn onderzoeken uitgevoerd t.b.v. de Oosterscheldevisserij en heeft aanpassing van locaties voor de invang van mosselzaad plaatsgevonden. Provincie heeft verder samen met ondernemers de notitie schelpdierkweek Veerse Meer opgesteld en op basis daarvan een vergunningaanvraag bij het ministerie EZ ingediend. Deze is (grotendeels) gehonoreerd. Gezamenlijk met ondernemers en het ministerie EZ is het Plan van aanpak Oestercultuur opgesteld. Verder wordt inmiddels de kennis- en innovatieagenda Mosselcultuur uitgevoerd.	
Afstemmen gebruik op de Deltawateren.	Pilotproject Alliantie Oosterschelde.	Het belangrijkste bijgestelde doel is een integrale Oosterscheldevisie 2018-2024 die, naar verwachting, begin 2018 gereed is. Dit is weer een belangrijke bouwsteen voor het nieuw op te stellen Omgevingsplan Zeeland. In goed overleg met de andere betrokken partijen is afgesproken dat de Provincie geen actieve rol meer zal spelen in de Alliantie.	
3.2.1			
Stimuleren regionale samenwerking en afstemming.	Jaarlijks opstellen prognoses woningbehoefte voor Zeeland en per regio.	Jaarlijks wordt een prognose opgesteld. Per jaar wordt bekeken of, in verband daarmee, aanpassing van beleidsuitgangspunten nodig is.	
	Ondersteunen regio's bij maken afspraken en periodiek actualiseren van afspraken.	Is jaarlijkse activiteit.	
	Opstellen regionale kaders (woonprofielen).	Heeft in 2012 plaatsgevonden. In 2018 wordt de kwalitatieve behoefte in beeld gebracht voor alle regio's zodat de kwalitatieve behoefte deel kan uitmaken van de regionale woningmarktafspraken als onderbouwing van de Ladder voor duurzame verstedelijking.	
	Monitoring ontwikkelingen woningvoorraad.	Vindt continu plaats; voor het monitoren van ontwikkelingen in de planvoorraad neemt Provincie deel aan planmonitor zoals ontwikkeld door Provincie Zuid-Holland.	
Ondersteunen transformatieprojecten Z4.	Samen met Z4 nieuwe investerings- en financieringsmogelijkheden en verdienmodellen verkennen (o.a. JESSICA).	Deze actie is, i.v.m. andere prioriteitsstelling, niet uitgevoerd.	
Stimuleren deeltijdwonen.	Gemeenten benutten kansen deeltijdwonen en evalueren voortgang in 2014.	Er heeft in 2014 geen evaluatie plaatsgevonden. In het kader van de pilot Cadzand, in relatie tot de Kustvisie, wordt een behoefteanalyse deeltijdwonen opgesteld en een onderzoek naar de mogelijkheid om deeltijdwonen planologisch/juridisch te bestemmen.	

Stimuleren aanpak particuliere woningvoorraad.	Meer toepassing energiebesparende maatregelen.	De PIW is een middel voor aanpak van de particuliere woningvoorraad. Verbetering van energiezuinigheid (sprong in energielabel) is één van de criteria waarop aanvragen worden beoordeeld.	
	Instellen herstructureringsfonds.	PIW is sinds 2013 operationeel. Door subsidies is een investering van meer dan € 160 mln. in de bouwsector gegenereerd. Duurzaamheid is een belangrijk criterium bij de beoordeling van aanvragen.	
3.2.2			
Verbeteren kwaliteit leefomgeving.	In kaart brengen locaties met verhoogde gezondheidsrisico's.	Enkele jaren geleden is een landelijk project Milieu & Gezondheid met gezondheidseffectscreening uitgevoerd. 'Gezonde leefomgeving' is vooral een interpretatie van afzonderlijke gegevens over luchtkwaliteit, geluid, geur en externe veiligheid, van diverse bronnen. De actie is, in verband met capaciteitsgebrek, in Zeeland nog niet uitgevoerd. Actie valt ook niet onder de dienstverleningsovereenkomst met de RUD.	
	Aanpak knelpunten gezondheid leefomgeving.	Sinds januari 2017 wordt in opdracht van waterschap Scheldestromen en Provincie Zeeland onderzoek uitgevoerd naar hittestress in Zeeland (met financiële bijdrage uit landelijk stimuleringsfonds Deltaprogramma). Door in kaart te brengen welke rol hittestress, (mede als gevolg van klimaatverandering), speelt in Zeeland, kunnen gemeenten hiermee rekening houden bij inrichting van openbare ruimte. Hittestress kan gevaarlijk zijn voor kwetsbare groepen als ouderen en chronisch zieken. Andere mogelijke knelpunten niet in beeld gebracht. Zowel bij Provincie als bij RUD Zeeland is hiervoor momenteel geen capaciteit beschikbaar.	
	Woningbouw voldoet aan minimale eisen binnenmilieu en gezonde omgeving.	Normen voor binnenmilieu in gebouwen zijn opgenomen in het Bouwbesluit. Verder wordt aan dit onderwerp in het periodieke overleg over ruimtelijke plannen met gemeenten en in het contactpersonen overleg wonen aandacht besteed.	
3.2.3			
Efficiënte bestrijding geluidsoverlast.	Opstellen en uitvoeren actieplan EU richtlijn omgevingslawaai.	Actieplan is vastgesteld; in kader van bezuinigingen is budget voor uitvoering geschrapt.	
	Geluidsbelastingkaart voor provinciale wegen.	Geluidsbelastingkaart is in 2017 vastgesteld en gepubliceerd.	
	Actieplan voor woningen boven plandrempel.	Het nieuwe Actieplan wordt in de eerste helft van 2018 vastgesteld. In het kader van bezuinigingen is budget voor uitvoering Actieplan 2013 geschrapt.	
	Beschermen rust en stilte in milieubeschermingsgebieden.	Is onderdeel van handhavingsbeleid in kader PMV. In enkel geval zijn borden geplaatst en er wordt verbaliserend opgetreden; Krijgt ook aandacht in regulier overleg met gemeenten over ruimtelijke plannen in nabijheid van deze gebieden.	
	Ontheffing hogere grenswaarden bij reconstructies.	In jaren 2013 tot en met 2017 niet aan de orde.	
	Toepassing stil asfalt.	Bij onderhoud / reconstructie van provinciale wegen wordt in bepaalde gevallen (geluidhinder) stil asfalt toegepast; dit is ook het geval bij grote projecten als Sloeweg en Tractaatweg (stil asfalt is wel duurder dan gewoon asfalt).	
	Geen uitbreiding lawaaisporten.	Is geregeld in Verordening ruimte; in de planperiode is geen uitbreiding lawaaisport toegelaten.	

Optimaal benutten geluidsruimte.	Beleidsregels voor beheer geluidzones voor alle regionale industrieterreinen.	Er zijn in de jaren 2014 t/m 2017 geen beleidsmaatregelen voor regionale industrieterreinen opgesteld. Inmiddels gaat de gemeente Terneuzen in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan Plus na of daarin voor elk industrieterrein een verdeling van de beschikbare geluidsruimte kan worden opgenomen. Om deze reden is het opstellen van afzonderlijke beleidsregels per industrieterrein voorlopig stop gezet.	
	Ontheffing grenswaarden bij verruiming geluidzone.	In 2012 is voor acht woningen binnen de geluidzone van het industrieterrein Poel- en Ghellinckpolder te Sas van Gent een hogere waarde afgegeven. In 2013 tot en met 2017 zijn geen ontheffingen afgegeven.	
	Monitoren geluidsbelasting Sloegebied.	Monitoringsmetingen in het Sloegebied (en in de Kanaalzone) zijn in de jaren 2015 tot en met 2017 uitgevoerd. De resultaten van de metingen over 2015 en 2016 zijn op de website van de RUD Zeeland geplaatst.	
3.2.4			
Verbeteren luchtkwaliteit.	Terugdringen uitstoot zware bedrijven.	Overeenkomstig het geldende wettelijke en beleidsmatige kader is het streven erop gericht de uitstoot van stoffen door zware bedrijven zo ver mogelijk terug te dringen. Dit is het geldende uitgangspunt bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Resultaten zijn te vinden in de tabellen 1 en 5 in de bijlagen.	
	In kaart brengen luchtkwaliteit in Sloegebied en Kanaalzone.	RIVM gebruikt gevalideerde immissiemetingen voor jaarrapportage luchtkwaliteit en voor grootschalige concentratie- en depositiekaarten. Vervolgens kunnen regionale kaarten worden gemaakt waarin rekening wordt gehouden met lokale omstandigheden; zie figuren 1 t/m 6 in bijlagen (fijn stof en stikstofdioxide).	
	Gedragsbeïnvloeding verkeer.	Vanuit het provinciale Verkeers- en vervoersplan werden acties ondernomen die bijdragen aan vermindering uitstoot verontreinigende stoffen. Is momenteel onderdeel van de maatschappelijke opgave 'Energietransitie'.	
Bijstellen uitvoering.	Jaarlijks monitoren luchtkwaliteit.	Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) voert op de meetpunten Philippine en Zierkzee metingen in de omgevingslucht uit. Deze meetpunten behoren tot het landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) van het RIVM. De resultaten van deze metingen zijn te volgen op de website van het RIVM. Nadere informatie hierover is te vinden in tabel 5 van de bijlage.	
3.2.5			
Aanpak bij de bron (geur).	Naleving wettelijke normen.	Bij vergunningaanvraag wordt in bepaalde gevallen geuronderzoek gevraagd en in vergunning worden geurvoorschriften opgenomen. Bedrijven moeten voldoen aan best bestaande technieken. In veel gevallen zijn dat brongerichte maatregelen. Wanneer dit niet mogelijk is zijn 'end of pipe-technieken' noodzakelijk.	
Voorkomen hinder via ruimtelijk spoor.	Beoordeling ruimtelijke plannen op effecten geur.	Krijgt aandacht in het periodieke overleg over ruimtelijke plannen met gemeenten; in voorkomende gevallen wordt de VNG-brochure "Bedrijven en milieuzonering" gehanteerd.	
3.2.6			
Beperken nieuwe verlichting in donker gebied.	Behoud duisternis.	In het overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen wordt hieraan aandacht besteed bijv. bij kassencomplexen, verlichting sportvelden etc.	

Aanpassen verlichting provinciale wegen.	Terughoudend verlichten en nemen reductiemaatregelen.	Reeds in 2010 is gestart met uitvoeringsprogramma provinciale nota "Effe dimmen" (vervangen armaturen langs provinciale wegen door dimbare energiezuinige exemplaren). In nachtelijke uren wordt verlichting op kruisingsvlakken met 50% gedimd en inleidende verlichting met 80%. Dit betekent belangrijke reductie en energiebesparing. Tegenwoordig wordt ook steeds meer ledverlichting toegepast (bij vervanging alleen nog led); deze is nog energiezuiniger en beter te sturen (minder lichtverstrooiing). Bij gevaarlijke bochten wordt ook wel actieve markering toegepast met led's en zonnecellen. In natuurgebieden waar veel vleermuizen voorkomen wordt vleermuisvriendelijke led-verlichting toegepast.	
3.2.7			
Voorkomen risico's gevaarlijke stoffen aan de bron.	Uitvoeren en actualiseren beleidsvisie 'Verantwoorde Risico's'.	In 2012 heeft de Provincie de beleidsvisie "Verantwoorde risico's vastgesteld; deze visie is overgenomen door de gemeenten in Zeeland met uitzondering van Schouwen-Duiveland, Sluis en Veere.	
	Vergroten expertise.	Betreft kennisuitwisseling. Provincies in Nederland en Vlaanderen informeren elkaar over bedrijven met grensoverschrijdende effecten; betreft ook uitvoering verdrag van Helsinki.	
Minder risico's door ruimtelijke maatregelen.	Veiligheidscontouren rond Sloegebied en delen van Kanaalzone.	Veiligheidscontour rond Sloegebied in 2012 vastgesteld en in 2016 is veiligheidscontour industrieterrein Mosselbanken-DOW-Valuepark vastgesteld.	
	Plaatsing risicovolle activiteiten op geschikte locaties.	In beleidsvisie "Verantwoorde risico's" zijn spelregels opgenomen hoe om te gaan met vestiging risicovolle inrichtingen op bedrijfsterreinen, in het landelijk gebied en bij recreatievoorzieningen.	
Rampenbestrijding.	Opstellen, beheren en actualiseren Risicokaart.	Het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS) is in 2017 voor 82% geactualiseerd en zo volledig mogelijk ingevuld. Het betreft 35 inrichtingen waarvoor de Provincie bevoegd gezag is; zie ook www.risicokaart.nl De RUD is nog bezig met een inhaalslag. De verwachting is eind 2018 te kunnen voldoen aan de wettelijke eis dat iedere 5 jaar de objecten geactualiseerd moeten worden.	
Rampenbestrijding.	Samenwerking bij uitvoering meerjarenprogramma externe veiligheid.	Alle gemeenten in Zeeland, VRZ en RUD zijn vertegenwoordigd in de Coördinatiegroep Externe Veiligheid. Deze bespreekt maandelijks voortgang van uitvoeringsprogramma. Daarin staan projecten gericht op ruimtelijke ontwikkeling, vergunningverlening en handhaving alsmede thema's gericht op kennisvergroting.	
3.2.8			
Ketenaanpak afvalstoffen en efficiënt omgaan met grondstoffen.	Sluiten materialenkringlopen.	Ketengericht afvalbeleid zorgt voor meer integrale benadering van de hele materiaalketen waaruit de afvalstoffen voortkomen. De ketenaanpak beoogt duurzaam gebruik van materialen en vermindering van milieudruk door afval. Met bedrijfsleven wordt gezocht naar aangrijpingspunten teneinde eerder in de keten (zoals productontwerp) zonder milieudruk naar andere fases van de materiaalketen af te wentelen. Samenwerking tussen marktpartijen in de keten kan leiden tot nieuwe oplossingen en innovaties. Ultiem doel van recycling is om uit afvalstoffen grondstoffen te maken (grondstoffenrotonde). Het efficiënt omgaan met grondstoffen is een belangrijke succesfactor in	

		de ambitie om de Zeeuwse economie meer concurrerend te maken. In het kader van Biobased Economy Zeeland vindt het nuttig toepassen van organische afvalstoffen als groene grondstof en als input voor agro-food- en chemiebedrijven plaats of als energiebron.	
	Milieudruk afvalstoffen verminderen.	RUD zet in op verlenen vergunningen en ontheffingen na toetsing op doelmatigheid volgens landelijk Afvalbeheerplan en toetsing op milieuhygiënisch verantwoorde verwerking.	
Nazorg stortplaatsen.	Sluitingsverklaring Koegorspolder.	Zie hoofdstuk 3 onder 3.2.8.	
	Toezicht.	Er bestaan 2 typen toezicht in relatie tot nazorg: met betrekking tot oude stortplaatsen en met betrekking tot locaties bodemsanering. Voor oude stortplaatsen (in Zeeland ca. 200) is enkele jaren geleden nagegaan of er sprake is van een spoedeisende noodzaak om beheersmaatregelen te treffen. Voor zover daarvan sprake is, is dit of wordt dit in het kader van de aanpak van verontreinigde spoedlocaties opgepakt. Voor zover daarvan geen sprake is, is er ook geen toezicht nodig. Ten aanzien van de locaties waarop een bodemsanering is uitgevoerd (in Zeeland ca. 150) vindt voor zover nodig toezicht plaats. Zie ook hetgeen hierover in hoofdstuk 3 onder 3.2.8 is opgenomen.	
3.2.9			
Sterke waterkeringen.	Goedkeuring versterkingsplannen waterkeringen.	Aantal goedgekeurde versterkingsplannen: 2013: 8; 2014: 5; 2015: 1; 2016: 1 Betreft versterkingsplannen van waterschap Scheldestromen en project-bureau Zeeweringen.	
	Participatie Veilig Nederland in Kaart (VNK).	Is succesvol afgerond. VNK is een belangrijke bouwsteen geweest voor het bepalen van de nieuwe normen voor de primaire waterkeringen, die begin 2017 van kracht zijn geworden.	
Voorkomen schade en slachtoffers.	Productie en publicatie overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten.	Provincie heeft overstromingsberekeningen aangeleverd t.b.v. projecten Veiligheid Nederland in Kaart (VНК2) en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Eind 2013 zijn meest recente resultaten gepubliceerd op www.risicokaart.nl . Inmiddels wordt gewerkt aan de tweede ronde voor de ROR, dit is een continu proces.	
	Vaststellen normen en kaders regionale waterkeringen.	Er wordt gewerkt aan het project Normering Regionale Waterkeringen. Naar verwachting stelt de Provincie in 2022 nieuwe normen voor de 'droge' regionale waterkeringen vast. Voor de natte regionale waterkeringen gebeurt dit al in 2018. Met waterschap Scheldestromen zullen afspraken worden gemaakt over toetsing en beheer.	
	Risico-inventarisatie buitendijkse bedrijventerreinen.	Voor het Sloegebied vindt dit in 2018 plaats via het Europese project FRAMES. Voor Buitenhaven Vlissingen nog geen tijdstip van inventarisatie vastgesteld.	
	Inventarisatie knelpunten bebouwing en infrastructuur bij overstromingen.	Globale gegevens aangeleverd en verwerkt in www.risicokaart.nl . Deze informatie wordt onder meer via klimaatstresstesten onder aandacht gebracht van gemeenten en beheerders van vitale en kwetsbare functies. Dit aspect zal bij nieuwe aanpak van ruimtelijke adaptatie de nodige aandacht krijgen, met mogelijk ook een doorvertaling in het Omgevingsplan / de Omgevingsverordening 2018.	

	Handhaven veiligheidsniveau buitendijkse bebouwing Noordzeekust door het Rijk.	Rijkswaterstaat hanteert Basiskustlijn, die eind 2017 wordt herzien. Vanuit de nieuwe normering voor primaire keringen wordt aandacht besteed aan veiligheidsniveau voor (buitendijkse) bebouwing op de waterkering.	
	Afwegen beleid en maatregelen meerlaagsveiligheid.	Afgelopen jaren is veel inzet geleverd wat beïnvloeding en sturing van proces rond normen voor primaire waterkeringen betreft. Het gaat daarbij om meerlaagsveiligheid: sterke waterkeringen, waterrobuuste ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing. Vanuit het in 2017 verschenen Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie wordt de komende jaren extra regionale inspanning verwacht. Voor Provincies betekent dit onder meer dat zij in Omgevingsvisies / Omgevingsplannen een klimaatadaptatiestrategie vastleggen en regionaal een regierol oppakken. Dit houdt ook in dat bij ruimtelijke ontwikkelingen meer rekening zal moeten worden gehouden met nadelige effecten van overstromingen, extreme neerslag, hitte en droogte.	
Langetermijnbeleid.	Deelname aan verkenningen voor kust en deltawateren.	De Provincie Zeeland heeft via de Stuurgroepen Zuidwestelijke Delta en Kust invloed uitgeoefend bij tot stand komen van het Deltaprogramma 2015. Deze oogst van 5 jaar studeren bevat onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - Deltabeslissingen Veiligheid, Ruimtelijke Adaptatie en Zand, - Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer - MIRT-projecten (meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport) - Verkenning Zandhonger Oosterschelde - Agenda van de Toekomst van de Vlaams Nederlandse Scheldecommissie. 	
	Rijk vragen naar toekomstige veiligheid Oosterschelde in relatie tot stormvloedkering.	Voortkomend uit de Deltabeslissing Veiligheid is in 2015 gestart met een MIRT Onderzoek Integrale Veiligheidsstrategie Oosterschelde (MIRT Onderzoek IVO). Het beheer- en sluitregime van de Oosterscheldekering is daarbij een belangrijke "knop", evenals de omliggende dijken en het nog aanwezige zand in het Oosterscheldebekken. Het project IVO, naar effecten van de zeespiegelstijging op de houdbaarheid van de huidige veiligheidsstrategie, is afgerond. Eén van de aanbevelingen uit het eindrapport is uitvoeren van een vervolgonderzoek naar de klimaat-, en zandhongeropgaven in verbinding met de economische gebruiksfuncties, ecologie en landschap. Op dit moment wordt het project voorbereid. Begint met opstellen van een plan van aanpak. Planning is begin 2018 de benodigde uitbesteding rond te hebben en eind 2018 de conclusies in een eindrapport op te leveren. De projectnaam is EZZO gedoopt, ofwel Effecten Zeespiegelstijging en Zandhonger Oosterschelde.	
3.2.10			
Innovatief combineren functies in de kustzone.	Uitwerking bouwen op dammen, dijken en duinen.	Mogelijkheden om te bouwen op waterkeringen worden geboden in een aantal 'Parels' die voorkomen uit de Nationale Visie Kust, te weten Cadzand-Bad, Vlissingen en de Brouwersdam. Door keuze te maken voor richting van toekomstige versterking (zeewaarts, landwaarts of op dezelfde locatie) kunnen mogelijkheden worden gecreëerd voor bouwen nu of op afzienbare termijn. Hiervoor is ook de Kustvisie van belang.	

	Stimuleren proefproject multifunctioneel gebruik van de waterkering.	Niet uitgevoerd in verband met bezuinigingen (statenbesluit taakstellende bezuinigingen 14-3-2014).	
	Uitwerking kansen Deltadijk.	Deltadijken zijn dijken waarin geen bres ontstaat als er water overheen stroomt of golven overheen slaan. Er ontstaat dan geen onbeheersbare overstrooming, maar wel forse wateroverlast. Naar verwachting zullen er nauwelijks slachtoffers vallen, en is de schade veel beperkter. Dergelijke dijken zijn echter aanzienlijk duurder dan normale dijken. In Zeeland is het concept van een overslagbestendige dijk tot nu toe alleen toegepast bij Fort Ellewoutsdijk. Mogelijk dat dijkversterkingsopgaven vanuit de nieuwe normering een opstap kunnen vormen voor het toepassen van deltdiijken op andere locaties.	
	Structureel voldoende droog strand door lokale maatregelen en zandsuppleties.	De Zeeuwse kust is een erosiekust waardoor er niet altijd voldoende breed droog zandstrand is ten behoeve van recreatie. RWS onderhoudt de basiskustlijn alleen vanuit de invalshoek van veiligheid. In het kader van de Kustvisie Zeeland is afgesproken dat de kustgemeenten het voortouw nemen te onderzoeken of er een regiofonds ontwikkeld kan worden om eventuele meerkosten voor recreatie uit te betalen. De Zandsuppletie Brouwersdam is een voorbeeld van suppletie voor een ruimtelijk-economisch doel. Deze was gekoppeld aan het overslaan van een suppletie elders (Kop van Schouwen) en werd mogelijk door een substantiële regionale bijdrage.	
	Uitwerking dynamisch kust- en duinbeheer.	De Kop van Schouwen, de Manteling, de Verdrongen Zwarte Polder en het Zwin zijn in de Kustvisie Zeeland bestempeld als "natuurstranden". Eind 2017 zijn 2 kerven gegraven in de Meeuwenduinen bij de Kop van Schouwen. Hiermee is invulling gegeven aan een pilot met het flexibel suppleren van zand, gericht op het stimuleren van dynamisch kust- en duinbeheer in de Kop van Schouwen. Deze pilot sluit aan op de beheersmaatregelen die de Provincie in het kader van de programmatische aanpak stikstof (PAS) uitvoert om de kwaliteit van de natuur in de Kop van Schouwen te verbeteren. Ook is gestart met een verkenning van de mogelijkheden voor dynamisch kust- en duinbeheer in natuurgebied Oranjezon op Walcheren. Ook hier ligt een relatie met de PAS, alsmede met een vooroever-suppletie die Rijkswaterstaat in 2018 / 2019 gaat uitvoeren voor de kust van Domburg en Oostkapelle.	
	Meewerken aan proeven met verlegging stroomgeulen.	Rijkswaterstaat Zee & Delta gaat op termijn een vooronderzoek uitvoeren naar geulverlegging van het Oostgat. Dit krijgt mogelijk een doorvertaling in de Parel Zuidwestkust Walcheren.	
	Bijdrage aan verhoging ruimtelijke kwaliteit waterkeringszone, o.a. de Zwakke Schakels.	Is inmiddels uitgevoerd via het project Zwakke Schakels, vooral de Zeeuws Vlaamse Kust heeft hier sterk van geprofiteerd.	
Opstellen Provinciale Kustvisie.	Opstellen integrale kustvisie.	Kustvisie is opgesteld en in oktober 2017 is convenant ondertekend. Is tevens bouwsteen voor volgend Omgevingsplan.	
3.3.1			
Kwaliteitsverbetering oppervlaktewater.	Actualiseren waterkwaliteitsdoelen.	Waterkwaliteitsdoelen zijn deels geactualiseerd in de in 2015 vastgestelde planherziening Omgevingsplan Zeeland: Europese Kaderrichtlijn	

		Water 2016-2021. In 2018-2019 worden de doelen opnieuw tegen het licht gehouden.	
	Aanpak diffuse bronnen.	Is permanent aandachtspunt binnen samenwerkingsverband Mineralen en Middelen Meester (MMM). Op basis van de 'Intentieverklaring Delta-aanpak waterkwaliteit en zoet water' (nov. 2016) wordt extra inzet gevraagd.	
	Onderzoek stikstofbronnen.	Onderzoek is in 2015 afgerond en heeft aangetoond dat niet de kwel, maar landbouwgronden verreweg de belangrijkste bron van stikstofbelasting op oppervlaktewater zijn. Met name bij grote neerslaghoeveelheden treden piekbelastingen op. Maatregelen moeten zich daarom richten op de snelle afvoercomponent (oppervlakkige afspoeling en drainage).	
	Bevorderen samenwerking waterketen.	Provincie participeert als toezichthouder in het proces "Samenwerking binnen de Afvalwaterketen Zeeland".	
	Aanleg natte ecologische verbindingzones.	Tot 1-1-2017 is 255 km. natuurvriendelijke oever gerealiseerd van de geplande 381 km. Realisatie van brede natte ecologische verbindingzones is niet goed in beeld. Financieringsgrondslag brede verbindingen is vervallen, waardoor realisatie daarvan is stilgevallen. Voortgang ligt achter op schema.	
Kwaliteitsbewaking zwemwater.	Aanwijzen en beborden zwemwateren.	In 2017 heeft de provincie 55 Zeeuwse zwemwaterlocaties aangewezen. Op alle zwemwaterlocaties is een informatiebord aanwezig.	
	Kwaliteitscontrole zwemwater.	Alle zwemwaterlocaties worden periodiek gecontroleerd. In periode 2012-2016 voldoen locaties aan veiligheidseisen en zijn geen overtredingen geconstateerd.	
Beperken wateroverlast.	Waar nodig aanpassing normen voor wateroverlast.	Conform vastgestelde procedure in verordening wordt normering waar nodig en verantwoord aangepast.	
Werk met werk maken.	Verbrede uitvoering waterprojecten.	Mogelijkheden hiertoe zijn sterk beperkt omdat financieringsmogelijkheden voor participatie in waterschapsprojecten zijn vervallen.	
	Coördineren uitvoering maatregelen.	Wordt besproken in de regiegroep Integraal Waterbeheer tussen waterschap en Provincie die 4x per jaar plaatsvindt; is ook onderdeel van toezicht op waterschappen.	
	Verbeteren innovatieve toepassing bagger.	Actie loopt in samenwerking met waterschap en gemeenten binnen een gezamenlijke projectgroep.	
	Verkenning innovatieve kostenefficiënte maatregelen.	Is meegenomen bij herziening Omgevingsplan Zeeland in verband met Europese Kaderrichtlijn Water 2016-2021.	
	Verkenning (Europese) financieringsmogelijkheden.	In overleg met waterschap en ZLTO wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van POP3-financiering.	
Uitvoeren toezichtsrol.	Opstellen jaarlijkse voortgangsrapportage Integraal Waterbeheer Zeeland.	Na een gecombineerde rapportage over 2014 en 2015 wordt nu weer jaarlijks gerapporteerd door het waterschap.	
	Actualisatie waterkansenkaarten.	Waterkansenkaarten zijn geactualiseerd (2015) en via Geoweb beschikbaar voor het publiek.	
3.3.2			
Bescherming grondwater.	Aanwijzing en bescherming grondwaterbeschermingsgebieden.	Grondwaterbeschermingsgebieden zijn aangewezen en beschermd d.m.v. de Provinciale Milieuvordering.	
	Aanvullende bescherming kwetsbare gebieden.	Voor de gewenste mate van bescherming van kwetsbare gebieden is in 2017 een onderzoek gestart. Resultaten worden meegenomen bij eerstvolgende herziening Provinciale Waterverordening.	

	Monitoring grondwater en verdroging.	Monitoring grondwater vindt doorlopend plaats. Monitoring verdroging vindt momenteel niet plaats omdat landelijk geen financiële middelen meer beschikbaar zijn.	
	Afwegen grote onttrekking grondwater voor drinkwater, industrie en bodemenergie.	Dit is een doorlopende actie; aanvragen worden beoordeeld.	
	Onderzoeken effecten klimaatverandering.	Klimaatscenario's zijn voor de drinkwaterwingebieden en in de regionale zoet-zout modellering doorgerekend. Bij de regionale modellering zijn ook specifiek de dunne regenwaterlenzen onderzocht. Momenteel worden klimaateffecten nog onderzocht voor zoete kreekruggen in relatie tot de onttrekkingsregels. Verder wordt hieraan nog in de Deltascenario's en Watervisie 2040 invulling gegeven.	
Bestrijding verdroging.	Verminderen verdroging kwetsbare gebieden.	Wordt meegenomen in de 'Planvorming Wateropgave' van het waterschap en bij de N2000-beheerplannen.	
3.3.3			
Bescherming en kwaliteitsverbetering bestaande natuur.	Bescherming Zeeuwse EHS.	EHS wordt thans aangeduid als Natuurnetwerk Zeeland. In hoofdstuk 3, onder 3.3.3. is ingegaan op de bescherming daarvan.	
	Vaststellen beheerplannen Natura 2000.	Zie ook hoofdstuk 3, onder 3.3.3. In 2017 zijn twee Natura 2000-beheerplannen vastgesteld (Zwin & Kievittepolder en Drie Kreken (= Grote Gat, Vogelkreek, Canisvliet). In 2018 worden de beheerplannen Yerseke & Kapelse Moer en Manteling van Walcheren vastgesteld. In 2019 volgt het beheerplan Kop van Schouwen.	
	Uitvoeren faunabeleid.	Faunabeheer vindt sinds 2017 plaats onder nieuwe wet Natuurbescherming. Op grond van deze wet is grotere rol toebedeeld aan Faunabeheereenheden (FBE) en aan Wildbeheereenheden (WBE's). Om aan deze taak invulling te geven, heeft de Provincie de subsidie aan de FBE Zeeland verhoogd. Provinciale uitvoeringsregelingen zijn in PS vastgesteld en bieden goede basis voor verdere uitwerking van het faunabeheer door FBE, WBE en jagers. Inmiddels is traject gestart om te komen tot eventuele herziening van het beleid dat wordt vastgelegd in een beleidsnota Natuurwetgeving, eind 2018. Met ingang van 2015 is nieuw Faunabeheerplan van kracht geworden. Op basis hiervan zijn ontheffingen / vergunningen om populaties van bepaalde diersoorten te beheren verleend aan de FBE (ganzen, damherten) en maatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen (hazen, ganzen). Vooral terugdringen van schade door ganzen, in de vorm van planmatige aanpak en vangacties, blijkt succesvol. Daar waar toch schade optreedt bestaat de mogelijkheid voor het krijgen van een tegemoetkoming en wordt op basis van een aangenomen motie in PS het landelijk ingestelde behandelbedrag – bij daadwerkelijk gebleken schade - gerestitueerd. De uitvoering van de schadetetemoetkomingsregeling is sinds de decentralisatie van natuur door Provincies ondergebracht bij BIJ12 (gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van Provincies).	

	Behoud areaal bos.	De Provincie ziet toe op behoud van bosareaal in Zeeland. Dit gebeurt door een systeem van kapmeldingen en controle op de (wettelijke) herplantplicht. In voorkomende gevallen wordt met gemeenten overlegd over bestemmingsplannen waarin in kappen van bos wordt voorzien.	
	Impuls aan kwaliteit gebieden en bescherming bijzondere soorten.	<p>De Provincie werkt aan het verbeteren van kwaliteit van natuurgebieden. Aan terreinbeheerders is subsidie verleend om kwaliteit verbeterende maatregelen te treffen zoals: opheffen verdroging, vermessing en versnippering. Om de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden te bereiken worden natuurherstelmaatregelen uitgevoerd. Deze worden vastgelegd in de Natura 2000-beheerplannen. Ook vanuit de PAS worden in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden herstelmaatregelen uitgevoerd.</p> <p>Het provinciale soortenbeleid richt zich op behoud en / of versterking van de biodiversiteit in Zeeland. Dit beleid vloeit voort uit diverse internationale afspraken. Met de afspraken in Natuurakkoord en Natuurpact is verantwoordelijkheid daarvoor bij Provincies komen te liggen. Het gaat hierbij om soortenbescherming binnen en buiten het Natuurnetwerk. Soortenbescherming wordt via meerdere sporen in het natuurbeleid vormgegeven, zoals: de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Zeeland, Natura 2000-beheerplannen, uitvoering Kaderrichtlijn Water, natuurherstelmaatregelen, regulier natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en natuurwetgeving (en handhaving).</p> <p>Voor kwetsbare en bedreigde dier- en plantensoorten die daarmee nog onvoldoende worden geholpen zijn subsidies verleend om gerichte maatregelen te kunnen nemen. Met terreinbeheerders en natuurbeschermingsorganisaties vindt overleg plaats over te treffen maatregelen. Bij dit aanvullende soortenbeleid zet de Provincie vooral in op soorten die internationaal bedreigd worden of kwetsbaar zijn en waarvan een belangrijk deel van de populatie in Zeeland voorkomt.</p>	
	Opstellen handavingsplan Natura-2000 gebieden.	<p>Zie ook hoofdstuk 3, onder 3.3.3</p> <p>Voor de Kop van Schouwen, de Manteling van Walcheren, de voordelta en de Deltawateren is een (separaat) handavingsplan opgesteld. In de vastgestelde beheerplannen Zwin & Kievittepolder en de Drie Kreken is de handhaving van het gebied in de tekst opgenomen. Dit zal ook zo zijn in het nog vast te stellen beheerplan voor de Yerseke en Kapelse Moer.</p>	
Voltooien herijkte Zeeuwse EHS.	Aankoop en inrichting ontbrekende gebieden.	<p>De opgave voor natuurontwikkeling is in 2013 met de herijking verkleind. De resterende opgave verloopt via subsidies op grond van de Subsidie-regeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL).</p> <p>Zie hoofdstuk 3, onder 3.3.3 "Voltooien natuurontwikkeling".</p>	
Beheer natuurgebieden.	Coördineren goed en efficiënt beheer van alle Zeeuwse natuurgebieden op basis van de SNL.	<p>Het beheer van bestaande natuurgebieden op basis SNL wordt voortgezet. Er wordt gestuurd op efficiency en effectiviteit. Sinds 1 januari 2017 verloopt particulier natuurbeheer voor beheerders onder 30 ha. via collectieven, waarbij aan twee collectieven subsidies worden verstrekt in plaats van aan individuele eigenaren. De kwaliteit van het beheer wordt</p>	

		<p>gecontroleerd door middel van certificering en auditing van terreinbeheerders en de collectieven en door middel van natuurmonitoring.</p> <p>In de Natuurvisie zijn een tweetal aanvullende afspraken gemaakt voor onderzoek naar mogelijke overlast van natuurgebieden en het monitoren van overlast van akkerdistels en akkermelkdistels. In 2017 is dit opgepakt.</p>	
	Verbetering toegankelijkheid natuurgebieden.	<p>Bij ontwikkeling nieuwe natuur wordt rekening gehouden met medegebruik en toegankelijkheid. In de in 2017 in werking getreden provinciale Natuurvisie is aandacht besteed aan de belevingswaarde van natuur. (zie ook hoofdstuk 3, onder 3.3.3 "Goed beheer natuurgebieden"). De spelregels voor openstelling natuurgebieden via de SNL zijn aangescherpt en vastgelegd in een planwijziging van het Natuurbeheerplan Zeeland.</p> <p>In een aantal natuurgebieden zijn verbeteringen aangebracht bijvoorbeeld door de aanleg van een rolstoelpad of verbetering van een bestaande fietsroute. In 2017 is tevens onderzocht hoe natuurgebieden worden beleefd en waar behoefte aan is qua voorzieningen. Dit krijgt in 2018 een vervolg en verloopt via de Opgave Kwaliteitskust.</p>	
Natuur- en milieueducatie.	Ondersteunen natuureducatie.	<p>Zowel met ZMF als IVN worden prestatieafspraken gemaakt als onderdeel van de Economische Agenda. Ingezet wordt op versterken van relatie ecologie en economie. Afgelopen jaren zijn verschillende 'masterclasses circulaire economie' georganiseerd. Daartoe behoren kleinschalige vernieuwende projecten binnen het programmateam natuur- en milieueducatie NME (met deelname van gemeenten, maatschappelijke organisaties en waterschap).</p> <p>Ook vanuit opgave van de Natuurvisie wordt gewerkt aan versterken van economie en ecologie. In relatie tot NME gaat het o.a. om maatschappelijke initiatieven die zowel voor natuur als voor de samenleving voordelen opleveren.</p> <p>IVN fungeert als spil in de uitvoering van het NME beleid. Samen met andere organisaties worden activiteiten uitgevoerd. Het opleiden van en behouden en werven van vrijwilligers is bijvoorbeeld een terugkerende activiteit.</p> <p>Vanuit het coalitieprogramma "Krachten bundelen" is de stap gezet tot het implementeren van verdergaande samenwerking tussen gesubsidieerde organisaties op het gebied van educatie, voorlichting, informatie en promotie van natuur. Samenwerking gaat in per 1 januari 2018 en activiteiten worden gestroomlijnd in een gezamenlijk meerjarenplan en vastgelegd in 1 beschikking. IVN, Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Terra Maris en Nationaal Park Oosterschelde starten daarvoor een samenwerking die vastligt in een overeenkomst. De activiteiten zijn verbonden aan twee thema's, namelijk Kind en natuur, voor de jeugd van 0 tot 16 jaar en Natuur en gezondheid voor volwassenen en ouderen.</p>	

3.3.4			
Beschermen en ontwikkelen landschapskwaliteiten.	Benoemen en beschermen specifieke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.	In 2012 is de handreiking landschap als achtergronddocument bij het Omgevingsplan vastgesteld. De hierin benoemde kwaliteiten van provinciaal belang zijn daarna in het plan en de Verordening ruimte verankerd (in 2016 nog aangescherpt). Daarmee is deze prestatie deels ingevuld. Daarnaast wordt toegezien op een goede doorvertaling ervan in bestemmingsplannen. De financiële ondersteuning van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland is verder gecontinueerd. Deze Stichting geeft advies, ondersteuning en subsidie voor het beheer van landschapselementen voor zover deze buiten natuurgebieden liggen.	
	Stimuleren van onderzoek naar en opzet van nieuwe financieringsvormen voor landschapsbeheer, -onderhoud en -versterking.	In de afgelopen jaren zijn diverse alternatieve vormen van financiering verkend (waaronder streekfonds) zonder dat dit ertoe heeft geleid dat ze in de praktijk ook worden toegepast. Wel vindt landschapsbeheer, -onderhoud en -versterking plaats met Europese co-financiering en programma's, zie hiervoor 3.3.3.	
	Alle provinciale projecten besteden aandacht aan verbetering van de landschapskwaliteit.	Verbetering van de landschapskwaliteiten maakt onderdeel uit van de provinciale gebiedsgerichte projecten en van projecten in het kader van de ontwikkelopgave Natuurnetwerk Zeeland. Ook bij provinciale infrastructurele projecten is er aandacht voor de verbetering van landschapskwaliteit.	
Vergroten economische baten landschap.	Bieden van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden bij bijdrage aan kwaliteit landschap.	Het gaat hier om ruimere planologische mogelijkheden die in het Omgevingsplan zijn opgenomen. Op verzoek van gemeenten en initiatiefnemers adviseert de Provincie over concrete initiatieven.	
	Ontwikkelen met deskundig advies.	Hieraan is, als gevolg van andere prioriteitstelling, geen uitwerking gegeven. Van gemeenten zijn ook geen adviesaanvragen ontvangen.	
3.3.5			
Inspelen op mogelijkheden, kansen en beperkingen van de Zeeuwse bodem.	Regie en uitvoering stimuleringsprogramma 't Zeeuws Bodemvenster en Convenant Bodemontwikkelbeleid en aanpak speedlocaties.	Zie hoofdstuk 3, 3.3.5 "Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik" en "Saneren speedlocaties". Verder is een stimuleringsprogramma uitgevoerd, zijn gemeentelijke bodemambities en een bodemagenda opgesteld. Ook heeft voorlichting / educatie plaatsgevonden over kansen, mogelijkheden en ontwikkeling van bodem en ondergrond in Zeeland. Al deze activiteiten hebben als input gediend voor een 'community of practice' met Zeeuwse gemeenten om bodem en ondergrond op logische wijze te koppelen aan maatschappelijke opgaven in gemeentelijke Omgevingsvisies en -plannen en ook in het op te stellen provinciale Omgevingsplan.	
	Uitvoeren praktijk pilots en onderzoek.	Zie hoofdstuk 3, 3.3.5 "Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik".	
Kansen voor diensten van diepe ondergrond benutten.	Ondersteunen winning aardwarmte.	In beleidsnota Energie en Klimaat (vastgesteld door Provinciale Staten op 21-6-2013) is kort aandacht besteed aan mogelijkheden van geothermie (aardwarmte). Geothermie is in Zeeland moeilijk rendabel te maken omdat pas op grote diepte de temperatuur hoog genoeg is voor verwarmingsdoeleinden. Specifieke toepassing van geothermie in de land- en tuinbouw kan Provincie wel ondersteunen hoewel hiervoor in het jaarprogramma energie en klimaat nog geen geld is gereserveerd. Vanuit andere provinciale doelen en middelen kan geothermie een stimulans	

		krijgen, bijvoorbeeld om innovaties op het gebied van land- en tuinbouw te realiseren.	
	Ondersteunen en reguleren warmte-koudeopslag in de bodem.	Op het gebied van warmte/koude opslag in de bodem (WKO) is in juni 2013 de algemene maatregel van bestuur Bodemenergie in werking getreden. Daarmee is het grootste deel van de taken op gebied van gesloten systemen (warmtelussen) bij de gemeenten komen te liggen. Wat de open systemen betreft blijft de Provincie het bevoegd gezag in het kader van de Waterwet. De Provincie, gemeenten en het waterschap in Zeeland werken binnen het Zeeuws Platform Bodembeheer ook op gebied van WKO nauw samen.	
Beperken risico's gebruik van diepe ondergrond.	Geen opslag radioactief materiaal in de ondergrond.	Er vindt geen ongewenst gebruik van diepe ondergrond in Zeeland plaats.	
	Strengere voorwaarden stellen aan winning van schaliegas en coalbed methane gas (CBM)	Er vindt geen ongewenst gebruik van diepe ondergrond in Zeeland plaats.	
	CO ₂ -opslag alleen in combinatie met glastuinbouw.	Er vindt geen CO ₂ opslag in de bodem plaats en er is ook geen vraag naar. In de Kanaalzone is een koppeling gemaakt waarbij glastuinbouwbedrijven gebruik maken van restwarmte en CO ₂ vanuit de industrie.	
Wegnemen onaanvaardbare risico's bodemverontreiniging.	Aanpak spoedlocaties voor 2015.	Zie hoofdstuk 3, onderdeel 3.3.5 "Saneren spoedlocaties".	
Preventie en aanpak overige risico's bodemverontreiniging.	Voorlichting en stimuleren uitvoering projecten.	In gesprekken met derden wordt telkens gestimuleerd dat zij de aanpak van bodemverontreinigingen zelf oppakken. Vanaf 2013 zijn tientallen BUS-meldingen (Besluit uniforme saneringen) beoordeeld, saneringsplannen goedgekeurd en met evaluatieverslagen (zowel op basis van beschikkingen als BUS-meldingen) akkoord gegaan die voor het grootste deel in opdracht van derden zijn opgesteld.	
	Ondersteunen sanering bedrijfsgronden.	De Provincie heeft de sanering van bedrijfsgronden gestimuleerd door onder andere verschillende bodemonderzoeken en saneringsplannen te beoordelen (zie vorige punt), en daarvoor is ook regelmatig vooroverleg gevoerd. Daarnaast zijn er diverse subsidies, in het kader van de bedrijvenregeling bodemsanering, verleend.	
	Ondersteuning sanering maatschappelijk ongewenste situaties.	De Provincie heeft de bodemsanering van verschillende ernstige bodemverontreinigingen die maatschappelijk ongewenste situaties met zich mee brachten (financieel) ondersteund.	
	Betere afdekking voormalige stortplaatsen.	Zie hoofdstuk 3, onderdeel 3.2.8 "Alle nazorglocaties zijn afdoende beschermd".	
	Monitoring ontwikkelingen.	Derden kunnen, bij raadpleging van het kadaster, kennis nemen van stand van zaken van bodemverontreiniging op bepaalde locatie. Voor zover bij de Provincie bekend en bij het kadaster geregistreerd kan deze feitenkennis worden meegenomen bij geplande ontwikkelingen. De registratie bij het Kadaster verloopt naar behoren. De huidige geringe achterstand wordt in het eerste kwartaal 2018 weggewerkt.	
	Controlebemonstering bodemverontreiniging.	Zie hoofdstuk 3; onderdeel 3.3.5 "Goede nazorg saneringslocaties".	

3.3.6			
Kwaliteitsbewaking archeologie.	Adviseren over beheer en behoud van archeologische waarden via Steunpunt en helpdesk archeologie.	Via het Steunpunt en de helpdesk archeologie heeft SCEZ in de periode 2012 – 1 november 2017 815 adviezen uitgebracht over beheer en behoud van archeologische waarden. In opdracht van de Provincie Zeeland heeft de SCEZ in die periode de onderzoekstrajecten van 65 provinciale projecten en vergunningen archeologisch inhoudelijk begeleid (advisering, begeleiding en toetsing) (bron: SCEZ).	
	Vaststellen kaders noodzaak archeologisch onderzoek.	In de cultuurnota 2013-2016 zijn de vrijstellingen voor archeologisch onderzoek op terreinen van bekende archeologische waarde vervallen. Alle gemeenten in Zeeland beschikken over een eigen beleidskader voor de archeologie.	
Bewaren archeologisch erfgoed.	Beheer Zeeuwse archeologisch depot.	De SCEZ heeft zorg gedragen voor het beheer van het Zeeuws Archeologisch Depot, het beheer en onderhoud aan de archeologische informatie en de registratie en verwerking van archeologische vondstmeldingen. Vanaf 2012 zijn 701 dozen met archeologische objecten en hun bijbehorende documentatie (tekeningen, afbeeldingen en digitale en analoge dossiers) in het depot opgenomen. Daarbij zijn opnieuw 7835 eenheden digitaal geregistreerd.	
	Beheer en onderhoud Zeeuwse archeologische informatie (o.a. AMK Zeeland).	Zie hierboven.	
	Registreren en verwerken vondstmeldingen.	Zie hierboven onder "Beheer Zeeuws archeologisch depot".	
	Verbeteren bewustwording en zichtbaar maken.	Bewustwording is onder andere verbeterd door organisatie van de Zeeuwse Amateur Archeologen Dag en subsidies aan Archeologisch Museum Zeeland en Bevrijdingsmuseum Zeeland. Er is bijgedragen aan de tentoonstelling 'Graven in de haven' in 's-Lands Huis in Hulst en Nehalennia, Beschermvrouwe van de Oosterschelde in Colijnsplaat. Verder via verschillende publieksevenementen als Open Monumentendag, de Erfgoeddag in het Landschap en de Zeeuwse organisatie van en participatie in de Nationale Archeologiedagen (bron: SCEZ).	
	Behoud en beheer archeologische terreinen.	Er is in samenwerking met SCEZ en de Zeeuwse gemeenten een plan van aanpak geschreven voor een pilot beheer en behoud van archeologische terreinen. SCEZ heeft in dit kader in 2016 vijf archeologische nulmetingen en inspecties uitgevoerd. In vervolg hierop wordt samen met de gemeente Veere hiervoor een pilot uitgevoerd in de periode 2016-2020.	
Beheer en behoud aardkundige waarden.	Adviseren over beheer en behoud van aardkundige waarden.	Waar nodig wordt geadviseerd over beheer en behoud van aardkundige waarden (in 2013: 3 en in 2014: 2 adviezen; informatie overige jaren momenteel niet beschikbaar).	
	Beschermen aardkundig waardevolle gebieden van provinciaal, nationaal en internationaal belang.	Gemeenten nemen in toenemende mate aardkundig waardevolle terreinen op in hun bestemmingsplannen.	
	Aanwijzen tenminste zeven aardkundige monumenten.	Tot nu toe zijn vijf terreinen aangewezen als aardkundig monument. Nog 2 gebieden krijgen, naar verwachting, in 2018 deze status. Er is een documentaire gemaakt over aardkundig waardevolle gebieden in Zeeland om de bekendheid bij het grote publiek te verbeteren. Samen met de provincies Noord-Brabant, Antwerpen en Oost-Vlaanderen worden plan-	

		<p>nen gemaakt en uitgewerkt om aardkundig erfgoed en de geologie gezamenlijk prominenter voor het voetlicht te brengen en een plek te geven binnen maatschappelijke opgaven en duurzame gebiedsontwikkeling. Hieraan willen gezamenlijke provincies voor een deel van hun grondgebied het keurmerk UNESCO GeoPark verbinden (een keurmerk waar overigens geen restricties zijn verbonden maar dat alleen iets zegt over de kwaliteit: hoe aandacht aan aardkundig erfgoed en de maatschappelijke relevantie ervan zijn vormgegeven).</p>	
	<p>Beheer geodatabestanden over aardkundig waardevolle gebieden in Zeeland.</p>	<p>De Provincie beheert de geo-databestanden over de aardkundig waardevolle terreinen en deze zijn ontsloten via de CHS, het Provinciaal Bodemvenster en het Provinciaal Georegister.</p>	
3.3.7			
<p>Reguleren Zeeuwse luchtvaartterreinen.</p>	<p>Vastleggen locaties luchtvaartterreinen.</p>	<p>Locaties liggen vast maar zijn nog niet in alle gevallen voorzien van een luchthavenbesluit of –regeling. Het luchthavenbesluit Midden-Zeeland is gereed. Voor zweefvliegveld Axel is de ontwerp luchthavenregeling gereed. Deze wordt eind 2017 in procedure gebracht.</p> <p>Werkzaamheden bij overige locaties zijn gestart maar zijn in verband met capaciteitsproblemen bij RUD Zeeland vertraagd en worden naar verwachting in 2018 of 2019 afgerond.</p> <p>Voor alle luchthavens zijn in het kader van de voorbereiding op het opstellen van een luchthavenbesluit of luchthavenregeling de geluidscontouren, de risicocontouren en de obstakelvlakken bepaald.</p>	
	<p>Reguleren gebruik luchtvaartterreinen.</p>	<p>In 2013 zijn reeds beleidsregels vastgesteld voor het gebruik van luchtvaartterreinen.</p> <p>In 2014 is de toelichting op de “Beleidsregels ontheffingen tijdelijk en uitzonderlijk gebruik luchtvaart Provincie Zeeland” naar aanleiding van een uitspraak van de Rechtbank verduidelijkt. Gelet op de jurisprudentie is de tekst van het Omgevingsplan in 2015 op enkele onderdelen herzien. Deze verduidelijking betreft de mogelijkheden voor vestiging van gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde luchtsporten. De hoofdregel in het beleid blijft daarbij gehandhaafd: een nieuwe of uitbreiding van een bestaande locatie voor het gebruik ten behoeve van lawaaisport, gemotoriseerde luchtsport of landingsplaats voor parachutisten wordt niet toegestaan tenzij verplaatsing de overlast voor de omgeving vermindert en/of lawaaisporten beter worden geconcentreerd.</p>	
	<p>Voorkomen risico's door bebouwing in de omgeving.</p>	<p>Het voorkomen van risico's is aan de orde geweest bij het opstellen van het Luchthavenbesluit Midden-Zeeland. De plaatsgebonden risico-contour was geprojecteerd over een gebied waarin recreatieve bebouwing is toegelaten. Door het wijzigen van de vliegroute ligt de contour niet meer over de toekomstige bebouwing. Tegen het luchthavenbesluit Midden-Zeeland is door omwonenden beroep ingesteld bij de Raad van State. In de uitspraak van 30-9-2015 is het Luchthavenbesluit ongewijzigd in stand gelaten. Bij het opstellen van luchthavenbesluiten en/of Luchthavenregelingen wordt rekening gehouden met risico's door aanwezige bebouwing.</p>	

		Voorkomen van risico's door bebouwing krijgt ook aandacht in het reguliere overleg over gemeentelijke bestemmingsplannen.	
	Opstellen handhavingsbeleid vliegbewegingen.	De in de Regeling burgerluchthavens opgenomen rapportageverplichtingen kunnen een basis zijn voor handhavend optreden. Voor het opstellen van specifiek handhavingsbeleid wordt gewacht op de handhavingsstrategie die voor het hele land wordt ontwikkeld. Op dit moment wordt er geen nader handhavingsbeleid opgesteld voor Zeeland. Wel zal de Provincie in het voorjaar van 2018 de algemene landelijke handhavingsstrategie voor haar milieubeleid vaststellen. Aansluiting daarbij is misschien ook mogelijk voor artikelen uit de Regeling burgerluchthavens. Daarnaast wordt een intern werkproces voor toezicht op de wet Luchtvaart uitgewerkt. Dat vervolgens wordt opgenomen in het kwaliteitshandboek van de RUD Zeeland.	
Voorkomen beperkingen vliegvelden, zenden ontvangststations en radiobakens.	Ruimtelijke plannen geven geen beperking voor vliegverkeer.	De afgelopen jaren zijn er geen bestemmingsplannen vastgesteld die beperkingen opleveren voor vliegverkeer, zend- en ontvangststations en radiobakens.	
4.2			
Actualiseren vergunningen.	Eens in de 10 jaar de actualiteit van de vergunningen waarvoor de Provincie bevoegd gezag is toetsen en indien nodig reviseren.	Momenteel wordt de raming uit de dienstverleningsovereenkomst RUD niet gehaald. Er is een achterstand in het uitvoeren van actualisatietoetsen. In de dienstverleningsovereenkomst is de focus gericht op vergunningprocedures.	
Verbeteren efficiënte aanpak.	Opstellen risicoprofiel Zeeuwse bedrijven en werken met milieudoelenaanpak.	Voor alle Zeeuwse milieu inrichtingen, die ingebracht zijn bij de RUD Zeeland, is één Zeeuwse risico-analyse vastgesteld. Deze geldt in de basis ook voor BRZO bedrijven. De risicoanalyse is gebaseerd op de systematiek van de DCMR. Voor milieudoelenaanpak zie hieronder.	
Verbeteren efficiënte handhaving.	Toezicht en handhaving toesnijden op het risicoprofiel van bedrijven.	In het PxQ rapport is een Zeeuws brede risicoanalyse vastgesteld. Hiervoor zijn de circa 8700 inrichtingen van de RUD Zeeland ingedeeld in een 40-tal branches. Per branche zijn risicoscores gegeven per milieudoel (geluid, lucht, veiligheid, etc.), die uitdrukken hoeveel impact en/of relevantie de activiteiten in die branche op het milieuthema hebben. Hiermee worden de circa 8700 inrichtingen ingedeeld in 4 risicocategorieën: hoog, medium, beperkt of verwaarloosbaar risico. De risicocategorie bepaalt vervolgens de controlefrequentie en mede het soort controle-instrument (zoals bijvoorbeeld zelfcontrole of integrale controle) dat kan worden ingezet.	
	Projectmatig, thematisch, risico- en informatie gestuurd werken.	Het toepassen van informatie gestuurde gegevens is in ontwikkeling binnen RUD Zeeland (o.a. ontwikkeling ketentoezicht). Bij de hierboven genoemde risicosystematiek en ook bij individuele controles is van informatie gestuurde gegevens reeds gebruik gemaakt. Daarnaast voert de RUD thematische en projectmatige controles uit.	
	Samenwerking met andere partijen uitbouwen en actief mengen in voortrajecten.	Naast de samenwerking met de DCMR bij BRZO inrichtingen vinden eveneens gezamenlijke controles met onder andere de Veiligheidsregio Zeeland en Rijkswaterstaat plaats.	

Formuleren nieuw beleid voor VTH.	Opstellen nieuw provinciaal beleid Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, inclusief specialisaties (Nota VTH + S).	De provinciale Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving, inclusief specialisaties zal naar verwachting in het voorjaar van 2018 worden vastgesteld. Bij de voorbereiding is, als gevolg van gebrek aan capaciteit, vertraging opgetreden.	
Behoud van level playing field.	Het opnemen van het behoud van een level playing field als vertrekpunt in de VTH + S nota.	Het uitgangspunt level playing field is het vertrekpunt bij de VTH+S nota.	
Vernieuwen handhavingsstrategie.	Overnemen van de landelijke strategie voor handhaving en vergunningverlening in het VTH-beleid en over de implementatie afspraken maken met de RUD.	In de concept nota VTH+S is de landelijke handhavingsstrategie als beleidskader opgenomen. In de dienstverleningsovereenkomst 2018 van de RUD met de provincie is de implementatie hiervan binnen de RUD Zeeland opgenomen. De landelijke vergunningenstrategie is nog niet door IPO vastgesteld. Afsproken is het concept te gebruiken voor try-out.	
Behoud van de kwaliteit op het gebied van VTH.	Handhaven van het kwaliteitsniveau 2.1 en dit uitgangspunt vastleggen in een Verordening en daarvoor afstemming zoeken met gemeenten.	Verwezen wordt naar hoofdstuk 3 onder 3.1.2 bij professionele vergunningverlening en handhaving.	
Verbeteren van samenwerking met handhavingspartners.	Coördineren van samenwerking met handhavingspartners en zo nodig ook met partners op het gebied van vergunningverlening.	Provinciale coördinatie van de samenwerking op bestuursrechtelijk en strafrechtelijk terrein is medio 2016 (tijdelijk) gestopt, vanwege een tekort aan personele capaciteit bij de Provincie. Er wordt getracht één en ander in 2018 weer op te pakken.	

5. Toepassing specifieke instrumenten en stand van zaken gebiedsprojecten

In dit hoofdstuk komen nog onderwerpen aan de orde, die zijn vermeld in hoofdstuk 4 van het geldende Omgevingsplan Zeeland, voor zover deze onderwerpen niet eerder zijn behandeld in de voorgaande hoofdstukken van deze Balans.

5.1 Samenwerking met gemeenten / waterschap

Gemeenten vervullen een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening van het provinciale grondgebied. Het is dan ook van groot belang dat het provinciale omgevingsbeleid doorwerkt in het ruimtelijk instrumentarium van gemeenten. In hoofdzaak betreft dit bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen met een ruimtelijke component. Gemeenten zijn, ingevolge het Besluit ruimtelijke ordening, gehouden overleg te plegen bij de voorbereiding van ruimtelijke plannen.

Periodiek vindt ambtelijk overleg plaats (relatiebeheer). Zowel ambtelijk als bestuurlijk is de opvatting dat het relatiebeheer meerwaarde heeft. Jaarlijks worden enkele honderden (voor)ontwerp)-bestemmingsplannen en –omgevingsvergunningen behandeld. Indien, in verband met provinciaal beleid, nodig wordt een zienswijze ingebracht bij de gemeente (jaarlijks gemiddeld minder dan 10 x) en wordt een reactieve aanwijzing gegeven of wordt beroep ingesteld tegen een gemeentelijk plan (gemiddeld minder dan 5x per jaar). Nu de economie aantrekt neemt het aantal te behandelen plannen / vergunningen toe. De toename van plannen / vergunningen zet de kwaliteit onder druk. Dit betreft zowel inhoud van aangeleverde documenten als de behandeling daarvan. Het streven is nog steeds het relatiebeheer goed vorm te geven mede gelet op de komst van het Omgevingsplan en de Omgevingswet. Het betreft dan regionale samenwerking op het gehele terrein van de fysieke leefomgeving.

Wat provinciale inpassingsplannen betreft is in 2013 een herziening van het plan Waterdunen vastgesteld en is in 2014, in overleg met het gemeentebestuur van Vlissingen, een inpassingsplan voor de Marinierskazerne vastgesteld.

De relatie tussen de Provincie en het waterschap Scheldestromen wordt wettelijk gekarakteriseerd als die tussen algemene democratie en functioneel bestuur. De Provincie heeft kaderstellende en toezichhoudende taken met betrekking tot beleid en uitvoering in het regionale waterbeheer. De samenwerking tussen het waterschap en de Provincie wordt, rekening houdend met de eigen taken en verantwoordelijkheden, mede ingevuld overeenkomstig het landelijk Bestuursakkoord Water (2011, geactualiseerd in 2015). De samenwerking verloopt naar behoren. Periodiek vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats en jaarlijks doet het waterschap aan de Provincie schriftelijk verslag over de watersysteemtaken. Daarnaast hebben de Provincie en het waterschap actief ingezet op een gezamenlijk traject om een visie te ontwikkelen voor de langere termijn. Dit heeft geresulteerd in de Strategische visie waterbeheer Zeeland 2050, die door beide organisaties zal worden betrokken bij verdere besluitvorming en afstemming over de regionale wateropgaven.

5.2 Verordeningen en andere instrumenten

Verordeningen.

Tegelijkertijd met het Omgevingsplan 2012-2018 is ook een nieuwe Verordening ruimte vastgesteld. De Verordening is in 2016 en 2017, tegelijk met een herziening van het Omgevingsplan gewijzigd. Daarnaast gelden andere provinciale verordeningen die mede van belang zijn om het provinciale omgevingsbeleid juridisch te borgen: de Waterverordening Zeeland en de Provinciale Milieuverordening. Geconcludeerd kan worden dat de verordeningen een belangrijke functie vervullen in de doorwerking van provinciaal beleid naar andere overheden en particulieren. Er gelden nog andere provinciale verordeningen die verband houden met de fysieke leefomgeving. In de Omgevingsbalans 2015 is het integreren van al deze verordeningen in een 'Omgevingsverordening Zeeland' reeds als agendapunt voor een volgend Omgevingsplan benoemd. Dit agendapunt is nog steeds actueel. Bundelen, verminderen en stroomlijnen van regelgeving sluit ook aan bij landelijke ontwikkelingen (Omgevingswet).

Monitoring.

Dit thema omvat onder meer het verzamelen, presenteren en beschikbaar stellen van relevante informatie over onderdelen van het omgevingsbeleid. Internationale verdragen en Europese richtlijnen eisen dat overheden informatie over milieu openbaar maken. Milieu-informatie wordt beschikbaar gesteld via de website Zeeland.nl, via het provinciaal georegister (en het nationaal georegister) en via de Atlas leefomgeving. Informatie over de officiële zwemwaterlocaties wordt via www.zwemwater.nl beschikbaar gesteld. Ook is informatie voor hergebruik beschikbaar via het Open data portaal Zeeland. De voortgang van het omgevingsbeleid wordt gemonitord. Daarvan wordt verslag gedaan, onder meer door middel van deze Omgevingsbalans maar op hoofdlijnen ook jaarlijks, in de begrotingscyclus, (zowel in de begroting als door middel van het jaarverslag (jaarstukken).

Bekendmaking van besluiten vindt ook plaats op de website van de RUD Zeeland, voor wat milieu en handhaving betreft (op grond van het verdrag van Aarhus).

In het Deelakkoord natuur en het Natuurpact hebben Provincies en het Rijk afspraken gemaakt over de monitoring van het natuurbeleid. In januari 2016 hebben GS het provinciaal monitoringsplan natuur vastgesteld (Monitoring Natuur in Zeeland 2016 – 2021). Provincies leveren jaarlijks een groot deel van de gegevens met betrekking tot de beleidsprestaties (hectares, natuurtypen) en beleidsresultaten (kwaliteit gebieden en soortenbestand). Deze worden verwerkt in de Voortgangsrapportage Natuur (VRN) die de Provincies jaarlijks gezamenlijk opstellen.

Het Planbureau voor de leefomgeving evalueert het natuurbeleid eens in de 3 jaar. In 2017 is de eerste evaluatie beschikbaar gekomen, waaruit blijkt dat Provincies op de goede weg zitten. In de evaluatie zijn ook aanbevelingen gedaan, die in interprovinciaal verband worden opgepakt. Het Rijk gebruikt de provinciale monitoringsgegevens voor de verplichte rapportage aan Europa over het behalen van de internationale natuurdoelstellingen.

Ruimte voor ruimte.

Via de ruimte voor ruimte-regeling wordt gestreefd naar verbetering van de openbare ruimte en naar een hogere landschappelijke kwaliteit gecombineerd met ontwikkelingsruimte voor particulieren en bedrijven. Het gaat dan bijvoorbeeld om de verplaatsing van een agrarisch bedrijf of het uitbreiden van bebouwing in het buitengebied waarbij elders ongewenste of in onbruik geraakte bebouwing wordt gesloopt.

Van de ruimte voor ruimte-regeling wordt niet heel veel gebruik gemaakt. Het verplaatsen van agrarische bedrijven of de sloop van bebouwing is immers geen alledaagse bezigheid. Toch wordt op deze wijze wel degelijk bijgedragen aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit en het bevorderen van de economische dynamiek, echter op een vrij beperkte schaal. Het verdient aanbeveling de regeling te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen zodat de bijdrage van dit instrument aan de problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing kan worden vergroot.

Verevening.

Doel is het bieden van ontwikkelingsruimte waarbij tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in de omgeving. Met de Zeeuwse gemeenten is een convenant afgesloten met het oog op een juiste toepassing van het vereveningsprincipe.

De uitvoering van het vereveningsinstrumentarium is een verantwoordelijkheid van gemeenten. Het aantal initiatieven wordt niet gemonitord.

Landschappelijke inpassing.

Een beleidsprincipe is dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied moeten aansluiten bij het bestaande karakter van het landschap. Een nieuwe ontwikkeling moet zodanig in het landschap worden ingebed dat die als een logisch onderdeel deel uitmaakt van het landschap.

Veel nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden geregeld via besluitvorming op gemeentelijk niveau (in bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen). Met gemeenten vindt overleg plaats over (voor)ontwerp ruimtelijke plannen en -vergunningen. Verreweg de meeste gemeentelijke besluiten voorzien in landschappelijke inpassing en beschermen de landschappelijke

waarden van provinciaal belang. Zo nodig wordt een zienswijze ingebracht. Verbetering van landschapskwaliteiten maakt tevens onderdeel uit van de provinciale gebiedsgerichte projecten. In hoofdstuk 3 is daarover gerapporteerd.

In het Omgevingsplan is vastgelegd dat de mogelijkheden voor het instellen van een stimuleringsregeling, ter tegemoetkoming in kosten van landschappelijke investeringen, wordt onderzocht. In de afgelopen periode zijn meerdere alternatieven verkend zonder dat dit ertoe heeft geleid dat ze in de praktijk ook worden toegepast. De ondersteuning vanuit Provincie aan het project waarin alternatieve financieringsmogelijkheden werden verkend (Land van Borsele) is inmiddels stopgezet.

Ontwikkelen met deskundig advies.

In het landelijk gebied ziet de Provincie een rol voor zichzelf weggelegd als het gaat om het bevorderen van de economische vitaliteit in combinatie met de zorg voor het behoud van een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Hieraan kan onder andere invulling worden gegeven door de inzet van deskundigheid op het gebied van economische ontwikkeling en landschap. Als gevolg van een andere prioriteitstelling en het ontbreken van budget is hieraan tot nog toe geen invulling gegeven.

Grondinstrumentarium.

De Provincie is actief in het landelijk gebied om provinciale doelstellingen te realiseren. Het verwerven, beheren en verkopen van grond wordt daarbij als ondersteunend instrument ingezet.

Het grondbeleid dient voor de tijdige verwerving van grond voor de realisatie van provinciale doelen. Deze doelen liggen voornamelijk in het landelijk gebied. Op 30-9-2016 is een Nota Grondbeleid vastgesteld. Provinciale doelen zijn onder andere de afronding van het Natuur Netwerk Zeeland, landbouwkundige structuurverbetering, waterdoelen, infrastructurele projecten en Natuurpakket Westerschelde. Om deze te realiseren zijn de instrumenten Kavelruilbureau van de Provincie in combinatie met een goed gevulde ruilgrondbank beschikbaar. In de stedelijke omgeving vervult de provincie een faciliterende rol.

Ruilen met grond is een wezenlijk instrument voor (gebiedsgerichte) projecten in de ruimtelijke omgeving en infrastructurele projecten. De kans op het vrijwillig verwerven van gronden op de gewenste locatie is groter als aan grondeigenaren een perceel op een alternatieve locatie kan worden aangeboden. Afgelopen jaren zijn tal van kavelruilen gerealiseerd. (Sinds 2012 is Kavelruilbureau Zeeland actief). Inmiddels is er ruim 3000 ha in Zeeland geruild. Hiermee is er landbouwkundige structuurverbetering bereikt. Daarnaast zijn in deze kavelruilen diverse overheidsdoelen op het gebied van water, natuur, verkeerveiligheid en infrastructuur gerealiseerd.

5.3 Stand van zaken gebiedsprojecten

Gebiedsontwikkeling is een integrale benadering waarbij binnen een gebied diverse opgaven van verschillende partijen met elkaar worden verbonden en in gezamenlijkheid worden aangepakt. Doel is het bieden van een nieuw toekomstperspectief aan gebieden. In de meeste gevallen zijn bij de gebiedsprogramma's en –projecten diverse belangen en kansen aan de orde zoals economische ontwikkeling, verbetering infrastructuur, zorgvuldig ruimtegebruik, kavelruil, versterking van natuur en landschap, waterkwaliteit en kustversterking. Veelal zijn daarbij verschillende (overheids)partijen betrokken (naast Provincie ook wel de Rijksopverheid, gemeenten, waterschap en andere partijen als Zeeland Seaports en particulieren / bedrijven). Hierna wordt kort ingegaan op de gebiedsprojecten zoals ze in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 zijn opgenomen. Over de grote projecten wordt voorts ieder kwartaal meer uitgebreid aan Provinciale Staten gerapporteerd (voortgangsrapportage grote projecten).

Kanaalzone.

In de Kanaalzone heeft de Provincie fors geïnvesteerd in het economisch vestigingsklimaat. Binnen het gebiedsprogramma zijn veel verschillende onderwerpen aan de orde. Hieronder volgen enkele belangrijke onderwerpen.

Belangrijke aandachtspunten uit dit gebiedsprogramma lagen in 2016 op het gebied van de Seine-Schelde verbinding, waarvoor de Europese Unie een subsidie heeft toegekend.

Verder is een Green Deal getekend m.b.t. afspraken rondom waterstofkoppelingen tussen diverse bedrijven in de Kanaalzone, die naar verwachting in 2018 gereed zullen zijn.

De ruimtelijke studie ontwikkeling Westelijke Kanaaloever wordt onderdeel van een verkenning met stakeholders in het kader van de Kanaalsprong en de kansen die samenhangen met de komst van de nieuwe sluis. De Nieuwe Sluis Terneuzen zal de capaciteit van het sluisencomplex voor binnenvaart en zeevaart vergroten, waardoor de doorstroming verbetert.

De Raad van State heeft alle beroepen tegen het Tracébesluit in augustus 2016 ongegrond verklaard. Inmiddels is de keuze voor een aannemer bepaald. Naar verwachting kan in 2022 het eerste schip door de nieuwe sluis varen. Wegens de komst van de nieuwe sluis is ook gekeken naar het verplaatsen van betrokken bedrijven.

Eind 2016 is samen met Vlaanderen een start gemaakt met de voorbereiding van een subsidieverzoek in het programma Connecting Europe Facilities (CEF) voor een verdiepende studie over de nut en noodzaak van een eventuele verbetering van de spoorontsluiting Gent-Terneuzen. (CEF subsidie van € 650.000). Capaciteitsstudie toont aan dat meerdere knelpunten zich voordoen op bestaande infrastructuur. Deze "implementation study on crossborder railinfrastructure port region Ghent Terneuzen" (ISOCRIP) is uitwerking op logistiek, technisch en financieel gebied van de oplossingen die moeten leiden tot een investeringsbeslissing voor het verbeteren van de spoorinfrastructuur in de Kanaalzone van Terneuzen tot Gent. Periode van uitvoeren van de studies 2017-2019. In ruimtelijke plannen is reeds rekening gehouden met aanleg spoorverbinding door middel van een planologische reservering. Suggesties daarvoor zijn o.a. opgenomen in de MER-studie voor de verdubbeling van de Tractaatweg. De ruimtelijke reservering is beleidsmatig vastgelegd in de Structuurvisie Terneuzen 2025.

De Provincie werkte ook mee aan de ontwikkeling van het nieuwe Maintenance Valuepark bij Terneuzen. Subsidie is verleend voor de aanleg van toegangswegen. Ook is gestart met de bouw ten behoeve van de vestiging van de bedrijven Trinseo en TMS, ENGIE Services en het hoofdkantoor onderhoudsorganisatie van DOW (dat plaats zal bieden aan ruim duizend medewerkers).

In 2016 is gewerkt aan de verdubbeling van de Tractaatweg met het verleggen van kabels en leidingen en is de Tractaatweg BV opgericht. De Tractaatweg BV heeft Boskalis Nederland aangewezen als aannemer voor het project verdubbeling van de Tractaatweg (N62). Naar verwachting wordt de weg in het voorjaar van 2019 opgeleverd.

De MKB bedrijven Vigiles en Cemac hebben het initiatief genomen om te komen tot een Safety Deal Coöperatie. Dit doen ze samen met verschillende hulpdiensten, zoals de Veiligheidsregio Zeeland en onderwijs- en kennisinstellingen in Vlaanderen en Nederland. Doel van de op te richten coöperatie is de veiligheid van personeel, hulpdiensten en veiligheid in het algemeen in de regio te verhogen.

Er is intensief samengewerkt rond het 'robuust watersysteem'. Het robuust watersysteem Zeeuws Vlaanderen richt zich op een veerkrachtige en klimaatbestendige regio waarbij de (zoet)watervoorziening, als voorwaarde voor het behoud en de ontwikkeling van een vitale regio, wordt veiliggesteld en verbeterd zodat alle functies daar optimaal van kunnen profiteren en provinciale doelen beter en/of tegen lagere kosten, kunnen worden bereikt. Dit gebeurt in overleg met de regio.

Verder is het rapport "Ambitie 2030, Visie op de verduurzaming van het Zeeuwse industrieel logistiek complex" opgesteld door CE Delft, waarin ambities van Portiz, ZMF en ZSP en de Provincie Zeeland samenkomen met doelstellingen voor een duurzame toekomst (voor zowel Kanaalzone als Sloegebied).

Gebiedsontwikkeling Sloe en stedelijke gebiedsontwikkeling Middelburg / Vlissingen.

Oorspronkelijk doel was de realisatie van een Westerschelde Containerterminal (WCT) tezamen met een estuarien natuurgebied Schorerpolder en Welzinge in combinatie met een functie als stedelijk uitbreidings- en uitloopgebied. In hoofdstuk 4 onder 3.1.1 is reeds vermeld dat de aanleg van een WCT tot nu toe niet haalbaar is gebleken. De inzet van Zeeland Seaports is gericht op groei van de containerisatie in de bestaande havens. Ook met de WCT samenhangende ontwikkelingen in de Schorerpolder en Welzinge hebben niet plaatsgevonden.

Stedelijke gebiedsontwikkeling Vlissingen.

Met provinciale inzet wordt gewerkt aan de voorbereiding van de vestiging van de nieuwe marinierskazerne in Vlissingen. Reeds in 2014 is een provinciaal inpassingsplan vastgesteld. Inmiddels zijn 5 bestuursovereenkomsten gesloten, waarvan de laatste over de kostendeling in het grondossier. De technische uitwerking (principe-ontwerp) van de alternatieve ontsluiting van de MAR-kazerne is vrijwel afgerond. In nauw overleg met het waterschap is het ontwerp afgestemd op de toekomstige dijkverzwaring, waarvoor inmiddels de opdracht is verstrekt voor het uitwerken van het bestek. Tevens is de procedure doorlopen om de Havenweg aan de openbaarheid te onttrekken. Het overleg met Defensie over de reikwijdte en planning van de gezamenlijk uit te voeren saneringen loopt nog. Kansen voor versterking van de economische spin-off van de kazerne zijn in beeld gebracht.

Zuidwestelijke Delta en daarbij behorende gebiedsallianties.

Grevelingen, Volkerak, Zoommeer:

De ontwerp rijksstructuurvisie Grevelingen, Volkerak-Zoommeer (RGV) gaat uit van verbetering van de waterkwaliteit als motor voor ontwikkeling van ecologische en economische waarden, door middel van herstel van gedempt getij en verzilting. Voorafgaand aan verzilting van Volkerak en Zoommeer moet een goede zoetwatervoorziening voor de landbouw beschikbaar zijn. Er is nog geen concreet uitzicht op voldoende dekking voor uitvoering van het volledige ontwikkelperspectief van de RGV. Samenwerkende partijen hebben aan de Minister van IenW gevraagd de uitvoering ter hand te nemen van die programmadelen waarvan de bekostiging voldoende gehard kan worden. Dit betekent een gefaseerde aanpak, te beginnen met de Grevelingen. Voor de overige onderdelen wordt een vertrouwenwekkend perspectief op de uitvoering gevraagd.

Het Regeerakkoord biedt positieve aanknopingspunten, maar in dit stadium kunnen daarover nog geen concrete uitspraken worden gedaan. (Inmiddels is begin maart 2018 bekend geworden dat het Rijk € 75 miljoen extra beschikbaar stelt voor een doorlaat in de Brouwersdam om de kwaliteit van het water in de Grevelingen te verbeteren).

De realisatie van plannen voor de Grevelingen kan direct starten zodra de ontwerp-RGV definitief is. De regionale ambitie is om de aanleg van een doorlaat te combineren met de aanleg van een innovatieve getijdencentrale.

Westerschelde.

Zoals eerder aan PS is meegedeeld is de doelstelling een eigen visie te ontwikkelen, die kan dienen als input voor een door Rijkswaterstaat (RWS) op te stellen beleidsvisie, niet meer actueel. RWS Zee en Delta zal namelijk geen beleidsvisie meer opstellen maar wel een intern gerichte notitie met betrekking tot de taken die RWS heeft in zijn rol als waterbeheerder. Op landelijk niveau wordt een Verkenning Grote Wateren uitgevoerd. Met uitzondering van het Veerse Meer vallen alle grote wateren in de Zuidwestelijke Delta in de scope van deze verkenning. Afronding hiervan is voorzien in de eerste helft van 2018. Deze verkenning zal informatie opleveren die voor de Provincie relevant is om een intern document op te stellen voor de positiebepaling in het kader van de ontwikkelingen in de Westerschelde.

Wat de deelonderwerpen betreft binnen de voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma is onderkend dat voor Zeeland beleidsmatig het onderwerp natuur het grootste gewicht heeft, omdat de Provincie daarvoor bevoegd gezag is. Er is dan ook een coördinerende rol opgepakt in het proces dat in 2018 een Langetermijnperspectief Natuur (LTP-N) moet opleveren. Dit proces valt onder de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC) en kenmerkt zich door een sterke inbreng van belanghebbende partijen. De uitvoering ervan wordt, verdeeld in twee fasen, opgesplitst; eerst een Plan van Aanpak en vervolgens het inhoudelijke LTP-N.

Oosterschelde.

Het belangrijkste bijgestelde doel is een integrale Oosterscheldevisie 2018-2024 op te leveren in 2018. Dit is weer een belangrijke bouwsteen voor het nieuw op te stellen Omgevingsplan Zeeland. Ter uitvoering van de Economische Agenda zijn de afgelopen jaren kansrijke initiatieven op het gebied van visserij en aquacultuur ondersteund. Ook zijn onderzoeken uitgevoerd t.b.v. de Oosterscheldevisserij en heeft aanpassing van locaties voor de invang van mosselzaad plaatsgevonden.

Revitalisering verblijfsrecreatie.

In de planperiode is gewerkt aan diverse 'businesscases' voor revitalisering van verblijfsrecreatie; project is afgerond. Met de vijf projecten die binnen deze pilot zijn uitgevoerd zijn zeven recreatiebedrijven gemoeid. De verblijfsrecreatie in Zeeland heeft te kampen met een overaanbod van verouderde verblijfsaccommodaties, die vaak op toplocaties liggen. Deze verouderde bedrijven vormen een risico voor de totale verblijfsrecreatie omdat er kans is op verloedering, leegstand en uitponding, wat een negatieve impact heeft op de ruimtelijke beeldkwaliteit en het imago van het recreatief product Zeeland. De pilot had tot doel verouderde bedrijven een kwaliteitsslag te laten maken of te beëindigen. Twee projecten zijn met succes afgerond, bij twee projecten lopen de procedures nog en bij één project is er geen resultaat behaald. De succes- en faalfactoren zijn in planvorming van nieuwe visies en jaarplannen meegenomen.

Brouwerseiland (duurzame jachthaven van de toekomst + verblijfsrecreatie aan de Brouwersdam): de gemeente Schouwen-Duiveland heeft het bestemmingsplan inmiddels in procedure gebracht. Bij het project is ook provinciale inzet geleverd.

Overige gebiedsontwikkelingen.

Natuurlijk Vitaal (West-Zeeuws-Vlaanderen), waaronder het project Waterdunen. Het gebiedsproject Natuurlijk Vitaal zoals bedoeld in het Omgevingsplan is in 2014 grotendeels afgesloten. Het project Waterdunen, voortkomend uit het gebiedsproject, is nog volop in uitvoering. Afronding wordt voorzien in 2019. Bij het PS voorstel voor de GREX 2018 wordt meer uitgebreid ingegaan op verschillende planonderdelen, vertragingen en de actuele planning.

Perkpolder: het project betreft het realiseren van een sociaal-economische impuls (woningen, hotel, jachthaven, natuur) in de gemeente Hulst i.v.m. het wegvallen van het veer Kruiningen-Perkpolder. De afgelopen jaren heeft de provincie gewerkt aan het project Perkpolder, onder ander door via de Grondbank de benodigde grondaankopen te doen. In juli 2017 hebben de Staten besloten het project geheel over te dragen aan de gemeente Hulst en daarbij een garantie af te geven van € 3,3 miljoen. Eind 2017 zijn daarom alle aandelen in Perkpolder Beheer BV overgedragen aan Hulst en zijn alle gronden overgedragen aan Perkpolder Beheer BV.

Landinrichtingsprojecten Schouwen-West, Schouwen-Oost en Philippine: deze projecten zijn reeds in 2013 afgesloten. In de Omgevingsbalans 2015 is daarover gerapporteerd.

Linieland van Waas en Hulst: sinds juni 2011 is het Linieland van Waas en Hulst een EGTS (Europese groepering voor territoriale samenwerking) waarbij ook de Provincie Zeeland betrokken is. Deze juridische structuur tussen (lokale) partijen uit Vlaanderen en Zeeland is met name opgericht voor uitvoering van concrete projecten. Op 22 november 2017 vond een herprioritering plaats van de EGTS projecten. Men wil inzetten op projecten in het kader van natuur, recreatie en cultuurhistorie, zoals betrokkenheid bij een mogelijk Unesco Geopark Schelde-Delta, de Zeeuws-Waase bossen en subsidie voor plattelandsontwikkeling (LEADER). De EGTS is projectverantwoordelijke voor het Interreg project Grenspark Groot-Saeftinghe. Dit betreft een project van Vlaamse en Nederlandse overheden in en rond het unieke natuurgebied 'Verdronken land van Saeftinghe' (grensoverschrijdend natuurbeheer). Verder wil de EGTS inzetten op projecten rondom wonen, leefbaarheid, haven en economie en mobiliteit. Voorbeeld is de deelname in het Interreg project Grensinfovoorziening, in de vorm van een grensoverschrijdende bedrijvenavond en een jobbeurs.

Natuurpakket Westerschelde: Hedwige: uit het arrest van de Hoge Raad van 5 januari 2018 blijkt dat de Staat mag doorgaan met de onteigening van de Hedwigepolder. Start van de uitvoering is, naar verwachting, najaar 2018.

Project Groot Saeftinghe is goedgekeurd en van start gegaan;

Het Zwin: project is in maart 2016 van start gegaan; afronding voorzien in 2018;

Middengebied: werkzaamheden Perkpolder zijn in 2015 afgerond; Waterdunen wordt in 2019 afgerond; buitendijkse maatregelen bij Baalhoek en Knuitershoek zijn in 2017 afgerond; overige maatregelen nog in voorbereiding.

6. Aandachtspunten voor volgend Omgevingsplan

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de vraag: wat kan worden geleerd van de uitvoering van het Omgevingsplan 2012-2018 en wat is relevant voor het komende Omgevingsplan. Het hoofdstuk bevat geen uitgebreide beleidsanalyse maar wel enkele praktische leerpunten en mogelijk thema's voor nieuw beleid.

- Uit de hoofdstukken 3 en 4 van deze Balans volgt dat bij bepaalde doelen en acties geen monitoring heeft plaatsgevonden; zie o.a. onderdelen 3.1.2 (maatschappelijk verantwoord ondernemen en nieuw oppervlakte bedrijventerrein op grootschalige terreinen) en 3.1.3 (nieuwe economische dragers); oorzaken zijn veelal: geen meetgegevens beschikbaar of veel inspanning / hoge kosten nodig voor het verkrijgen van gegevens; het verdient aanbeveling bij het formuleren van doelen en acties in het Omgevingsplan aandacht te besteden aan de vraag of betrouwbare meetgegevens beschikbaar zijn of wat de kosten zijn voor het verkrijgen van deze gegevens (monitoring)
- Uit de Omgevingsbalans blijkt dat bepaalde operationele doelen en acties in het Omgevingsplan zijn opgenomen waarop de Provincie geen invloed heeft; zie o.a. 3.1.4 (percentage energiebesparing) en 3.1.7 (toeristische uitgaven); daarbij kan slechts worden geconstateerd dat informatie ontbreekt of dat het doel niet is behaald; het verdient aanbeveling in het nieuwe Omgevingsplan geen operationele doelen of acties op te nemen waarop het provinciaal bestuur geen invloed heeft; zie ook de hierna volgende aanbeveling
- Het verdient aanbeveling onderscheid aan te brengen in doelen door een bewuste keuze te maken in het niveau en de eigenschappen van te formuleren beleidsdoelen: een visionair doel, een gewenst maatschappelijk effect of een strategisch doel zal veelal in meer abstracte bewoordingen worden geformuleerd; vaak zullen dergelijke doelen of effecten niet meetbaar zijn (hier geen indicatoren aan te koppelen); het opnemen van abstracte doelen of gewenste maatschappelijke effecten is niet verboden; het is wel gewenst bij dergelijke beleidsuitspraken aan te geven dat bewust gekozen is voor een bepaald abstractieniveau en dat wel of geen harde uitspraken kunnen worden gedaan over het feitelijke doelbereik; voor operationele / uitvoeringsdoelen en acties daarentegen is een SMART formulering belangrijk (SMART: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden); het is nodig daarbij heldere indicatoren op te nemen zodat de uitvoering van het beleid ook meetbaar is en nauwkeuriger kan worden gerapporteerd over de stand van zaken; dit is mede van belang voor het goed kunnen uitoefenen van de controlerende rol van Provinciale Staten
- Door het 'Smarter' formuleren van uitvoeringsdoelen / acties in samenhang met benodigde financiële middelen kan ook de samenhang tussen Omgevingsplan en planning/control-cyclus worden verbeterd; waar mogelijk verdient het aanbeveling bij uitvoeringsacties met financiële consequenties, in het Omgevingsplan of in daarop gebaseerde uitvoeringsprogramma's, een meerjarenplanning (financiële 'jaarschijven') op te nemen; een Omgevingsplan of -visie richt zich veelal op middellange + lange termijn; terwijl de Begroting zich richt op het komende begrotingsjaar (wat gaan we in het begrotingsjaar doen en hoeveel mag het kosten?). Door in plan of visie of in daarop gebaseerde uitvoeringsprogramma's (waar mogelijk) tevens een jaarplanning op te nemen kan de samenhang met de begrotingscyclus worden verbeterd; dit aspect wordt nog belangrijker naarmate de 'planhorizon' van Omgevingsplan of Omgevingsvisie verder naar de toekomst verschuift; de Begroting volgt (in principe) het beleid; het beleid moet dan wel handvatten bieden om de Begroting daarop te laten aansluiten
- Het verdient aanbeveling geen doelen op te nemen die reeds wettelijk zijn geregeld; bij de onderdelen 3.1.2, 3.2.1 en 3.2.8 (zie hoofdstuk 3 van deze Balans; "duurzaamheidsladder" en "afvalverwerkers moeten voldoen aan wettelijk eisen") zijn doelen vermeld die reeds wettelijk zijn geregeld; het opnemen van dergelijke beleidsdoelen is overbodig
- Het opnemen van alle operationele doelen, subdoelen en acties in een afzonderlijk hoofdstuk, zoals in hoofdstuk 5 van het geldende Omgevingsplan is overzichtelijk en vormt een goede basis voor evaluatie en het meten van de voortgang van de beleidsuitvoering

In deze Omgevingsbalans is ten aanzien van de ruimte voor ruimte-regeling nog vermeld dat deze regeling niet vaak wordt toegepast; daarbij is het volgende geconcludeerd:

“Het verdient aanbeveling de regeling te heroverwegen en zo mogelijk aan te passen zodat de bijdrage van dit instrument aan de problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing kan worden vergroot”.

Agendapunten voor volgend Omgevingsplan (zoals reeds vermeld in Omgevingsbalans 2015 inclusief actualisering 2017)

3.1.1 Haventerreinen en industrie

Bezien of behouden ruimtelijke reservering westelijke kanaaloever Terneuzen nog nodig en/of wenselijk is op basis van strategisch masterplan Zeeland Seaports.

Toelichting: de westelijke kanaaloever is als reserveringslocatie voor bedrijvigheid (uitbreiding) aangeduid. Vanuit het principe van de 'duurzaamheidsladder' wordt eerst beoordeeld of in de behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid kan worden voorzien binnen bestaande havens en bedrijventerreinen.

3.2.9 Hoogwaterveiligheid; bescherming tegen overstromingen

De in 2014 gepubliceerde Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vraagt betrokken partijen, waaronder ook de Provincies, uiterlijk in 2020 in het beleid verankerd te hebben op welke wijze Nederland in 2050 waterrobuust ingericht kan zijn. Dit houdt in dat bij alle (her)ontwikkelingen rekening gehouden dient te worden met mogelijke nadelige effecten als gevolg van overstromingen, extreme neerslag, hitte en droogte. In de Kadernota Omgevingsplan Zeeland 2018 is dit onderwerp geagendeerd.

Het langlopende project Normering Regionale Waterkeringen zal moeten leiden tot één stelsel van regionale waterkeringen (inclusief een daaraan gekoppelde normering). Voor de natte regionale waterkeringen kan dit op korte termijn worden meegenomen in het Zeeuwse Omgevingsplan 2018 en bijbehorende verordening. Voor de compartimenterende keringen (droge binnendijken) is een aantal jaren extra nodig. Naar verwachting kunnen de resultaten hiervan eind 2021 worden vertaald in een actualisatie van Omgevingsplan/-Verordening.

3.2.10 Medegebruik waterkeringen

In het huidige Omgevingsplan is geen expliciet ruimtelijk beleid opgenomen ten aanzien van (tijdelijke) bebouwingsopties in het kustfundament. In aanvulling daarop heeft de Provincie het initiatief genomen tot het opstellen van een Provinciale Kustvisie; centraal daarin staat onder meer de vraag of er ook provinciaal ruimtelijk beleid opgesteld zal moeten worden voor tijdelijke buitendijkse bebouwing zoals slaapstrandhuisjes en voor de waterkeringszone tussen de badplaatsen. Verder is in dat kader ook onderzocht worden welke ontwikkelingsmogelijkheden wenselijk zijn in de direct aan het kustfundament grenzende bredere kustzone. In oktober 2017 is het convenant voor de Zeeuwse Kustvisie ondertekend. Deze Kustvisie zal worden betrokken bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan.

3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden; goed beheer natuurgebieden

Het beheer van natuurgebieden wordt door de provincie gestuurd door middel van de SNL. De oppervlakte natuurgebied onder de SNL bedroeg in 2017: 17.307 ha. De kwaliteit van het beheer wordt gecontroleerd door middel van certificering en auditing en door middel van natuurmonitoring. De spelregels voor het openstellen van natuurgebieden zijn aangescherpt en vastgelegd in het Natuurbeheerplan Zeeland. Natuurbeleving wordt ook opgepakt binnen de opgave Kwaliteitskust.

Met name de eerst aangelegde nieuwe natuur heeft zich inmiddels een flink aantal jaren kunnen ontwikkelen. Voor deze gebieden is het relevant te bezien of indertijd beoogde natuurdoelen zijn gehaald. Wellicht heeft de natuur zich anders ontwikkeld dan gepland. Wellicht zijn er ontwikkelingen in de streek geweest met betrekking tot bijvoorbeeld het waterbeheer of het recreatief medegebruik, waardoor aanvullende maatregelen nodig zijn. Via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur

en Landschap kan jaarlijks een bedrag beschikbaar worden gesteld voor maatregelen gericht op een kwaliteitsimpuls in bestaande natuurgebieden. Via de ambtelijke werkgroep Verwerving en Inrichting Natuurgebieden (VINA) waarin alle drie de terrein beherende organisaties en de Provincie zijn vertegenwoordigd wordt geïnventariseerd welke maatregelen in welke gebieden hier jaarlijks voor in aanmerking komen.

3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden; bescherming natuurgebieden en minder overtreding wet- en regelgeving.

Nieuw stelsel Agrarisch Natuurbeheer.

In 2013 concludeerde de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur dat het Agrarisch Natuurbeheer (ANB) niet effectief en te duur is. In antwoord daarop zijn in het Natuurpact ambities geformuleerd. Op 1 januari 2016 is een nieuw (landelijk) beleidskader en subsidiestelsel in werking getreden. Doel van dit stelsel is een *effectiever, efficiënter en meer integraal* Agrarisch Natuurbeheer. *Effectiever* door een kerngebiedenbenadering (alleen subsidiëring van ANB waar dat het meeste natuurrendement oplevert). *Efficiënter* door te werken met één Zeeuws Collectief voor ANB in plaats van contracten met individuele agrariërs. *Meer integraal* door het koppelen van verschillende beleidsdoelen (onder meer waterbeheer, vergroeningseisen vanuit het Europese landbouwbeleid (GLB), soortenbeleid, regulier natuurbeheer). Het kader van het nieuwe stelsel ANB is vastgelegd in het Natuurbeheerplan. Om de integraliteit te bevorderen is een gebiedsproces gestart met een brede gebiedscoalitie. Tot nu toe heeft de Provincie de rol opgepakt van regisseur van dit proces.

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De PAS, met vergunningplicht, ontwikkelruimte en PAS-herstelmaatregelen is een belangrijk en veelbesproken onderwerp geworden. Het verdient aanbeveling bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan mogelijke beleidsmatige consequenties opnieuw in beschouwing te nemen.

4.1.1 Inzet provinciale verordeningen

Integreren van verordeningen voor de fysieke leefomgeving in een Omgevingsverordening Zeeland.

Bijlagen

Tabel 1 uitstoot luchtverontreinigende stoffen

stof	eenheid	2006	2012	2013	2014	2015	2016	Oorzaak (o.a. van verschil tussen 2016 en 2015)
Ammoniak (NH ₃)	Ton	599	624	460	434	441	647	Verhoogde metingen van individuele puntbronnen bij Yara (granulatie 4 en priltoren van Ureum 6)
Zwaveloxiden (als SO ₂)	Ton	7650	3292	2600	2157	2703	2534	Hogere (jaar)gemiddelde concentratie in het afgas van 1 installatie bij Zeeland Refinery. Oorzaak hiervan onbekend
Stikstofoxiden (als NO ₂)	Ton	7067	5465	4800	4573	4599	4275	Geen aanwijsbare oorzaak (te kleine afwijking)
Vluchtige organische stoffen (NMVOS)	Ton	1649	2073	1800	1568	1230	1045	Veroorzaakt door berekening met ander en juist kental door YARA *)
Fluoriden anorganisch (als HF)	Ton	129	45	20	15	19	1	Sluiting EPZ Kolencentrale
Etheen (C ₂ H ₄)	Ton	416	230	180	265	180	156	Veroorzaakt door berekening met ander en juist kental door YARA. *)
Fijnstof (PM ₁₀)	Ton	841	911	860	818	666	760	
Koolstofmonoxide (CO)	Ton	35010	7850	5200	4309	5801	5781	Te kleine afwijking
Benzeen (C ₆ H ₆)	Ton	17	12	12	11	8	7	Te kleine afwijking
Benzo(a)Pyreen (PAK)	Kg	7	0	0	0	0	0	
Cadmiumverbindingen (als Cd)	Kg	957	103	0	0	0	0	
Loodverbindingen (als Pb)	Kg	2116	376	0	4	4	0	Sluiting EPZ Kolencentrale

*) Tot en met 2014 heeft Yara niet de uniforme, landelijke kentallen gebruikt. In overleg met Yara is nu afgesproken dat met ingang van 2015 wel die landelijke kentallen worden gebruikt. Dit verklaart de extra daling.

Uit deze tabel blijkt dat de emissiecijfers (metingen en berekeningen) in het algemeen een aanzienlijk lagere uitstoot aan stoffen opleveren in vergelijking met het peiljaar 2006

Tabel 2 Controles / overtredingen

Subdoel: bedrijven houden zich beter aan de milieuregels waardoor aantal geconstateerde overtredingen in 2018 is afgenomen ten opzichte van 2012.

Binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel. Via een risicoanalyse wordt bepaald waar de grootste knelpunten zijn en op grond daarvan wordt de capaciteit binnen de handhaving ingezet.

Aantal uitgevoerde controles	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	1110	883	345	285	341*	320

*Aspect-, Brzo-, opleverings- en periodieke controle inclusief hercontroles

Er zijn in de jaren 2014 t/m 2017 aanzienlijk minder controlebezoeken uitgevoerd dan in de voorgaande jaren. Een oorzaak is dat door het afschaffen van de verklaring van geen bedenkingen (vvgb) de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag zijn geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en de BRZO-bedrijven. De provincie is nu nog voor 78 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven.

Percentage gecontroleerde bedrijven waar overtredingen zijn geconstateerd	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	29%	21%	13%	Niet bekend	10%	19%

Tabel 2a

Aantal geurklachten bij aantal klachtensituaties.

Aantal geurklachten bij aantal klachtensituaties	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	140*	49/44	62*	70*	49*	56/15

*het aantal klachtensituaties is wegens ICT-problemen bij de RUD voor de jaren 2012 en 2014 t/m 2016 niet te achterhalen.

Tabel 3

Controle bad- en zwemgelegenheden.

Zwembaden	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal	130	130	128	128	122	124
Aantal bezocht en getoetst		130	98	102	111	86
Aantal keren dat een overtreding werd geconstateerd	17	25	17	46	32	20
Opgetreden via formele waarschuwingen	14	24	8	26	29	18
Opgetreden via last onder dwangsom	3	1	0	1	1	0
Opgetreden via last tot sluiting	0	0	1	3	0	1

Zwemgelegenheden in oppervlaktewater	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal	55	55	55	54	57	55
Aantal bezochte en getoetste zwemgelegenheden	55	10	52	54	57	55
Aantal keren een overtreding werd geconstateerd	0	0	0	0	0	1
Opgetreden via formele waarschuwingen	0	0	0	0	0	0
Opgetreden via last onder dwangsom	0	0	0	0	0	0

Uitkomsten en afhandeling overtredingen zoals vermeld in bovenstaande tabel.

Het aantal overtredingen is in 2016 / 2017 gedaald en ligt meer in de lijn van de voorgaande jaren. Ook het aantal formele waarschuwingen ligt in de lijn met voorgaande jaren. Last onder dwangsom heeft betrekking op het herhaaldelijk niet voldoen aan de voorschriften.

Circa 90% van de hierboven genoemde overtredingen is inmiddels ongedaan gemaakt.

Ten aanzien van de uitvoering van controles bij de zwemgelegenheden in oppervlaktewater is er een klein aantal verbeter/aandachtspunten geconstateerd. Deze zijn binnen de rapportaget termijn door de beheerders opgevolgd en hebben niet tot overtredingen geleid.

Tabel 4

Aantal overtreden luchtvoorschriften bij bedrijven waarvoor de provincie het bevoegd gezag is.

Overtredingen vergunningvoorschriften luchtverontreiniging	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal uitgevoerde emissiemetingen lucht	25*	35	33	38	45	39
Aantal overtredingen van luchtvoorschriften	2	5	4	8	6	6

*) exclusief emissiemetingen (49) project Thermphos

In 2016 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone in opdracht van de provincie Zeeland 45 emissiemetingen uitgevoerd. Bij 6 metingen aan 4 verschillende bronnen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond en is een handhavings- of vergunningverleningstraject gestart.

In 2017 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone in opdracht van de provincie Zeeland 39 emissiemetingen uitgevoerd. Daarnaast staan nog 4 metingen gepland voor december 2017. Van 5 emissiemetingen is het resultaat nog niet bekend. Bij 6 metingen aan 4 verschillende bronnen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond en is een handhavings- of vergunning-verleningstraject gestart.

Tabel 5 Meetgegevens luchtkwaliteit

Uitgangspunt is dat in 2018 wordt voldaan aan de wettelijke normen en streefwaarden voor luchtverontreiniging. De immissiegegevens van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) en de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (GCN) zijn daarbij leidend.

De meetgegevens worden verzameld door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en opgenomen in de jaarrapportage luchtkwaliteit. Omdat de jaarrapportage over het jaar 2017 nog niet beschikbaar is, zijn de parameters over 2017 berekend vanuit de dagelijkse metingen op de meetlocaties in Zeeland. Deze waarden zijn wel geverifieerd, maar nog niet officieel gerapporteerd. De waarden van de maanden januari t/m december 2017 zijn te raadplegen op <http://www.lml.rivm.nl/gevalideerd/index.php>.

Voor de fijn stofwaarde (PM₁₀) geldt dat de controle van de kalibratie nog niet is uitgevoerd, deze controle vindt half februari 2018 plaats. De parameter PM₁₀ van de locatie Philippine kan hierdoor nog een lichte correctie krijgen. De eerder gerapporteerde parameters over 2016 zijn aangevuld met de gevalideerde data van november en december van dat jaar.

De twee Zeeuwse meetpunten gaven de volgende resultaten (waarden in µg/m³ (microgram per kubieke meter)).

Meetpunt Zierikzee			
Jaar/parameter		NO	NO ₂
2012		49	4
		21	3
		50	2
		49	2
		51	2
		54	2
			15

Meetpunt Philippine					
	1	21	44	6	18
2013	2				
	2	21	46	4	15
2015	1				
2016	1				
2017*	-				

*januari-september

De volgende conclusies kunnen uit bovenstaande tabellen worden getrokken.

De wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀), -voor beide componenten geldt een maximaal jaargemiddelde van 40 µg/m³-, worden niet overschreden. Voor de hoeveelheid stikstofmonoxide (NO) en stikstofdioxide (NO₂) is zowel in Philippine als in Zierikzee de concentratie stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Maatregelen bij verkeer, industrie en de energiesector zorgden de afgelopen jaren voor een daling van de NO₂-concentraties. De laatste jaren vlakkt deze afname af. Ook de gemeten concentratie fijn stof (PM₁₀) is de afgelopen jaren stabiel. Dat laatste is te verklaren doordat een groot deel van het fijn stof in de Nederlandse lucht uit het buitenland komt. Erkend onderzoek wijst uit dat gemiddeld twee derde van de fijn-stofconcentratie in Nederland kan worden toegeschreven aan buitenlandse bronnen.

Vanaf 1 januari 2015 geldt in Nederland voor de fractie PM_{2,5} fijn stof de wettelijke norm van 25 µg/m³ (maximaal jaargemiddelde). PM_{2,5} is een bestandsdeel van PM₁₀ en wordt in Zeeland niet apart gemeten. Het RIVM gebruikt meetdata van de meetstations met PM_{2,5} apparatuur en extrapoleert deze data via modellering naar Zeeland. Uit de GCN kaart van 2017 blijkt dat de concentratie fijn stof PM_{2,5} in Zeeland in de ranges 10 -12 en 12 -14 µg/m³ vallen en onder de grenswaarde van 25 µg/m³ ligt. Deze informatie is te raadplegen via de webpagina's <http://geodata.rivm.nl/gcn/> en http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2016/juli/Grootschalige_concentratie_en_depositiekaarten_Nederland_Rapportage_2016. In 2017 zijn geen SO₂ metingen uitgevoerd. Het RIVM herstart deze metingen in 2018 (Philippine). Omschrijving overige genoemde stoffen: O₃= Ozon; SO₂= zwaveldioxide. O₃ <60 µg/m³ wordt aangeduid als geen smog/vervuiling 180-200 als matig >240 als ernstig. De fluctuering van beide meetstations is in dit verband te klein om hier uitspraken over te kunnen doen. De vorming van ozon is sterk afhankelijk van meteorologische omstandigheden en ontstaat met name in de zomermaanden (zomersmog). Voor 2017 zijn de relatief gunstige maanden (okt, nov en dec) voor O₃ nog niet meegewogen het is dus goed mogelijk dat het ozongehalte voor 2017 lager uitvalt (3 maanden=25% van het jaar). Van alle gemeten componenten worden de wettelijke grenswaarden niet overschreden.

Tabel 6

Zeehaventerrein: overzicht direct uitgeefbare grond 2017

	Direct uitgeefbaar	Schil 1	Schil 2	Schil 3	Glastuinbouw	Overig < 0,5ha
<i>Buitenhaven</i>	2 ha	1 ha	1 ha			
<i>Sloegebied</i>	141 ha	9 ha	130 ha			2 ha
<i>DOW & Valuepark</i>	101 ha		89 ha	12 ha		
<i>Kanaalhavens</i>	2 ha		1 ha			1 ha
<i>Axelse Vlakte & Sluiskil</i>	73 ha	9 ha	38 ha		26 ha	
<i>Sas van Gent</i>	3 ha	3 ha				
Totaal	322 ha	22 ha	259 ha	12 ha	26 ha	3 ha

Tabel 7

finaal energiegebruik in de provincie Zeeland in de jaren 2011-2015

Provincie Zeeland: bekend finaal energiegebruik in Petajoule [PJ]	2011	2012	2013	2014	2015
Gebouwde Omgeving	15,9	16,5	16,2	15,5	15,6
Verkeer en Vervoer	20,8	21,2	21,3	21,8	23,2
Industrie, Energie, Afval en Water	118,3	110,6	106,8	86,1	94,1
Landbouw, Bosbouw en Visserij	4,9	5,0	4,6	4,2	4,5
Hernieuwbare Warmte	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Totaal bekend finaal energiegebruik	160,4	153,8	149,4	128,1	137,9
Bron: Klimaatmonitor					

Tabel 8

Totale emissie CO₂ en alle broeikasgassen naar lucht in de Provincie Zeeland in Mton CO₂-eq/jaar

STOF	EENHEID	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Koolstofdioxide (CO ₂)	Mton CO ₂ -eq	10,4	12,9	13,3	15,1	16,8	16,5	15,1	14,5	14,8	14,8
Alle broeikasgassen	Mton CO ₂ -eq	11,2	16,3	16,3	18,8	17,7	17,8	16,4		16,1	16,1

2013: geen info beschikbaar

Bron: Emissieregistratie. Bewerking: Provincie Zeeland.

Tabel 9

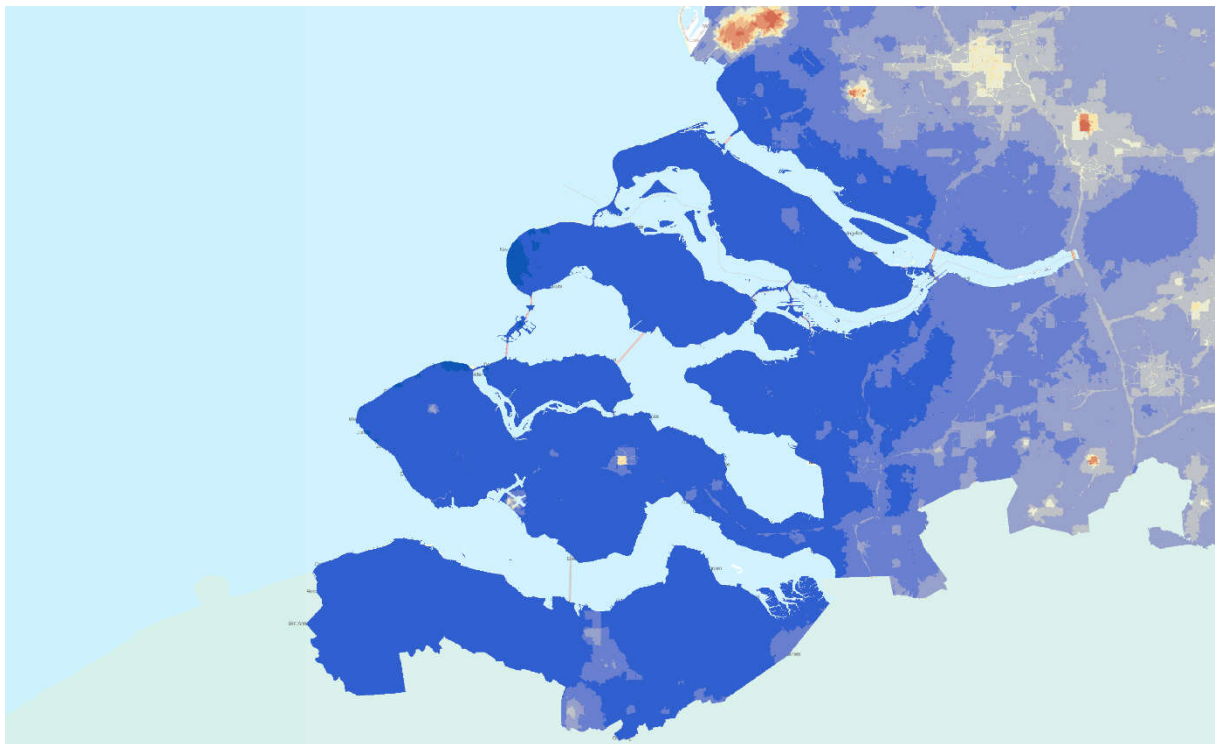
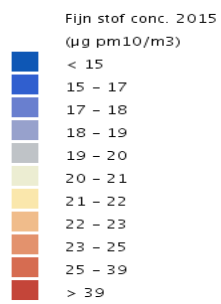
overzicht afhandeling (wel / niet termijnoverschrijding) milieuvergunningaanvragen / beschikkingen

Afhandeling vergun- ningaanvragen							waarvan binnen / buiten wettelijke termijn						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Ontgrondingen	13	12	11	9	12	16	12 / 1	12 / 0	9 / 2	nb	nb	13 / 3	
Waterwet	nb	nb	2	18	18	4	nb	nb	nb	nb	nb	nb	
Toestemming vuur- werk	11	13	11	10	10	13	9 / 2	7 / 6	7 / 4	nb	nb	nb	
melding vuurwerk	16	10	8	20	11	17	16 / 0	9 / 1	8 / 0	nb	nb	nb	
WABO uitgebreid	16	19	29	83	18	35	10 / 6	9 / 10	nb	nb	4 / 14	nb	
WABO regulier	192	159	55	nb	59	83	180 / 12	152 / 7	nb	nb	59 / 0	nb	
Bodembescherming	42	54	59	83	97	72	31 / 11	38 / 16	37 / 22	nb	nb	60 / 12	
BUS evaluaties	43	26	43	nb	nb	50	33 / 10	nb	27 / 16	nb	nb	47 / 3	
ontheffing stortver- bod	1	2	13	15	15	12	1 / 0	2 / 0	13 / 0	nb	nb	nb	
Wet geluidhinder	2	0	0	nb	nb	nb	1 / 1	0 / 0	0 / 0	nb	nb	nb	
Wet luchtvaart (TUG)	61	55	64	70	46	46	30 / 31	27 / 28	64 / 0	nb	nb	nb	
Milieuverordening	12	9	12	2	3	nb	12 / 0	9 / 0	12 / 0	nb	nb	nb	

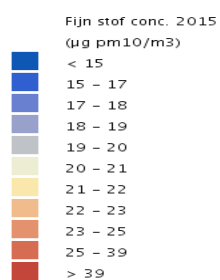
Opmerking:

nb: diverse gegevens zijn bij de RUD (nog) niet beschikbaar.

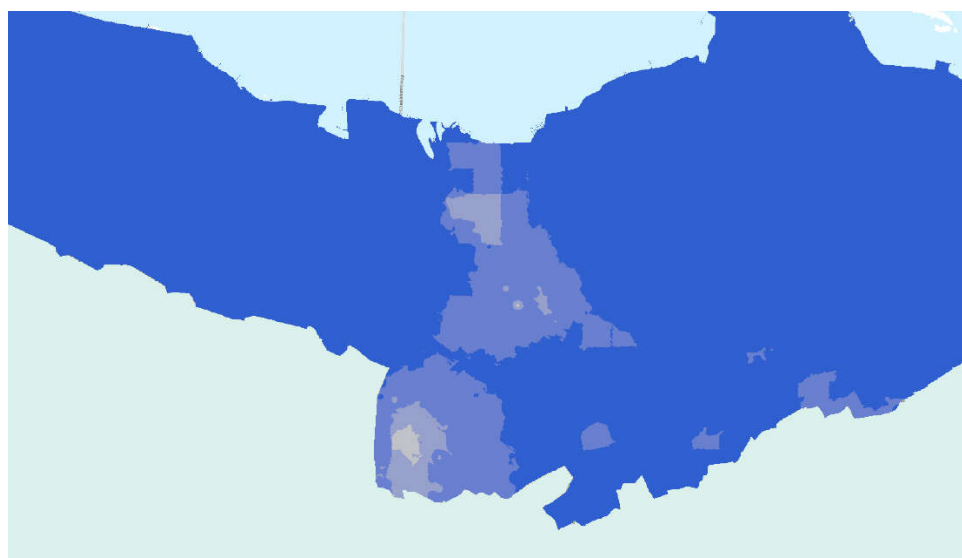
Figuur 1
Fijnstof (pm10) in de provincie Zeeland

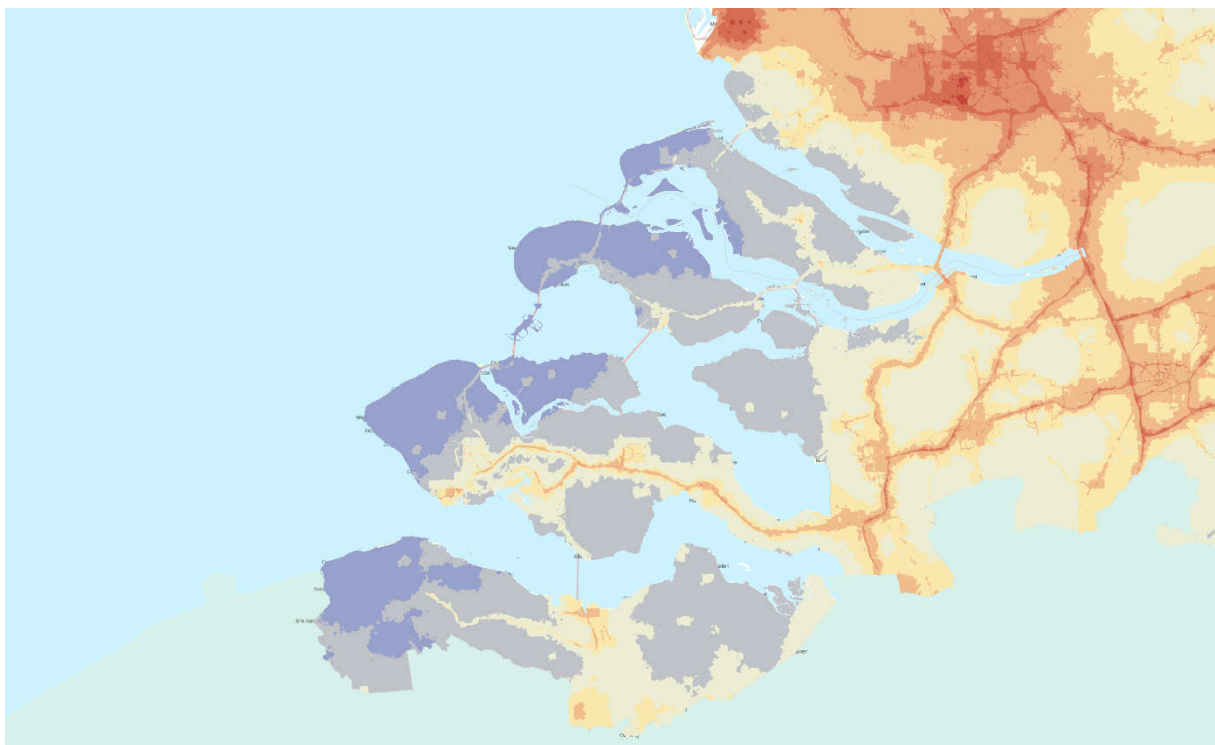
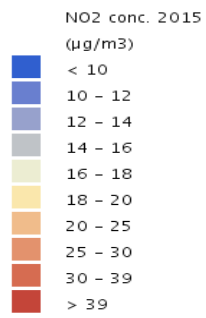
Figuur 2 fijnstof pm10 in Sloegebied

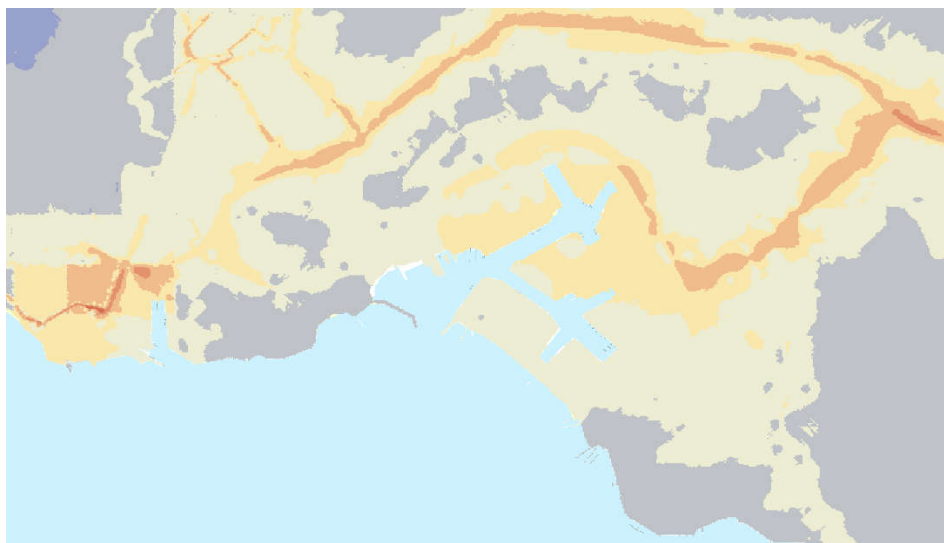
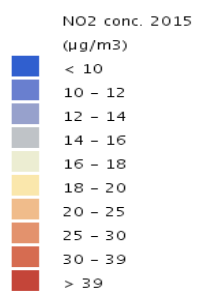
Figuur 3 fijnstof pm10 in de Kanaalzone

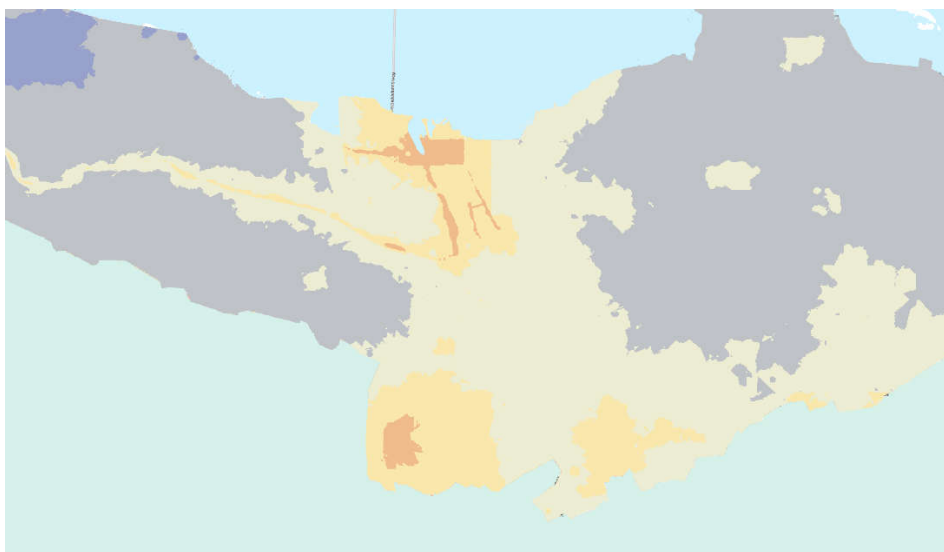
Figuur 4
Stikstofdioxide in de provincie Zeeland

Figuur 5 stikstofdioxide in Sloegebied

Figuur 6 stikstofdioxide in Kanaalzone

Bij de figuren 1 t/m 6 (kaarten over 2015) wordt vermeld dat de gemiddelde concentraties waarschijnlijk grotendeels als gevolg van de specifieke meteorologische omstandigheden in 2015 lager zijn dan voorafgaande jaren. Voor PM₁₀ circa 2 microgram per m³ dan in de periode 2012-2014 en voor NO₂ circa 0,9 microgram per m³ lager dan in 2014 (NO₂ ook mede door lagere emissies).

De kaarten tonen de spreiding van fijn stof (PM₁₀) en stikstofdioxide (NO₂) in Zeeland in 2015.

Hoge concentraties fijn stof komen vlakbij drukke wegen en bedrijven voor. Fijn stof kan leiden tot gezondheidsklachten (hoesten, benauwdheid, verminderde longfunctie) en zelfs tot vroegtijdige sterfte. Mensen met bestaande luchtwegaandoeningen of met hart- en vaatziekten behoren tot de gevoeligste groepen. Met name de allerkleinste stofdeeltjes zijn schadelijk. Als de grenswaarde voor fijn stof wordt overschreden moet de gemeente, Provincie of het Rijk maatregelen nemen om de fijn stof-niveaus te verlagen.

Verkeer stoot relatief veel stikstofdioxide uit. Bij drukke verkeerswegen is de concentratie dan ook hoger. Stikstofdioxide kan leiden tot een verminderde longfunctie, een toename van luchtwegklachten en astma-aanvallen en een verhoogde gevoeligheid voor infecties. Als de grenswaarde voor stikstofdioxide wordt overschreden moet de gemeente, Provincie of het Rijk maatregelen nemen om de stikstofdioxide-niveaus te verlagen.

Afkortingen

AMK	archeologische monumentenkaart
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen
CBS	centraal bureau voor de statistiek
CHS	cultuurhistorische hoofdstructuur
CO ₂	koolstofdioxide
DCMR	Dienst centraal milieubeheer Rijnmond
EA	economische agenda
EHS	ecologische hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EZ	economische zaken
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
GDV	grootschalige detailhandelsvoorzieningen
GREX	grondexploitatieplan
HWBP	hoogwater beschermingsprogramma
IBIS	integraal bedrijven informatiesysteem
ICT	informatie- en communicatietechnologie
INSPIRE	Europese richtlijn over beschikbaar stellen geo-informatie
IPPC	richtlijn integrated pollution, prevention and control
IV	intensieve veehouderij
IVN	instituut voor natuureducatie
KRW	kaderrichtlijn water
KvK	Kamer van Koophandel
MIRT	meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport
MKB	midden- en kleinbedrijf
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
MUP	multi utility provider
MW	megawatt
NED	nieuwe economische drager
OP Zuid	operationeel programma Zuid-Nederland
PAS	programmatische aanpak stikstof
PDV	perifere detailhandelsvoorzieningen
PIW	provinciale impuls wonen
PMV	provinciale milieuverordening
POP	plattelandsontwikkelingsprogramma
PORTIZ	port & industry Zeeland
PVVP	provinciaal verkeers- en vervoersplan
PxQ	Prijs (P) maal Aantal (Q). Verrekensystematiek met de deelnemers van RUD Zeeland
RIVM	rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RUD	regionale uitvoeringsdienst
SCEZ	stichting cultureel erfgoed Zeeland
SNL	subsidieregeling natuur en landschap
TUG	tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
µg / m ³	microgram per kubieke meter
UPEK	uitvoeringsprogramma energie en klimaat

UWV	uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VNG	vereniging van Nederlandse gemeenten
VNSC	Vlaams Nederlandse Scheldecommissie
VRZ	veiligheidsregio Zeeland
VTH+S	vergunningverlening, toezicht en handhaving + specialisaties
VZG	vereniging van Zeeuwse gemeenten
WB21	waterbeheer 21 ^e eeuw
WCT	Westerschelde Container Terminal
WUR	Wageningen University & Research
ZB	Zeeuwse bibliotheek
ZLTO	zuidelijke land- en tuinbouworganisatie
ZMF	Zeeuwse Milieufederatie
ZOW	Zeeuws Overleg Waterkeringen
ZSP	Zeeland Seaports

Colofon

Tekst

Provincie Zeeland

Beeld

Beeldbank Laat Zeeland Zien

'fotografie: ben seelt', voor Provincie Zeeland en door Provincie Zeeland te bepalen derden

Omroep Zeeland

www.zeeland.nl